

IDRÆTTENS OUTSIDERE - INKLUSION ELLER EKSKLUSION AF VANSKELIGT STILLEDE BØRN OG UNGE I IDRÆT

Bjarne Ibsen, Ejgil Jespersen, Jan Toftegaard Støckel,
Michael Fehsenfeld og Louise Bæk Nielsen

2012:7

Idrættens outsiders - Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idræt

Evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn og unge

Bjarne Ibsen
Ejgil Jespersen
Jan Toftegaard Støckel
Michael Fehsenfeld
Louise Bæk Nielsen

**Idrættens outsiders - Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idræt:
Evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn og unge**

Bjarne Ibsen, Ejgil Jespersen, Jan Toftegaard Støckel, Michael Fehsenfeld og Louise Bæk Nielsen
Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund,
Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.

Udgivet 2012

ISBN 978-87-92646-45-3

Serie: Movements, 2012:7

Serieudgiver: Institut for Idræt og Biomekanik

Forsidefoto: Scanpix

Forsidelayout: UniSats

Opsætning: Lone Bolwig

Tryk: Print & Sign, Odense

Evalueringen er gennemført for Kulturministeriet og Social- og Integrationsministeriet.

Indhold

1.0 Forord	5
2.0 Resumé	7
3.0 Indledning: Puljer til idræt for vanskeligt stillede grupper	11
4.0 Evalueringens formål og fremgangsmåde	15
4.1 Analysemodel.....	16
5.0 Kortlægning af alle projekterne	19
5.1 Idrætsprojekter for anbragte børn og unge.....	21
5.2 Idrætsprojekter for børn og unge af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk	28
5.3 Idrætsprojekter for børn med handicap.....	40
5.4 Idrætsprojekter for børn med overvægt	49
6.0 Analyse af udvalgte projekter	53
6.1 Viborg Idrætsråd - IdrætsZen.....	53
6.2 DGI Midtjylland - Idrætsforening for alle	58
6.3 Esbjerg Karate Klub - Karatefamilien	67
6.4 BROEN Danmark – Aktivt idrætsliv for vanskeligt stillede	72
6.5 DHIF – X-sport Kraftcentre	78
6.6 IF FREM Skørping - Én for alle – alle for én.....	83
7.0 Sammenfattende analyse	90
7.1 Evalueringens formål og fremgangsmåde	90
7.2 Evalueringens begrænsninger	92
7.3 Projektmetoder	93
7.4 Er puljens formål om at sikre vanskeligt stillede børns idrætsdeltagelse blevet indfriet? ..	94
7.5 Hvordan er projekterne blevet etableret, udviklet og forankret?	98
7.6 Barrierer og muligheder	102
7.7 Det politiske niveau	106
7.8 Inklusion i idrætten	107
7.9 Blød styring af puljen.....	108
8.0 Anbefalinger	109
Litteratur	113

Vi kan noget i Danmark!

Vi har et stærkt og mangfoldigt foreningsliv, som ikke er bange for at åbne sig for sin omverden. Det sker ikke mindst, når foreningerne opsøger og åbner sig for at inkludere socialt udsatte og vanskeligt stillede personer, der ikke nødvendigvis opsøger foreningerne af sig selv. Foreningerne skaber fællesskaber og et helt særligt sammenhold, samtidig med at de giver plads til forskelligheder. Det bidrager til et på én gang stærkt og mangfoldigt civilsamfund.

De projekter, der er finansieret fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn, er et godt eksempel på, hvordan foreninger og andre organisationer i civilsamfundet kan skabe et bedre liv for *alle* børn. Det handler om at gøre en forskel for hvert enkelt barn, om at skabe indhold i hverdagen – og om at skabe en aktiv hverdag.

Det er positivt, at vi får opsamlet erfaringerne fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn. Erfaringerne er stadig aktuelle og vi mener, at de lægger sig godt i tråd med regeringens målsætninger:

- Vi lægger vægt på at inddrage idræt og motion aktivt, når vi skal tackle problemer som manglende integration, dårlig folkesundhed og ungdomskriminalitet,
- Vi vil sætte fokus på samspelet mellem civilsamfundet og det offentlige, og
- Vi vil skabe en aktiv hverdag for alle børn og unge. Fysisk aktivitet kan reducere frafald i skolen, fremme sundhed og indlæring – og gøre livet sjovere i det hele taget.

Vi håber, at rigtig mange vil finde inspiration i evalueringen, så vi fortsat får et mangfoldigt blomstrende civilsamfund, der også fremadrettet kan styrke Danmark.

Kulturminister,

Social- og integrationsminister,

Uffe Elbæk

Karen Hækkerup

2.0 Resumé

I 2005 vedtog et enigt Folketing, at der skulle etableres en pulje til idræt for vanskeligt stillede børn for perioden 2005 til 2008 på i alt 40 millioner kr. Formålet med puljen var at ”sikre, at vanskeligt stillede børn i højere grad involveres i idrætsforeningernes tilbud”.

Fra puljen blev der ydet tilskud til idrætsforeninger, evt. i samarbejde med fritidsinstitutioner, der ville iværksætte målrettede initiativer for vanskeligt stillede børn, herunder anbragte børn, handicappede børn, svært overvægtige børn, børn af anden etnisk herkomst end dansk samt børn af vanskeligt stillede forældre.

I 2011 fik Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC) på Syddansk Universitet til opgave at evaluere puljen. Formålet med evalueringen er dels at vurdere projekternes samlede virkninger, dels at belyse den måde, projekterne har fungeret, dvs. organiseringen af dem, hvordan pengene er anvendt, samarbejdet med andre foreninger eller institutioner mv. Endelig er det også evalueringens formål, at de mange erfaringer fra projekterne formidles, hvilket sker i denne rapport og i et pixi-hæfte, hvor de vigtigste konklusioner trækkes op, samt på en konference om idræt for vanskeligt stillede børn den 11. oktober 2012.

Puljen til idræt for vanskeligt stillede børn har givet økonomisk støtte til i alt 87 projekter, hvoraf 53 er omfattet af denne evaluering. 33 projekter for overvægtige børn er tidligere blevet evalueret i rapporten *'Virker det? Og i givet fald hvorfor?'* (la Cour 2009) og dele af projektet Get2Sport er evalueret i rapporten *'Brune og hvide kartofler i samme gryde'* (la Cour 2008). Begge disse rapporter indgår i den samlede evaluering af puljen.

Evalueringen består af en kortlægning af alle 53 projekter med indsamling af foreliggende information og dokumentation om projekterne og af en uddybende analyse af seks af projekterne. Muligheden for at gennemføre evalueringen med den grundighed og dybde, som CISC ønskede, og de mange projekter fortjener, har desværre været begrænset af, at hovedparten af projekterne var afsluttet, før denne evaluering blev iværksat, samt at der kun for et fåtal af projekterne foreligger en evaluering eller dokumentation af projektets forløb, resultater og erfaringer.

Projektmetoder

Gennemgangen af de 53 projekter viser, at foreningerne og organisationerne, som har modtaget en bevilling fra puljen, har brugt forskellige tilgange eller metoder i bestræbelsen på at få vanskeligt stillede børn og unge til at dyrke idræt.

1. *Tilpasset idræt og foreningsliv*, som går ud på at tilpasse idrætsaktiviteten og det sociale liv i foreningen til en gruppe af vanskeligt stillede børn, deres erfaringer og behov.
2. *Støtte fra voksne*, som går ud på, at voksne giver hjælp og støtte til barnet som en slags 'kompensation' for fraværende støtte og hjælp fra forældrene.
3. *Samarbejde mellem foreninger og kommunale institutioner*, som tilstræber et tæt samarbejde mellem de kommunale institutioner, som har og kender de pågældende børn, og idrætsforeninger, som gerne vil skabe aktiviteter for denne målgruppe.
4. *Aflastning og støtte til foreninger i områder med mange socialt udsatte og vanskeligt stillede børn*, som går ud på at give foreninger en struktureret og professional assistance, så de bedre kan løfte opgaven.

På det eksisterende datagrundlag kan evalueringen ikke sige noget om, hvilken tilgang der er bedst, og det vil givetvis også være forskelligt fra målgruppe til målgruppe og kontekst til kontekst, hvad der fungerer bedst. I mange tilfælde vil der også være brug for flere tilgange.

Nye tilbud

Kortlægningen af projekterne viser, at puljen både har støttet eksisterende aktiviteter og helt nye projekter samt aktiviteter for målgruppen. Puljen har dog primært støttet oprettelsen af en række nye aktiviteter for målgruppen i foreninger og organisationer, hvor aktiviteten eller projektet ikke eksisterede, før bevillingen blev givet. Aktiviteten er altså ny i den pågældende forening, men er i mange tilfælde kendt fra andre foreninger og andre sammenhænge. Projekterne er snarere karakteriseret ved mere og bedre støtte til målgruppen, andre rekrutteringsveje og nye organiseringsformer end nye idrætsaktiviteter og undervisningsformer.

Rekruttering

På tværs af de forskellige typer af projekter viser evalueringen og svarene fra projektlederne, at det for de fleste projekter er lykkedes at rekruttere børn og unge, der hører til de relevante målgrupper. Det har dog været vanskeligt at rekruttere børn og unge fra plejefamilier, og det har også været svært at rekruttere det forventede antal børn i projekterne for overvægtige børn.

Fastholdelse

Det ser også ud til, at det er lykkedes for mange af projekterne at få mange af børnene til at fortsætte med at gå til idræt. Men der er selvfølgelig også et frafald blandt disse børn, som vi kender det i den almindelige idræt. Det sker imidlertid ofte, fordi barnet eller den unge ønsker at prøve noget andet. For denne målgruppe kan det være mere problematisk, hvis barnet stopper, fordi der sjældent er ret mange alternativer.

Projekternes fortsættelse

Det største problem for fastholdelsen synes at være, at mange projekter stopper, når projektmidlerne hører op. Evalueringen viser dog, at mange projekter har formået at fortsætte under en eller anden form, men der er stor forskel på dette mellem de forskellige typer af projekter. Fire af fem projekter for anbragte børn blev ikke videreført, da projektstøtten hørte op. I gruppen af projekter for børn af forældre med en anden etnisk baggrund end dansk samt projekter for børn og unge af vanskeligt stillede forældre er elleve ud af fjorten projekter videreført på en eller anden måde. I gruppen af projekter for børn og unge med et handicap er det også lykkedes for hovedparten af projekterne at videreføre aktiviteten. Derimod er det kun lykkedes at videreføre ét af syv projekter for overvægtige børn.

Projekternes etablering, udvikling og forankring

Der er store forskelle på, hvor meget de forskellige projekter har fået i støtte. Det mindste beløb er 6.000 kr., og det største er 2.698.500 kr. De fleste af projekterne er udelukkende eller hovedsageligt finansieret af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn. Nogle projekter har også fået støtte fra kommunen, lokale virksomheder, fonde og andre ministerier. Foreningerne og organisationerne, hvor projektet er forankret, har i mange tilfælde også bidraget med

penge og frivillig arbejdskraft. En stor del af pengene til projekterne er gået til løn til projektleder og instruktører, hvilket gør projekterne meget afhængige af fortsat ekstern finansiering.

Man kan skelne mellem fire typer af 'organisationer', som har fået en bevilling fra puljen.

1. Den største gruppe af tilskudsmodtagere er *almindelige idrætsforeninger*. 23 af projekterne er forankret i en almindelig idrætsforening.
2. Den næststørste gruppe af tilskudsmodtagere er *landsidrætsorganisationer*, regionale organisationer tilknyttet en landsorganisation og fællesorganisationer for idræt i en kommune. 17 af projekterne er forankret i en sådan organisation for foreninger, dvs. ikke direkte i en lokal forening.
3. Den tredje gruppe af tilskudsmodtagere er *foreninger, som har målgruppen som et centralt formål*.
4. Endelig har en kommune fået en bevilling til at fremme idrætsdeltagelsen i en specifik idrætsforening.

Det er svært på det foreliggende grundlag for evalueringen at vurdere styrken og svagheden ved de forskellige organiseringsformer. På tværs af de forskellige projekter ses en tendens til, at det er de mindre og mellemstore projekter med én eller flere lokale ildsjæle, som er lykkedes bedst. Endvidere tyder evalueringen på, at projekter i foreninger, som primært arbejder for vanskeligt stillede børn og voksne, generelt har fungeret bedst.

Evalueringen viser, at der er meget forskellige erfaringer med samarbejdet eller partnerskabet mellem forening og kommunen eller en kommunal institution. I de fleste projekter ser man positivt på samarbejdet, men den dybere analyse af udvalgte projekter viser, at det er noget mere nuanceret. I nogle kommuner har der været en stor samarbejdsvilje og lydhørhed i forhold til projektet, mens andre kommuner ikke har vist den store interesse. Nogle projekter synes, at samarbejdet med kommunale myndigheder er usmidigt og besværligt.

Inklusion i idrætten

Bag puljen til idræt for vanskeligt stillede børn ligger et ideal om, at idrætten og især idrætsforeningerne kan rumme og inkludere alle grupper. Evalueringen viser dog, at denne tilgang til idræt ikke er slået igennem i mange af de evaluerede projekter. De fleste projekter går ud på at oprette særlige aktiviteter på særlige hold eller i særlige foreninger. I bestræbelsen på at inkludere børnene i idrætten har man mange steder ekskluderet dem fra den almindelige idrætsforening.

Barrierer

Erfaringerne fra projekterne viser, at der er en række barrierer for rekrutteringen og fastholdelsen af vanskeligt stillede børn i idrætsaktiviteter i foreninger:

- Forældrenes utilstrækkelige opbakning. Vanskeligt stillede familier har ofte et meget lille kendskab til foreningslivet og har ikke mange ressourcer til at bakke op om børnenes medlemskab af en forening.
- De meget forskellige årsager til, at den heterogene gruppe af vanskeligt stillede børn og unge ikke dyrker idræt, gør det vanskeligt at oprette aktiviteter og hold, som kan

- rumme alle og tage højde for de forskellige forudsætninger og behov.
- Den latente og nogle gange meget synlige stigmatisering af målgruppen.
 - Familiernes begrænsede økonomi eller manglende vilje til at bruge penge på kontingent og udstyr til børnenes idrætsaktivitet. Det er dog usikkert, hvor meget det betyder, og materialet for denne evaluering har ikke kunnet belyse dette.
 - Fraværet af en 'projekt-metode', hvor de forskellige parametre, der har betydning for et projekts gennemførelse og succes, er beskrevet.
 - Mange foreningers modstand mod at være et 'velfærdsinstrument' for kommunen. Man vil gerne være åben for alle, men man bryder sig ikke om særbehandling af en bestemt gruppe.
 - Fraværende mål og værdier i foreningerne for at gøre en indsats for vanskeligt stillede grupper.
 - For stor afhængighed af professionelle, faglige og lønnede medarbejdere. Det er kombinationen af en ofte nødvendig professionel assistance og ildsjælenes helt undværlige engagement, der giver de bedste forudsætninger for at få vanskeligt stillede børn og unge til at dyrke idræt i en forening.
 - Manglende aftaler og fælles forståelse mellem foreningen og kommunen om samarbejdet inden projektet blev oprettet.
 - Projektstøttens midlertidige karakter – typisk støtte i to eller tre år – som får mange foreninger til at afstå fra at søge om støtte.

Anbefalinger

På baggrund af den gennemførte evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn, andre evalueringer af tilsvarende projekter samt foreliggende videnskabelig viden på området anbefaler CISC, at følgende diskuteres i bestræbelsen på at øge vanskeligt stillede børn og unges idrætsdeltagelse.

1. Udvikling af de positive erfaringer med voksenvenner og lignende støtte til vanskeligt stillede børn.
2. Tydeligere anvendelse af en projekt-metode for projekterne.
3. Større vægt på projekternes lokale forankring.
4. Større krav til ansøgninger om kommunal deltagelse i projektet.
5. Stærkere statslig styring af øremærkede midler til idrætsformål (puljer).
 - a. En større præcisering af puljens formål.
 - b. Mere præcise krav til bevillingens anvendelse.
 - c. Større krav til ansøgningerne om at sandsynliggøre, at projektet kan fortsætten, når bevillingen ophører.
 - d. Større krav om afrapportering til især de større projekter.
 - e. Større faglig support som projekterne kan benytte sig af i arbejdet med at udvikle projektet.
6. Plan for udviklingen af idræt for vanskeligt stillede grupper.
7. Mere målrettet evaluering og forskning.

3.0 Indledning: Puljer til idræt for vanskeligt stillede grupper

I 2005 vedtog et enigt Folketing, at der skulle etableres en pulje til idræt for vanskeligt stillede børn for perioden 2005 til 2008 på i alt 40 millioner kr. Formålet med puljen var at ”sikre, at vanskeligt stillede børn i højere grad involveres i idrætsforeningernes tilbud”.

Fra puljen blev der ydet tilskud til idrætsforeninger, evt. i samarbejde med fritidsinstitutioner, der ville iværksætte målrettede initiativer for vanskeligt stillede børn, herunder anbragte børn, handicappede børn, svært overvægtige børn, børn af anden etnisk herkomst end dansk samt børn af vanskeligt stillede forældre.

Denne og lignende puljer til idræt er led i statens bestræbelse på at fremme idræt for alle, hvilket der er bred politisk enighed om som idrætspolitikens primære formål. ’Idræt for alle’ har længe været både en idrætslig og en politisk målsætning – såvel internationalt som nationalt. For Pierre de Coubertin, de moderne olympiske leges skaber, ville sport for alle være ”den komplette og demokratiske olympisme”, og de internationale olympiske lege var for ham især et redskab til at popularisere sport (Jespersen 1988: 25). Vi skal dog frem til 1983, før IOC (den internationale olympiske komité) fik nedsat en Sport for All Commission, og da var det ikke så meget begrundet i olympismen som i hensyn til sundhed og fitness.

I 1966 tilsluttede Europarådet sig ’Sport for All’ som politisk mål, mens man skulle helt frem til 2007, før det også blev et mål i EU. I Europa-Kommissionens ’Hvidbog om Idræt’ fra 2007 slås det fast, at alle indbyggere bør have adgang til idræt:

”Underrepræsenterede gruppers særlige behov og situation skal derfor tackles, og der skal tages hensyn til den særlige rolle, som idræt kan spille for unge mennesker med handicap og mennesker med en mindre favorabel baggrund. Idræt kan også lette integrationen af migranter og mennesker af fremmed herkomst i samfundet og fremme den interkulturelle dialog.”

I FN’s konvention om rettigheder for personer med handicap lægges der også op til, at personer med handicap skal kunne deltage i kulturlivet på lige fod med andre, herunder skal der træffes passende foranstaltninger til

- a) at tilskynde til og fremme, at personer med handicap i videst muligt omfang deltager i almene idrætsaktiviteter på alle niveauer,
- b) at sikre, at personer med handicap har mulighed for at arrangere, udvikle og deltage i handicapspecifikke idrætsaktiviteter og rekreative tilbud, og med henblik herpå at tilskynde til, at de på lige fod med andre får passende instruktion, træning og ressourcer,
- c) at sikre, at personer med handicap har adgang til idrætsfaciliteter, rekreative områder og turiststeder,
- d) at sikre, at børn med handicap har adgang på lige fod med andre børn til at deltage i leg, rekreative tilbud samt fritids- og idrætsaktiviteter, herunder sådanne aktiviteter i skolesystemet,
- e) at sikre, at personer med handicap har adgang til tilbud fra arrangører af rekreative tilbud samt turist-, fritids- og idrætsaktiviteter.

Idræt for alle, som regel benævnt som breddeidræt, har altid været det primære politiske mål med den offentlige støtte til idrætten i Danmark, men det var først i 1985, at man for alvor begyndte at interesse sig for, hvad man kunne gøre for at forøge idrætsdeltagelsen hos de mindst aktive grupper. Dette år nedsatte daværende kulturminister et breddeidrætsudvalg, der bl.a. fik til opgave at:

”overveje foranstaltninger, der kan forbedre vilkårene for de idrætsligt set dårligt stillede grupper af befolkningen, herunder mennesker – især ældre – uden særlig idrætserfaring, arbejdsledige og mennesker med skiftende arbejdstid, gæstearbejdere og unge med socialt vanskelige vilkår, samt mennesker, der bor i det indre af store byområder, handicappede og familien som samlet bruger.”

Året efter kom udvalget med en betænkning, hvor man bl.a. foreslog, at:

”der afsættes midler til en aktivitetspulje til udvikling, omstilling og forsøg, (for) at der gives mulighed for at nyskabe, ændre og udvikle fritidsvirksomhed, som er i overensstemmelse med de lokale behov. Puljen skal således anvendes til såvel støtte for nye initiativtagere som til etablerede foreningers nytænkning.” (Kulturministeriet 1987)

Hverken dette eller andre forslag blev fulgt op af konkrete beslutninger trods flere politiske initiativer. Idrætsorganisationerne var primært interesseret i flere penge, og dette ønske fik de opfyldt, da lotto blev indført i 1988. Det resulterede i en stærk forøgelse i den statslige støtte til organisationerne, som dog var betinget af, at pengene skulle anvendes til at styrke breddeidrætten. I bemærkningerne til loven blev det præciseret, at idrætsorganisationerne skulle afsætte midler til forsøg og udvikling af breddeidrætten, og at andelen skulle fastlægges i samråd med Kulturministeriet.

Det er dog snarere staten, der har søgt at realisere ideen om puljer til fremme af idræt for særlige målgrupper. I 1995 var der bl.a. puljer for ‘Udvikling, omstilling og forsøg’, ‘Idræt i storbyen’ og ‘Flygtninge og asylansøgere’ (Kulturministeriet 1996: 9), som gennem årene er blevet fulgt op af mange andre puljer. I Breddeidrætsudvalgets rapport ‘Idræt for alle’ forholdt man sig til denne måde at udvikle breddeidrætten på. I et afsnit om ‘Breddeidrættens sociale rummelighed’ konkluderer rapporten bl.a.:

”En stor del af social- og sundhedsindsatserne i idrætten udføres som kortvarige, puljefinansierede idrætsprojekter. Der er mange eksempler på velfungerende projekter, men også en risiko for at overfokusere på nye idrætsprojekter uden at forankre de eksisterende i den kommunale økonomi. Der er ydermere eksempler på, at puljefinansierede projekter i værste fald kan have en negativ indvirkning på arbejdet i de omgivende lokale idrætsforeninger” (Kulturministeriet 2009: 433).

Forsøgs- og puljepolitikken begyndt i 1980’erne med bl.a. det såkaldte 10-punktsprogram til udvikling af folkeoplysningsområdet, der resulterede i 448 lokale forsøgs- og udviklingsprojekter fra 1985 til 1988 for i alt 110 millioner kr., og 7-punkts-programmet til udvikling af folkeskolen – derunder også forsøg med skolen som lokalt kulturcenter – som fra 1987 til 1990 fordelte ca. 400 millioner kr. Begge programmer gav støtte til mange lokale idrætsprojekter.

Op gennem 1990'erne voksede de offentlige midler til udviklings- og forsøgsprogrammer, men forsøgsstrategien ændrede karakter, så forsøgs- og projektmidlerne i højere grad tog sigte på at forbedre indsatsen på bestemte områder og at effektivisere den offentlige service. 1980'ernes store forsøgsprogrammer blev afløst af mere specifikke, afgrænsede og målrettede puljer. Det største og mest kendte af disse forsøgs- og udviklingsprogrammer inden for idrætten er 'Det Idrætspolitiske Idéprogram' (IPIP), som blev oprettet i 1998. Af kommissoriet for programmet fremgik det, at det var regeringens "udspil i forhold til den brede, folkelige idræt og en udmøntning af de forslag, der i 1987 blev lagt frem i betænkningen om breddeidrætten i Danmark" (Kulturministeriet 1998). Programmet fik oprindeligt stillet 75 millioner kr. til rådighed over en treårig periode fra august 1999 til udgangen af år 2002, men det samlede beløb til programmet endte på 60 millioner kr., fordi VK-regeringen – med opbakning fra idrætsorganisationerne – besluttede at stoppe programmet før forsøgsperiodens udløb (Ibsen og Eichberg 2006).

Selvom det overordnede formål med IPIP var at fremme den kulturpolitiske dimension i idrætten, så havde hver tredje af de støttede projekter sociale og sundhedsmæssige mål. 26 af de i alt 150 støttede projekter tog sigte på 'idræt og integration for børn, unge og voksne med anden etnisk baggrund', og 14 var målrettet 'idræt for idrætssvage/foreningsløse unge'. Det var bl.a. projekter med titler som 'Tarzan i Hobro', 'Motion og sundhed – en fed idé', 'Projekt Kosovo', 'Indvandrere i foreninger i Aalborg', 'Streetsport' og 'Ishockey for muslimske piger'. Dvs. projekter og formål som i høj grad er sammenfaldende med projekter i puljen til idræt for vanskeligt stillede børn (Ibsen 2002).

Puljepolitikken stoppede imidlertid ikke med IPIPs nedlæggelse. I 2003 afsatte daværende kulturminister Brian Mikkelsen 24 millioner kr. til programmet 'Børn og unge i bevægelse', som efter ansøgning blev fordelt til en række såkaldte 'fyrtårnsprojekter', hvor samarbejdet mellem idrætsforeninger, skoler og SFO'ere var i fokus. I 2006 oprettede Integrationsministeriet en pulje for 'Unge nydanskernes deltagelse i idræts- og foreningslivet' og en pulje for 'Integration gennem deltagelse i idræts- og foreningslivet'. I et notat til breddeidrætsudvalgets rapport 'Idræt for alle', der blev offentliggjort i 2009, blev det samlede statslige bidrag til statsadministrerede idrætsrelaterede puljer opgjort til 60 millioner kr. i 2008, hvoraf hovedparten var finansieret af satspuljemidler. Dertil kommer en række puljer, som ikke primært tog sigte på idræt, men som også kunne søges til idrætsformål (Kulturministeriet 2009: 446-450).

Den seneste pulje, der blev annonceret i juni 2012, er en pulje under Social- og Integrationsministeriet til 'Idræt for udsatte grupper' på i alt 20 millioner kr. Formålet med puljen er at fremme, at idræt for socialt udsatte bliver en del af idrætsforeningernes tilbud i stedet for at være aktiviteter isoleret fra det almindelige foreningsliv (pressemeddelelse fra Social- og Integrationsministeriet den 20. juni 2012).

Forsøgs- og udviklingsprogrammer kan defineres som "lovgivningsmæssigt ubundne, centralpolitisk besluttede og forvaltede midler, der ved siden af de almindelige bloktilskud fordeles til amter, kommuner, frivillige organisationer, virksomheder m.fl. efter særskilt aftalte principper" (Anker et al 2001). En af visionerne bag forsøgs- og udviklingsstrategien var at fremme decentralisering og modvirke centralisme, ekspertvælde osv., og strategien kan forklares som en reaktion på 1950'ernes og 1960'ernes forestilling om, at samfundets problemer kan løses ved statslig planlægning under inddragelse af den nyeste forskning og ekspertise på området. Der er dog nok snarere tale om et – blødt – statsligt styringsredskab på

politikområder, der er overladt til kommunerne og organisationerne uden specifikke anvisninger på, hvordan målene skal opnås, dvs. det centrale statslige niveau forsøger på at påvirke organisationer og kommuner.

Denne evaluering har som formål at vurdere den samlede effekt af puljen 'Idræt for vanskeligt stillede børn' – herunder i hvilken grad vanskeligt stillede børn og unge er blevet involveret i idrætten. Men evalueringen indeholder også en diskussion af, om denne måde at føre politik på, har haft den ønskede effekt.

Om evalueringen

Evalueringen er gennemført i henhold til aftale mellem Kulturministeriet og Syddansk Universitet baseret på det tilbud på opgaven, som Center for forskning i Idræt, Sundhed og Cifilsamfund udarbejdede forud for aftalens indgåelse. Evalueringen er gennemført af:

- Professor Bjarne Ibsen, som har haft det overordnede ansvar for evalueringen.
- Lektor Ejgil Jespersen, som især har haft ansvaret for evalueringen af projekter for børn og unge med handicap eller funktionsnedsættelse.
- Lektor Jan Toftegaard Støckel, som primært har haft ansvaret for analysen af projekter for anbragte børn, projekter for børn af anden etnisk herkomst end dansk, projekter for socialt og økonomisk vanskeligt stillede børn samt projekter for overvægtige børn.
- Videnskabelig assistent Michael Fehsenfeld, der har stået for kortlægningen af projekter for børn og unge med handicap samt en mere indgående analyse af to projekter for samme målgruppe.
- Videnskabelig assistent Louise Bæk Nielsen, der har kortlagt projekterne for anbragte børn, børn af anden etnisk herkomst, socialt og økonomisk udsatte børn samt overvægtige børn og endvidere stået for interviews og dokumentanalyse af fire projekter, som er analyseret mere indgående.

Forskerne har under evalueringen afholdt fire møder med styregruppen for evalueringen bestående af ekspeditionssekretær Rosa Cedermark og fuldmægtig Martin Holmlund Lauesen fra Kulturministeriet samt fuldmægtig Holger Kristoffersen fra Socialstyrelsen. Styregruppen er blevet orienteret om og har kommenteret de i evalueringsdesignet beskrevne metoder samt udkastet til analyser for evalueringen af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn. Tak for godt og tillidsfuldt samarbejde og gode og kritiske bemærkninger undervejs.

Udkast til evalueringsrapport er endvidere forelagt for og diskuteret med konsulent Tine Soulié fra Handicapidrættens Videnscenter og dr. phil. og tidligere professor på Danmarks Pædagogiske Universitet Per Schultz Jørgensen. Tak til begge for meget engagerede diskussioner om og værdifulde bidrag til analysen af de mange projekter for idræt for vanskeligt stillede børn.

Endelig ønsker vi at takke alle projekterne, som denne evaluering har omfattet, for stor åbenhed og vilje til at stille dokumenter om projektet til rådighed og svare på spørgsmål vedrørende projektets gennemførelse og resultater.

En oversigt over alle 53 projekter, som er omfattet af evalueringen, findes på www.sdu.dk/cisc.

4.0 Evalueringens formål og fremgangsmåde

Formålet med evalueringen er for det første at vurdere projekternes samlede effekt – herunder i hvilken grad vanskeligt stillede børn og unge er blevet involveret i idrætten – og for det andet at videreformidle erfaringerne fra projekterne.

Som det fremgår af nærværende evalueringsrapport, er de 53 projekter meget forskellige med hensyn til mål, indhold, målgruppe, metode og virkning. Den største bevilling til et projekt er på knap 2,7 millioner kr., mens den mindste er på 6.000 kr. Tre projekter for børn og unge med handicap samt et for børn af vanskeligt stillede forældre er ikke blevet gennemført, hvilket reducerer antallet af projekter til 49. De tilbageværende 49 projekter er ligeledes meget forskellige i forhold til omfanget og karakteren af dokumentation og evaluering. De fleste projekter er karakteriseret ved, at projektlederen eller tilsvarende har udfærdiget en kortfattet evaluering med fokus på årsager til fraværende eller opnåede resultater. For 21 af de 49 gennemførte projekters vedkommende foreligger der ingen evaluering, men i bedste fald en statusrapport eller et regnskab. Dette er gennemgående blevet forklaret af projektlederne med få krav fra ministeriets side eller manglende prioritering af ressourcer i projekternes sidste fase. I den anden ende af skalaen findes dels en række projekter med selvevaluering samt et mindre antal projekter, som er blevet evalueret af en ekstern evaluator. I tillæg til de 49 projekter har CISC set på konklusioner og projekterfaringer fra tidligere interventionsprojekter, der henvender sig til vanskeligt stillede og udsatte børn og unge.

Det forhold, at hovedparten af projekterne blev afsluttet, før denne evaluering blev påbegyndt, har både fordele og ulemper for den samlede evaluering. Den vigtigste fordel er, at informationerne om projekternes forankring er mere troværdige end de spekulative antagelser og forhåbninger, der nogle gange præger evalueringer af projekter, der ikke er afsluttet.

De væsentligste ulemper ved evalueringstidspunktet er imidlertid, at projektlederne ofte har glemt eller slettet informationer og detaljer, som er vigtige for den samlede evaluering, eller at projektlederne er svære at opspore på grund af ny arbejdsplads, telefon eller mail-adresse.

Det er på denne baggrund, at CISC har valgt at foretage en proces- og virkningsevaluering ud fra foreliggende dokumenter om projekterne og en række interviews af projektledere eller andre involverede i projekterne, som primært har haft til formål at validere de indhentede informationer og efterfølgende sætte disse ind i en praktisk og teoretisk fortolkningsramme. Gennem telefonsamtaler, interviews og email-korrespondence har det efterfølgende været muligt at opnå en nuanceret og kontekstuel viden om projekternes forløb og effekter. I det nedenstående er det skitseret, hvilke generelle spørgsmål, der står centralt i den overordnede evaluering, samt hvilke metoder der er blevet anvendt for at besvare disse.

1. I hvilken grad er puljens formål om at sikre vanskeligt stillede børns idrætsdeltagelse blevet indfriet?

- a) I hvilken grad har puljen resulteret i nye tilbud for denne gruppe?
- b) Med hvilken succes er det lykkedes de forskellige projekter at rekruttere børn og unge fra målgruppen?
- c) I hvilken grad er det lykkedes foreningen eller organisationen at fastholde de rekrut-

terede børn i projektet og som idrætsaktive (såfremt der findes pålidelige informationer derom)?

Informationerne til denne del af evalueringen er indhentet både fra de evalueringer, der er gennemført af projekterne, og ved skriftlig og telefonisk kontakt til de projekter, hvor informationerne ikke findes i det foreliggende skriftlige materiale.

2. For det andet skal evalueringen belyse, hvordan projekterne er blevet etableret, udviklet og eventuelt forankret:

- a) Hvordan er projektet organiseret og finansieret, hvordan er pengene anvendt, og hvor mange frivillige og lønnede har arbejdet på projektet?
- b) Hvordan er projektet integreret i den forening eller organisation, som står bag projektet?
- c) Hvordan har samarbejdet (partnerskabet) med projektet fungeret?
- d) Fortsætter projektet, og hvad har man gjort for at videreføre det efter projektstøttens ophør?

Informationerne til denne del af evalueringen er indhentet ved hjælp af en kombination af et informationsskema med spørgsmål om nævnte forhold, der blev sendt til alle projekterne, samt op følgende interviews.

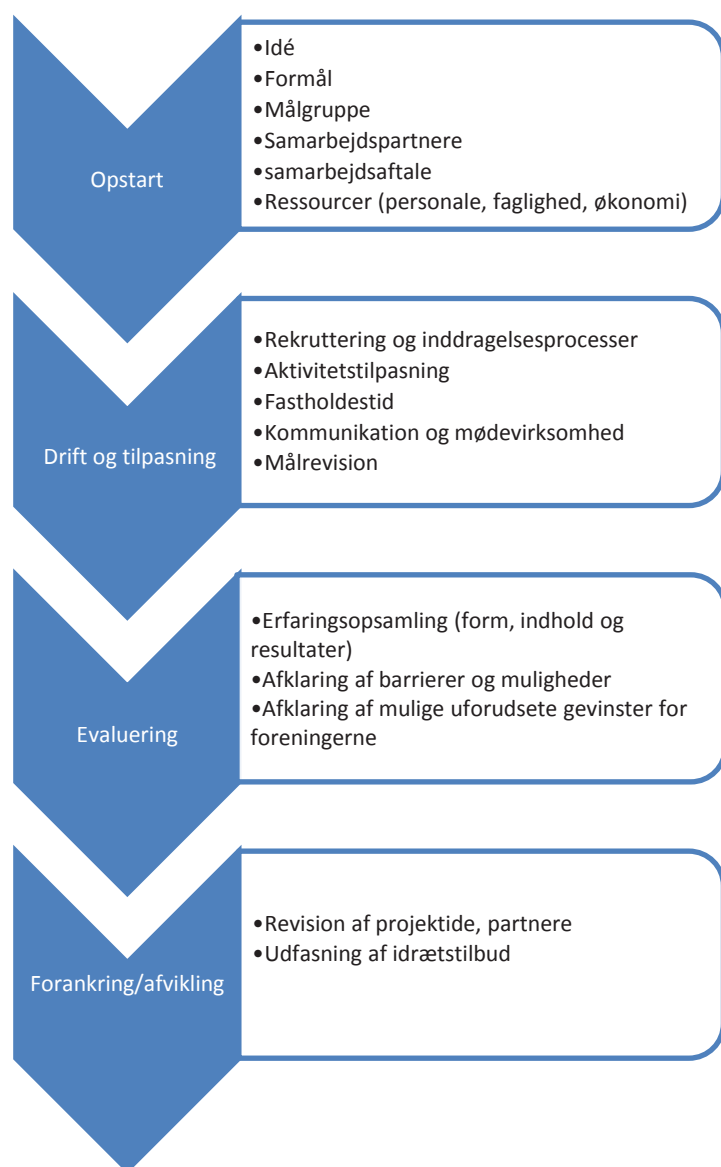
3. For det tredje tager evalueringen sigte på at belyse centrale barrierer og muligheder i arbejdet med at udvikle idrætstilbud for målgrupperne, herunder såvel organisatoriske og økonomiske som praktiske og aktivitetsmæssige forhold.

Ud over informationerne fra punkt 1 og 2 i evalueringen baseres analysen af denne tredje del af evalueringen på kvalitative interviews med forskellige parter i seks udvalgte projekter (se afsnit 6).

4.1 Analysemodel

Som grundlag for analysen tages udgangspunkt i figur 1 for på en systematisk måde at indsamle data og informationer om projektet fra dets start til dets afslutning med sigte på at identificere de forhold, der har været fremmende eller hæmmende for de pågældende børnemålgruppers deltagelse i idræt, leg eller bevægelse. Modellen omfatter de traditionelle projektfaser: Opstart, drift og tilpasning, evaluering samt forankring/afvikling.

Figur 1. Model over fastholdelsestid

1. fase: Kortlægning af projekterne

I den første fase af evalueringsprocessen blev ansøgninger, projektbeskrivelser, evalueringer og andet skriftligt materiale fra de 53 projekter indsamlet og analyseret. I denne fase har vi søgt informationer om følgende forhold:

- Formål og indhold i hvert projekt.
- Projektets varighed.
- Projektets økonomi og frivillige ressourcer.
- Projektets organisering og samarbejdspartnere.
- Antal deltagere opdelt på målgrupper.
- Hvor længe projekterne har formået at fastholde deltagerne

Hver af de projektansvarlige foreninger eller organisationer blev kontaktet telefonisk for at orientere om evalueringen og at få navn, adresse, telefonnummer og mail-adresse på de personer, som den efterfølgende kommunikation skulle stiles til. CISC har tilstræbt at etablere en kontakt med de personer, der har haft ansvaret for projektet i de enkelte foreninger eller organisationer. Idet puljen til idræt for vanskeligt stillede børn officielt blev afsluttet i 2008, og de fleste projekter ophørte før denne evaluering blev påbegyndt, har det været vanskeligt at få kontakt til de oprindelige projektledere. I bestræbelsen på at få brugbare informationer rettede CISC derfor henvendelse til formanden, kassereren eller en anden kontaktperson i de pågældende foreninger for at identificere de personer, der bedst kunne hjælpe med de ønskede informationer om projektet.

Dernæst blev der sendt en skrivelse (mail eller brev) til de identificerede personer (jvf. ovenstående) fra hvert projekt med en kortfattet orientering om evalueringens formål og indhold samt en anmodning om at indsende foreliggende skriftlig dokumentation om projektet (ansøgning, aktivitetsplaner, erfaringsopsamlinger, evaluering mv.). Foreninger og organisationer, der ikke reagerede på henvendelsen, blev kontaktet igen.

Det modtagne materiale blev derpå gennemgået med sigte på at få et overblik over, hvilken information materialerne indeholdt, og hvad der manglede for at kunne besvare evalueringens spørgsmål.

På baggrund af denne analyse blev de identificerede kontaktpersoner igen kontaktet med henblik på at udfylde eventuelle manglende oplysninger i forhold til underpunkterne i spørgsmål 1 og 2 ovenfor og få uddybet nogle af de mest interessante oplysninger og eventuelle resultater fra gennemførte evalueringer og erfaringsopsamlinger.

2. fase: Uddybende case-undersøgelser

På grundlag af de indsamlede data og analysen i den første fase blev seks projekter udvalgt til en uddybende analyse. De seks projekter omfatter to projekter fra hvert af følgende tre områder af puljen: 1) Børn med handicap, 2) børn og unge af anden etnisk herkomst end dansk samt børn af vanskeligt stillede forældre og 3) børn anbragt uden for hjemmet.

For hvert af de seks projekter er der gennemført et eller flere interviews – ofte i form af gruppeinterview – med relevante deltagere fra projektet. Det omfattede bl.a. projektlederen, tovholdere, kontaktpersoner og andre personer, der havde været centrale i projektet. Fokusgrubeinterviewene viste sig at være en velegnet metode, fordi det fik deltagerne til at reflektere over projektets særlige styrker og svagheder, som de interviewede ikke nødvendigvis ville have tænkt over, hvis de var blevet interviewet hver for sig.

5.0 Kortlægning af alle projekterne

Dette kapitel indeholder en kortfattet gennemgang af alle de 53 projekter, som er omfattet af denne evaluering. En oversigt over alle projekterne - med en kort beskrivelse af, hvad indsatsen gik ud på, hvordan projektet var organiseret samt resultaterne af projektet - findes på www.sdu.dk/cisc. Nedenstående analyse er opdelt på fire grupper af projekter (tabel 1):

1. Projekter for anbragte børn.
2. Projekter for børn af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk.
3. Projekter for børn med handicap.
4. Projekter for børn med overvægt.

Hvert af de fire delafsnit er disponeret på den måde, at først beskrives hver af projekterne kortfattet. Dernæst analyseres følgende sider af projekterne:

- Projekternes organisering og samarbejdsrelationer.
- Projekternes finansiering.
- Projekternes metoder.
- Projekternes indfrielse af mål.
- Identificerede barrierer og muligheder i arbejdet med at udvikle idrætstilbud for anbragte børn og unge.
- Projekternes videreførelse og forankring.

Hvert afsnit afsluttes med en opsummering af analysen.

Kortlægning af alle projekterne

Tabel 1: Projekter som har fået støtte fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn, opdelt på fire grupper

Socialt udsatte Anbragte børn 5 projekter	Børn af vanskeligtstillede forældre og børn af anden etnisk herkomst 14 projekter	Projekter for børn med funktionsnedsættelse og handicap 27 projekter	Børn med overvægt 7 projekter
1. SSB- Studenter Settlement Boldklub 'Akutisport – idræt for akut anbragte børn'	6. IK Skovbakken 'Skovbakken IK'	20. Hørning Gymnastikforening 'Grundmotorisk Gymnastik'	47. Move on – Børn og unge i bevægelse
2. Viborg Idrætsråd 'IdrætsZen'	7. Esbjerg Kommune 'Kvaglund IF 2011 – aflastning og afsøgning'	21. De Blå Djævle, Brønshøj 'De Blå Djævle'	48. Sydøstlollands Gymnastikforening 'bevægelsestilbud til børn som har været på julemærkehjem'
3. Golfklub Storådal 'Golf for vanskeligt stillede'	8. Dansk Skoleidræt 'Pigezonen'	22. Aabenraa Handicap Idrætsforening 'Udvikling af el-hockey i Sønderjylland'	49. Helle Svømmeklub 'Rend og Hop'
4. AGF af 1880 'Sportszonen'	9. Falcon BMX 'Skelager Sport'	23. Danske Døves Idrætsforbund 'Idrætsspecifikke træningstilbud for unge'	50. Gymnastikforeningen Hundested 'Projektovervægt – et holdtilbud til børn/unge fra 13-18 år'
5. DGI Midtjylland 'DGI – Idræt for anbragte børn og unge'	10. Esbjerg Karateklub 'Karatefamilien'	24. B73 Slagelse 'Drømmeholdet'	51. Fit for Kids 'Børnevægtstabs- og træningsforløb'
	11. Danmarks Brydeforbund 'Aktiviteter tiltrækker – relationer holder'	25. Handicap IF Lev, Idræt og Motion 'Multisport Bornholm'	52. Skovdalens Gymnastikforening 'SOS – samvær, oplevelser, succes'
	12. Nørrebrox 'Nørrebrox Sport'	26. Ballerup Handicap Idræts Club 'Netværk om idrætstilbud for børn og unge med handicap'	53. DGI – Fyn 'Grib chancen – til et lettere liv'
	13. Nørrebro Taekwondo Klub 'VM i Taekwondo Nye klubber Nye Stjerner'	27. MG & BK, Middelfart 'Handicapfodbold i Middelfart'	
	14. Somali Community In Denmark 'Kom nu ind i kampen'	28. Jyllinge Gundsømagle IF, JGI-Swim 'Integrering af børn med handicap i almindelig forening'	
	15. Herning Forenede Håndboldklubber 'Projekt fra Gaden til banen'	29. DHIF 'X-sport kraftcenter'	
	16. Dansk Golfunion 'Backspin og selvværd'	30. DHIF 'Etablering af samarbejde med 4 nye (rask) idrætsforbund'	
	17. Broen 'Aktivt idrætsliv for vanskeligt stillede'	31. DHIF, Cykeludvalget 'Et Aktivt cykelliv for børn og unge med synshandicap'	
	18. Helsingør Idrætsforening 'Maxisport'	32. DHIF 'Børneklubben X-sport'	
	19. Futbol de Calle 'Futbol de Calle'	33. Idrætsforeningen for handicappede i Aalborg 'El-hockey sportsstol'	
		34. DHIF og LeV, Odsherred 'Koordinering af indsatsen for at inkludere B&U med handicap i Odsherreds idrætsliv'	
		35. Københavns IF for Udviklings-hæmmede 'Styrkelse af arbejdet med B & U i KIFU'	
		36. Viborg Handicap Idræts Forening 'Idrætstilbud til B & U med psykisk handicap'	
		37. IF Frem, Skørping Gym.afd 'Aldsidigt idrætstilbud til Børn med autisme'	
		38. Rideklubben Hinnitus 'Etablering af ridehold for børn og unge med handicap'	
		39. DHIF's atletikudvalg 'Atletik og multiidræt på specialskoler og SFO'er for fler-handicappede'	
		40. DHIF og Dansk Skoleidræt 'Skolesport, Leg, Liv og Læring'	
		41. Aabyhøj Idrætsforening 'Gymnastik for børn med motorisk handicap'	
		42. Farum Tennisklub 'Træning af kørestolsspillere'	
		43. Morsø IF m.fl. 'Levedygtige idrætstilbud til handicappede børn og unge på Mors'	
		44. Nyborg Idrætssamvirke (NIS) 'Partnerskab mellem foreningsliv og specialskole i Nyborg'	
		45. Svømmeklubben HASI 'Åbent Hus-arrangement'	
		46. DGI – Østjylland 'Se hvad jeg kan!'	

5.1 Idrætsprojekter for anbragte børn og unge

Fem af de puljestøttede projekter falder ind under kategorien 'Idrætsprojekter for anbragte børn og unge'. De fem projekter har alle haft idrætsorganisationer og idrætsforeninger som centrale aktører, og målet har generelt været at integrere anbragte børn og unge i traditionelle foreningstilbud. Projekterne adskiller sig dog markant fra hinanden med hensyn til målgruppe (forskellige grader af udsathed hos børn og unge), anbringelsessted (bosteder, døgninstitutioner, behandlingshjem og plejefamilier) samt pædagogisk metode, form, indhold, mål, samarbejdsrelationer, aflønning, kontingentforhold og en række andre faktorer. De fem projekter er:

1. SSB - Studenter Settlementet's Boldklub fra København stod for 'Akutsport – idræt for akut anbragte børn'. SSB og akutinstitutionen Frederiksholm blev tildelt 730.000 kr. til at udvikle og forankre en model for akutanbragte børn i foreningens aktiviteter. Projektet er evalueret.
2. Viborg Idrætsråd fik tildelt 457.000 kr. til projektet 'IdrætsZen'. Projektets fokus var, at anbragte børn, der gerne vil gå til idræt, skulle tilbydes støtte fra en voksen, en idrætsven, når de blev meldt ind i en forening. Idrætsvennen med kendskab til foreningen kunne hjælpe børnene med at lære at komme i foreningen og forstå de skrevne og uskrevne regler, bevare roen i energifyldte situationer og blive en del af foreningens fællesskab. Projektet er evalueret.
3. Golfklub Storådalen fik bevilget 237.750 kr. til at gennemføre 'Golf for vanskeligt stillede børn', som tog sigte på at skabe en målrettet indsats for en gruppe anbragte unge fra Børne- og Ungdomspensionen Østervang, så de kunne blive fastholdt i en forening. Projektet er ikke evalueret.
4. AGF i Aarhus blev tildelt 900.000 kr. til projektet 'SportsZonen'. Målet var at oprette en SportsZone ved de to behandlingshjem 'Behandlingshjemmet Dalgården' og 'Behandlingshjemmet Bøgholt' for at give børnene forudsætninger for at deltage i en normal idrætsforening. Ligeledes skulle de ambitiøse børn og unge tilbydes en SportsZone-coach, der kunne være en guide på det enkelte barns udviklingsplan. Projektet er evalueret.
5. DGI Midtjylland fik tildelt 2.698.500 kr. til projektet 'Idræt for anbragte børn og unge'. Formålet med projektet var at introducere og fastholde anbragte børn i idrætstilbud samt at skabe samarbejdsrelationer mellem anbringelsessteder og idrætsforeninger. Undervejs ændredes projektets titel til 'Idrætsforening for alle', men fortsatte med anbragte børn som den primære målgruppe. Projektet skulle udvikle en erfaringsbaseret model med henblik på udbredelse til andre landsdele. Projektet er evalueret.

Kortlægning af alle projekterne

Tabel 2. Oversigt over tilskud, projektperiode, målgruppe, målsætning og evaluering for projekter for socialt udsatte og anbragte børn og unge (fem projekter).

Projekt navn	Bevilget tilskud	Periode	Målgruppe	Målsætning	Evaluering
SSB- Studenter Settlementet's Boldklub 'Akut sport – idræt for akut anbragte børn'	Kr. 730.000 (søgt om 730.000)	3 år 1.1.2008 til 31.12.2010	Anbragte børn på akutinstitutionen Frederiksholm i alderen 7 – 13 år.	<ul style="list-style-type: none"> • Udvikle og forankre en model for indslusning af akutanbragte børn i foreningens aktiviteter. • Udvikle kursustilbud, der sætter fokus på rummelighedsperspektivet. • Sætte en standard for hvordan og på hvilke betingelser den frivillige forening kan 'samarbejde' med det offentlige/ professionelle miljø. 	Ja, kort evaluering + tre statusrapporter.
Viborg Idrætsråd 'IdrætsZen'	Kr. 457.000 (søgt om 457.500)	3 år 2008 til 2010	Primært børn fra Nørresø Børnepension i alderen 5 til 14 år, men også børn der bor i plejefamilie.	<ul style="list-style-type: none"> • Minimum 20 deltagende børn. • Fastholdelse af 25 til 50 pct. af de anbragte børn over en hel sæson. • Minimum 75 pct. af idrætsvennerne forbliver i projektet over en hel sæson • 75 pct. af de anbragte børn skal tilbydes en idrætsven i den idrætsgren de ønsker inden for en måned fra deres første henvendelse. • Succeskriterierne opretholdes i projektets tredje år, hvor en lang række budgetposter udfases. 	Ja, ekstern evaluering foretaget af SDU.
Golfklub Storådal 'Golf for vanskeligt stillede'	Kr. 237.750 (det ansøgte beløb)	4 år 2008 til 2011	Unge anbragte børn fra Børne- og Ungdomspensionen Østervang.	<ul style="list-style-type: none"> • Skabe en målrettet indsats for en gruppe unge indskrevet på institutionen, så de kan blive fastholdt i en idrætsforening. • De unge opnår licens til at spille golf (delmål). 	Nej, tre statusrapporter, men ingen evaluering.
AGF af 1880 'Sportszonen'	Kr. 900.000 (søgt om 962.400)	2 år 2009 og 2010	Udsatte børn og unge anbragt uden for eget hjem.	<ul style="list-style-type: none"> • At give det enkelte barn mulighed for selvrealisering, sundhed og trivsel. • At udvikle en model, et samarbejde ml. idrætsforening og en kommunal institution. • At skabe 'en bro' ml. børn anbragt uden for eget hjem og de lokale idrætsforeninger. • At optimere det enkelte barns livschancer, med fokus på uddannelses- og erhvervs muligheder. 	Ja, kort evaluering og statusrapport.
DGI Midtjylland 'DGI – Idræt for anbragte børn og unge'	2.698.500	3 år 1.2.2009 til 1.5.2012	Børn anbragt uden for hjemmet (både i plejefamilier og på institutioner)	<ul style="list-style-type: none"> • Minimum 100 anbragte børn/unge introduceres og fastholdes i en idrætsforening i minimum 1 sæson efter projektet. • Udvikle 20 idrætsforeninger til at kunne varetage anbragte børn/unge. • Skabe samarbejde mellem minimum 20 foreninger og 20 anbringelsessteder. • Udvikle en erfaringsbaseret model for idrætsdeltagelse af anbragte børn/unge i lokale foreninger på baggrund af projektet. 	Ja. Evaluering af projektleder.

Som det fremgår af den ovenstående beskrivelse, er fire af de fem projekter blevet evalueret. Golfklubben Storådal havde ved denne evaluerings start endnu ikke afsluttet projektet, og har derfor kun indsendt tre statusrapporter til Kulturministeriet som dokumentation. Evalueringerne har meget forskellig karakter og omfang. Evalueringen af 'Akut sport' og 'SportsZonen' består af henholdsvis én og to sider i stikordsform. 'Idræt for anbragte børn og unge' eftersendte en kortfattet evaluering på opfordring fra Syddansk Universitet. 'Idrætszen' har brugt CISC til at gennemføre en proces- og resultatevaluering.

5.1.1 Projekternes organisering og samarbejdsrelationer

De fem projekter er forskellige med hensyn til størrelse og budget. Som resultat af disse forskelligheder er behovene for projektstyring og organisationsstruktur ligeledes forskellig fra projekt til projekt. I fire af de fem projekter har der været en styregruppe, en projektleder og en arbejdsgruppe. I 'Idræt for anbragte børn og unge' var der ingen styregruppe, hvilket projektlederen selv kritiserer, fordi det har haft konsekvenser for projektudviklingen. I projekternes styregrupper var der repræsentation fra forskellige interessenter i projekterne, herunder repræsentanter fra kommuner, anbringelsessteder, idrætsråd, idrætsorganisationer og idrætsforeninger. Projektlederen var i alle tilfælde tilknyttet projektejerne. I de fire projekter, hvor der har været et partnerskab mellem forskellige aktører, har projektet været integreret mere formelt i foreningen eller organisationen, som stod bag projektet.

Samarbejdsrelationerne mellem idrætsforeningerne og anbringelsesstederne har spillet en central rolle i projekterne, selvom også andre parter – blandt andet DGI og Viborg Idrætsråd – har spillet en vigtig rolle. Samarbejdsrelationerne med bostederne beskrives som ”meget godt”. Det fremhæves dog, at der i hvert enkelt tilfælde måtte ske en tilpasning af projektet, så det kunne matche de forskellige bosteders særlige forhold. I slutningen af projektet var samarbejdet ifølge de interviewede præget af, at bostederne blev underlagt store nedskæringer og af den grund engagerede sig mindre i projektet.

Samarbejdet med idrætsforeningerne var trægt i starten, hvor det var meget svært at finde en person fra en forening, som kunne være interesseret i at være medlem af styregruppen. Ifølge projektlederen blev samarbejdet bedre hen mod slutningen af projektet.

Kommunerne var medtænkt som en central aktør i alle projekter. Samarbejdet med kommunerne har dog været meget forskelligt. Nogle kommuner har haft stor samarbejdsvilje og lydhørhed i forhold til projektet uden dog at forpligte sig, mens andre kommuner ikke har vist den store interesse. I 'IdrætZen' indgik Viborg Idrætsråd på vegne af de lokale idrætsforeninger en partnerskabsaftale med Viborg Kommune og Nørresø Børnepension. Som en central del af projektet blev det aftalt, at ansvaret for rekruttering af børn fra plejefamilier var kommunens som en naturlig forlængelse af den eksisterende kontakt mellem kommune og plejefamilierne. Kommunen foretog en undersøgelse af idrætsbehovet for børn, der var anbragt i plejefamilier internt i kommunen, og konkluderede, at der ikke var behov for den planlagte intervention. Derfra ophørte kommunens engagement i projektet. Resultatet blev derfor et parløb mellem Viborg Idrætsråd og Nørresø Børnepension.

I 'Idræt for anbragte børn og unge' skulle DGI Midtjylland først efter projektstart finde sine samarbejdspartnere, og landsdelsforeningen ønskede også at samarbejde med Viborg Kommune om den pågældende børnemålgruppe. Projektlederen har forklaret, at det var umuligt at få kontakt til den rigtige afdeling, og at han flere gange havnede ved en vagthavende psykolog. Resultatet blev, at projektlederen opgav at identificere de kommunale medarbejdere i Viborg Kommune, der ville kunne bringe processen igang. I denne og andre kommuner blev det oplevet som en langsommelig proces at få kommuner og plejefamilierne i tale.

5.1.2 Projekternes finansiering

Alle fem projekter er hovedsagligt finansieret af bevillingen fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn. For tre af projekterne har det været den eneste finansieringskilde, mens projekterne har bidraget med en egenfinansiering i to af projekterne. I 'IdrætZen' er der hentet yderligere eksterne midler.

I de fleste af projekterne er størstedelen af midlerne anvendt til løn til projektlederen eller instruktører. På tre af projekterne er midlerne i store træk anvendt som budgetteret, men med små ændringer. Eksempelvis har 'Idræt for anbragte børn og unge' brugt en del midler til et foredrag med Chris MacDonald, har droppet at afholde idrætslejre og har undladt at afholde den planlagte afsluttende formidlingskonference. På to af projekterne ('Golf for vanskeligt stillede' og 'Idræt for anbragte børn og unge') har der været penge til overs på forskellige poster, hvilket med godkendelse fra Kulturministeriet har resulteret i, at projektperioden er blevet forlænget. I 'IdrætsZen' valgte man at give en symbolsk aflønning for de frivilliges arbejde.

5.1.3 Projekternes metoder

I de fleste projekter inden for denne kategori har man forsøgt at indsluse de anbragte børn og unge i de almindelige idrætstilbud. I ét projekt ('Golf for vanskeligt stillede') blev der oprettet særskilte hold for de anbragte børn og unge, hvis der på anbringelsesinstitutionen var forhold, der vanskeliggjorde børnenes deltagelse med 'almindelige' jævnaldrende. Det karakteriserer projekterne, at aktivitetsvalgene generelt har været afstemt med børnene og de unges ønsker og behov. Der er en tydelig tendens til, at individuelle idrætsgrene som atletik, bowling, svømning, roning og ridning er foretrukket frem for holdidrætsgrene som håndbold og fodbold. I rekrutteringen af de anbragte børn i projekt 'IdrætsZen' var der fokus på at tilpasse aktivitetsvalget til barnets kompetencer og erfaringer. Overvejelserne drejede sig om aktiviteters regelkompleksitet, deres sociale interaktionsstruktur (konkurrence og kommunikation) samt karakteren af kropskontakt. I 'SportsZonen' valgte man taekwondo, som blev fremhævet som en særlig relevant aktivitet til at øge deltagernes selvtillid gennem mestring af færdigheder.

Projekterne har brugt forskellige metoder til at rekruttere og fastholde børnene og de unge i såvel aktiviteterne som i samarbejdet mellem institutionerne og idrætsforeningerne:

1. Barnet tilknyttede en 'ven' til at støtte dem, hvilket tre af projekterne har benyttet sig af.

- a. Idrætsvenner: I projektet 'IdrætsZen' får de anbragte børn og unge en voksen idrætsven, når de meldes ind i en forening. Idrætsvennens rolle er at hjælpe barnet med at afklare foreningens (u)skrevne regler, bevare roen i energifyldte situationer og at blive en del af foreningens fællesskab. Ved kontakten til barnet får idrætsvennerne en stor viden om målgruppen og kan hjælpe i foreningen, når der opstår problemer med barnet eller den unge.
- b. Coach: I projektet 'SportsZone' blev de ambitiøse børn og unge tilbudt en foreningsinstruktør, en 'SportsZone-coach', som kunne guide børnene om bl.a. træning og normer i foreningen.
- c. Idrætsvenner og rollemodeller: I projektet 'Golf for vanskeligt stillede' havde foreningen et netværk af idrætsvenner og rollemodeller, som stod til rådighed for alle børnene i foreningen.

2. Kurser med sigte på at kvalificere såvel foreningerne som institutionerne og plejefamilierne til at arbejde med idræt for socialt udsatte børn og unge.

- a. Kurser for foreningerne, hvor der blandt andet er fokus på rummelighed.
- b. Kurser for institutionen/plejefamilier, hvor der blandt andet er fokus på idræt og leg i hverdagen.

3. Opsætte overskuelige mål: Eksempelvis at evaluere forløbet for et barn efter en afgrænset periode, så barnet får en oplevelse af at kunne gennemføre noget. Den unge bliver således fastholdt i en aktivitet gennem en afgrænset periode. Dette skulle gerne have den afsmittende virkning, at barnet har lyst til at fortsætte. Det kunne også være muligheden for eksempelvis at erhverve sig licens til at spille golf, som Storådalens Golfklub projekt bl.a. tog sigte på. Der er ikke fundet dokumentation for resultater af ovennævnte målsætningsarbejde.

I fire ud af de fem projekter har der været samarbejde med et eller flere anbringelsessteder, hvilket har gjort det relativt nemt at rekruttere børn og unge ved direkte henvendelse til børnene og de unge. I et enkelt projekt ('Idræt for anbragte børn og unge') var der ikke på forhånd etableret en sådan kontakt med specifikke institutioner, ligesom der manglede en strategi for opsporing af børn og unge. I dette tilfælde måtte rekrutteringen afvente etableringen af samarbejdsaftaler med anbringelsessteder, og dermed tog det længere tid end forventet.

Rekrutteringen af børn fra plejefamilier har vist sig vanskeligere end forventet. I de to tilfælde ('IdrætsZen' og 'Idræt for anbragte børn og unge'), hvor det har været forsøgt, var det vanskeligt at kommunikere med kommunen, og efterfølgende svigtede kommunen sin forpligtelse i forhold til opsporing af målgruppen, fordi man ikke mente, at målgruppen har et udækket idrætsbehov. I begge tilfælde har projekterne i det væsentlige undladt at samarbejde med plejefamilierne og i stedet fokuseret på de øvrige anbringelsessteder.

5.1.4 Projekternes indfrielse af mål

På baggrund af de indkomne informationer skønnes det, at cirka 150 børn har gået til idræt i kortere eller længere tid. Der er betydelig usikkerhed omkring dette tal, fordi der kun har været ført protokol i 'IdrætsZen' og 'SportsZonen'. I de tre øvrige projekter er det uklart, hvor længe børnene og de unge har deltaget, og om de har deltaget en hel sæson. I evalueringerne fra projekterne, som har brugt protokol, er der dokumentation for, at mere end halvdelen af de rekrutterede børn og unge fra målgruppen har gået til idræt over én eller flere sæsoner, hvormed disse projekters mål for rekruttering og fastholdelse er blevet indfriet. I 'Idræt for anbragte børn og unge' har 45 børn gået til idræt i en sæson, så målsætningen om fastholdelse af 100 børn er dermed ikke blevet indfriet i dette projekt. En simpel analyse af udgiften per barn viser, at den gennemsnitlige udgift i projekterne pr. barn/ung er ca. 33.000 kr. Den højeste udgift finder vi i projektet 'Idræt for anbragte børn og unge' (ca. 60.000 kr.) og den laveste i projektet 'IdrætsZen' (ca. 23.000 kr.).

5.1.5 Barrierer og muligheder i arbejdet med at udvikle idrætstilbud for anbragte børn og unge

Det foreliggende materiale fra de fem projekter har synliggjort en række problemstillinger, der vedrører ressourcekrav, samarbejdsparterne, samarbejdsrelationerne og særlige problematikker vedrørende målgruppen (og heraf afledte pædagogiske problemstillinger).

- Det opleves som problematisk at tilbyde idræt for udsatte som et 'projekt' pga. dets kortvarige karakter
- Kommunal interesse, men svigtende ressourcemæssig prioritering af indsatsen.
- Kommunen har ikke fokus på idræt i de anbragte børns handlingsplaner. Bostederne kommer næsten aldrig længere end til skolen i handlingsplanen, hvilket betyder, at de glemmer at have fokus på idræt og fritid.
- Plejefamilier kan være meget svære at komme i kontakt med.
- Anbringelsesstederne er meget forskellige (værdier, regler, målgruppe osv.), og derfor må et projekt tilpasse sig hver enkelt institution.
- Potentiel stigmatisering af målgruppen – nødvendigt at udvikle neutrale begreber.
- Mange frivillige mangler viden om håndteringen af udsattes behov.
- Foreningerne er usikre på udmøntningen af deres sociale profil.
- Stor udskiftning på anbringelsesstederne (børn rejser, nye kommer til).
- Store nedskæringer på anbringelsesstederne siden 2008.
- Svært at fastholde de 14 til 18-årige.

Det er værd at fremhæve, at der i det væsentlige er fundet løsninger på en række af de nævnte udfordringer og barrierer. I nogle tilfælde er problemstillingerne blevet håndteret ved, at man har opgivet de oprindelige resultatmål, eller ved at man har lagt mere vægt på procesudvikling. Inddragelsen af plejefamilier har givet problemer i flere projekter, og generelt har projekterne opgivet målgruppen på grund af modstand eller træghed i processen.

5.1.6 Projekternes videreførelse og forankring

Alle projekterne har oplevet en langsom projektstart med betydelige udfordringer i rekrutteringen af børn og unge fra målgruppen. Derfor kom man forholdsvis langt ind i det treårige projektforsøg, før der begyndte at komme resultater. I takt med øget kendskab til projekterne er det blevet lettere at organisere rekruttering og drift, og flere projekter oplever, at der har været god tilgang af børn og unge med behov for idrætsdeltagelse. I flere af projekterne opleves det imidlertid som kritisabelt, at kommunerne ikke har vist større interesse for projekterne, fordi man mener, projekterne bidrager positivt til en kommunal velfærdsopgave.

På baggrund af de enkelte projekters evalueringer og den efterfølgende kontakt med projekterne fremgår det, at denne type af projekter har behov for en projektkoordination, der kan sikre kommunikationen mellem kommuner, anbringelsessteder, foreninger og frivillige. De ressourcemæssige krav handler derfor om, at der gives økonomi til en lønnet medarbejder, der kan varetage kommunikation, rekruttering og daglig drift. Men projekterne har benyttet forskellige tilgange og befinder sig på forskellig afstand af foreninger, anbringelsessteder og anbragte børn. Det følgende er en kort opsamling af de fem projekters egne forventninger til forankring:

'Akutsport – idræt for akut anbragte børn' stoppede formelt i 2010, men her blev udfærdiget en forankringsaftale mellem foreningen og anbringelsesstedet. Det indebærer, at man fremadrettet kan sikre en løbende rekruttering af anbragte børn og unge til idrætsaktiviteter i foreningsregi.

'IdrætsZen' stoppede ligeledes i 2010, og her er det ikke lykkedes at videreføre projektet trods et godt samarbejde mellem idrætsråd, foreningerne og anbringelsesstedet. I den valgte

model med rekruttering af idrætsvenner og afholdelse af erfaringsmøder var den lønnede koordinatorrolle afgørende for fortsættelse af projektet. I 2009 og 2010 blev en del udgifter gradvist minimeret og udfaset med henblik på forankring, men den manglende kommunale vilje til at yde økonomisk støtte var afgørende for, at projektet blev indstillet. Fire til seks af de anbragte børn og unge dyrker aktuelt idræt med støtte fra deres idrætsvenner. Det er imidlertid værd at bemærke, at kommunen benytter det samme idégrundlag med idrætsvenner i andre projekter for vanskeligt stillede børn og unge.

Samarbejdsinstitutionen i 'Golf for vanskeligt stillede' overgik til en kommunal institution, hvilket medførte store organisatoriske forandringer, udskiftning af lederen og besparelser. Endvidere har børnene på anbringelsesinstitutionen ikke vist interesse for golf, så da projektmidlerne ophørte, forsvandt interessen for at deltage. Dette projekt er derfor ikke videreført.

Lederne af 'SportsZonen' mener ikke, at et projekt af denne type kan implementeres på almindelige foreningsvilkår, da almindeligt medlemskontingent og kommunal aktivitetsstøtte ikke slår til. Projektet forudsætter flere økonomiske midler, end selv en større flerstrengt forening kan levere. Foreningen havde håbet, at Aarhus Kommune ville indgå i et samarbejde om projektets fortsættelse. Både institutionerne, personalet, børnene og foreningen har været interesseret i at forsætte, men det har ikke været muligt at finde flere midler.

I 'Idræt for anbragte børn og unge' blev der under projektperioden udviklet hjemmeside, vejledninger og brugerbetalte kurser med henblik på udvikling af uddannelses tilbud til trænere, foreninger og personale på anbringelsesstederne. Kursustilbuddet er i dag forankret i DGI, således at foreninger og anbringelsessteder fra hele landet kan drage nytte af kursustilbuddene. I alt ti af 35 foreninger har udviklet værdigrundlag og holdninger til integration af udsatte børn og unge. En opfølgning blandt fire anbringelsessteder viser, at 34 ud af 42 børn stadig går til idræt. Dette er ikke udtryk for en totaltælling, ligesom det er uklart, hvor mange af børnene, der ville have været aktive uafhængig af projektet. Ud fra flere udtalelser fra projektets samarbejdspartnere (anbringelsesstederne) er tallet højere i dag, end før projektet kom i stand. Manglende registrering gør dog denne opgørelse usikker.

5.1.7 Opsummering vedrørende projekter for anbragte børn

På baggrund af de fem projekters erfaringer med at udvikle idrætstilbud til anbragte børn og unge står det klart, at det er en krævende og vanskelig opgave. Opsummerende kan det konkluderes, at der for de gennemførte projekter er blandede resultater, både når det gælder fastholdelse af børn i idrætstilbud, og når det gælder projektvidereførsel og forankring.

- Projekterfaringerne fra 'Akut sport – idræt for akut anbragte børn', 'IdrætsZen' og 'SportsZonen' viser, at det er muligt at give anbragte børn relevante idrætstilbud ud over én sæson. 'Golf for vanskeligt stillede' og 'Idræt for anbragte børn og unge' har haft vanskeligt ved at fastholde børn og unge over længere tid.
- For alle projekter har det været afgørende for samarbejdspartnerne, at der har været fokus på at give anbragte børn et idrætstilbud. Som følge heraf har der været interesse for at udvikle erfaringer på et område med store udfordringer og sparsom viden. Evalueringerne viser, at det har været udfordrende at samarbejde på tværs af sektorgrænser, hvor mål, pædagogik og arbejdsbetingelser er meget forskellige.

- Der er ingen af de gennemførte projekter, der har skabt nye eller tilpassede aktiviteter til målgruppen.
- Foreningerne har tradition for at udbyde idræt for de børn og unge, der kan og vil gå til bestemte aktiviteter, men arbejdet med den pågældende målgruppe og samarbejdet med anbringelsesstederne har givet anledning til mange overvejelser om metode og mål. Fra foreningernes side har det været nødvendigt med en større opmærksomhed på det enkelte barns behov og trivsel end tidligere.
- Det har også været nyt for anbringelsesinstitutionerne at arbejde sammen med foreningerne, som ofte styres mindre formelt og planlagt end institutionernes gennemstrukturerede hverdag.
- Samarbejdsrelationerne har i nogen grad gjort det muligt at få øje på hinandens styrker, hvilket vi vender tilbage til i sammenfattende analyse af resultater og perspektiver (se afsnit 7).

5.2 Idrætsprojekter for børn og unge af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk

Under puljen til 'Idræt for vanskeligt stillede børn' blev der givet bevillinger til 14 projekter i kategorien 'Idrætsprojekter for børn og unge af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk'. Ét projekt blev aldrig til noget. De 14 projekter er:

1. IK Skovbakken fik tildelt 46.000 kr. til projektet 'Skovbakken IK', hvor målet var at fastholde og udbygge den nuværende andel af børn fra mindre bemidlede familier, herunder flygtninge og indvandrere, i klubbens 'Drenge ungdom U5–U15'.
2. Esbjerg Kommune modtog 150.000 kr. fra puljen til projektet 'Aflastning og afsøgning'. Formålet var at aflaste de frivillige, der arbejder med vanskeligt stillede børn og unge. Endvidere gik projektet ud på at få afdækket, hvordan kommunen såvel som DIF bedst mulig kan støtte en idrætsforening med medlemmer, der er socialt udsatte, samt afdække interessen for idræt hos de endnu ikke idrætsaktive i udsatte boligområder i Esbjerg.
3. Dansk Skoleidræt gennemførte projektet 'Pigezonen'. Fra puljen blev bevilget 267.000 kr. til at give nydanske piger mulighed for at dyrke idræt lige efter skoletid og motivere pigerne til at deltage i lokalområdets foreningsidræt.
4. Falcon BMX skulle med en støtte på 200.000 kr. i projektet 'Skelager Sport' forsøge at inddrage nydanske børn og unge fra mindrebemidlede hjem i foreningslivet.
5. Esbjerg Karate Klub fik tildelt 750.000 kr. til projektet 'Karatefamilien'. Børn og unge, der ikke har haft den fornødne opbakning eller de fornødne muligheder, skulle have en mulighed for at udvikle sig til hele mennesker gennem karate og socialt samvær med rollemodeller, der forstår deres problematikker.
6. Danmarks Brydeforbund fik bevilget 500.000 kr. til projektet 'Aktiviteter tiltrækker – relationer holder', hvor formålet var at skabe kontakt mellem danske brydeklubber, vanskeligt stillede nydanskere samt danske børn og deres familier.

7. Nørrebrox modtog 214.000 kr. til 'Nørrebrox Sport', som tog sigte på at ændre de dårlige betingelser for de socialt udsatte unge. Målet var via sportslige aktiviteter og relationer til andre unge og voksne at give de unge tilbud om at bruge deres evner og krop på sunde, interessante og udviklende aktiviteter.
8. Nørrebro Taekwondo Klub fik 490.000 kr. til projektet 'VM I Taekwondo Nye klubber Nye stjerner'. Klubben ønskede at oprette ti nye klubber i boligsociale svage områder, rekruttere ti instruktører, synliggøre VM i forhold til målgruppen samt erhverve minimum 250 nye medlemmer.
9. Somali Community In Denmark fik tildelt 660.000 kr til projektet 'Kom nu ind i kampen'. Målet var at bruge foreningslivet og det frivillige arbejde til at fremme integrationen af børn og unge fra mindre bemidlede hjem igennem idræt. Det var ligeledes målet at øge antallet af aktive nydanske børn og unge i det lokale idræts- og foreningsliv og ligeledes mindske kriminaliteten og fremme de ressourcetsvage forældres involvering og empowerment i børnene og de unges fritidsliv.
10. Herning Forenede Håndboldklubber fik 78.000 kr. til 'Projekt fra gaden til banen'. Projektet blev aldrig til noget.
11. Dansk Golf Union fik tildelt 1.200.000 kr. til projektet 'Backspin og selvværd'. Ønsket var at bruge golf som udviklingsværktøj og dermed gøre det muligt for vanskeligt stillede børn og unge med ustabil eller manglende skolegang at vende tilbage til skolen og opnå bedre trivsel i såvel skole og familie som foreningsliv.
12. Foreningen BROEN fik 800.000 kr. til projektet 'Aktivt idrætsliv for vanskeligt stillede'. BROEN ønskede at etablere lokalforeninger i Jylland, at hjælpe 1.200 børn med at komme i gang med idræt og at sikre en forankring af projektet og lokalafdelingerne.
13. Med 210.000 kr. fra puljen ønskede Helsingør Idrætsforening med projektet 'Maxisport' at udvikle tre nye idrætstilbud til lokalområdetets unge.
14. Futbol de Calle fik bevilget 95.054 kr. til projektet 'Futbol de Calle', der skal virke som en forebyggende indsats over for de børn og unge, der ikke har et netværk i foreningslivet eller blandt voksne.

Tabel 3 viser, hvor meget hvert projekt fik bevilget, hvor længe projektet varede, hvilken målgruppe projektet tog sigte på, målet for projektet samt om projektet er blevet evalueret.

Kortlægning af alle projekterne

Tabel 3. Oversigt over tilskud, projektperiode, målgruppe, målsætning og evaluering for projekter for børn af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk (14 projekter).

Projekt navn	Bevilget tilskud	Periode	Målgruppe	Målsætning	Evaluering
IK Skovbakken 'Skovbakken IK'	Kr. 46.000 (søgt om 75.000)	6 mdr.	Mindre bemidlede familiebørn, herunder flygtninge – indvandrere (hold: U5-U15)	<ul style="list-style-type: none"> At fastholde og udbygge den nuværende andel af mindre bemidlede familiebørn, herunder flygtninge og indvandrere, i klubbens 'Drenge ungdom U5 – U15'. 	Nej
Esbjerg Kommune 'Kvaglund IF 2011 – aflastning og afsøgning'	Kr. 150.000 (søgt om 525.000)	3 år 2009 til 2011	De frivillige i klubben.	<ul style="list-style-type: none"> At det er attraktivt og spændende at arbejde som leder og træner i KIF's fodbold ungdomsafdeling. Det er nemmere at rekruttere ledere og trænere. Der er ingen eller få konflikter blandt de unge i forbindelse med træning eller kampe. Der opleves en forbedret forældreopbakning i klubben. Der er sket en læring i projektet, således at andre idrætsforeninger kan anvende projektets resultater i deres arbejde. 	Nej
Dansk Skoleidræt 'Pigezonen'	Kr. 267.000 (søgt om 267.866)	28.9.2009 til 16.5.2010	Fysisk inaktive etniske piger, 5.-7. klasse på Abildgårdsskolen i Odense.	<ul style="list-style-type: none"> Give nydanske piger mulighed for at dyrke idræt lige efter skoletid med fokus på sund livsstil, socialt netværk og at bryde den negative sociale arv. Udslusning til lokalområdets foreningssidræt. Pilotprojekt til udbredelse 10-12 steder. 	Ja, omfattende evaluering.
Falcon BMX 'Skelager Sport'	Kr. 200.000 (søgt om 251.400)	1 år 1.2.2009 til 1.2.2010	8-18-årige – særligt fra det sociale boligbyggeri Skelagergårdene.	<ul style="list-style-type: none"> At inddrage nydanske børn og unge fra mindrebemidlede hjem i foreningslivet. 	Ja, meget kort evaluering.
Esbjerg Karateklub 'Karate-familien'	Kr. 750.000 (søgt om 990.000 kr.)	1 år 2009	Unge med problemer.	<ul style="list-style-type: none"> At børn og unge, der ikke har haft den fornødne opbakning eller de fornødne muligheder, får mulighed for at udvikle sig til hele mennesker, gennem karate og socialt samvær med rollemøder, som forstår deres problematikker. At de unge som minimum kan gå op til eksamen i fagene dansk eller matematik. At de unge opnår at graduere fra hvidt bælte hen imod et bælte, der giver dem større lyst til ansvar for sig selv og andre. 	Ja, kort evaluering.
Danmarks Brydeforbund 'Aktiviteter tiltrækker – relationer holder'	Kr. 500.000 (søgt om 726.500)	6 mdr. fra juli til december 2009	Primærgruppe: 9 til 12 årige børn fra socialt belastede boligområder samt institutioner i brydeklubbens lokalområde.	<ul style="list-style-type: none"> At 80 pct. af de startende gennemfører projektet, og at 30 pct. af de startende efterfølgende forsætter i klubben som medlemmer på almindelige vilkår. 	Ja, gennemført af projektleder.
Nørrebrox 'Nørrebrox Sport'	Kr. 214.000 (søgt om 914.995)	2009	Børn og unge mellem 8 og 16 år fra det Indre Nørrebro. Størstedelen målgruppen er af anden etnisk herkomst.	<ul style="list-style-type: none"> At ændre de dårlige betingelser for de socialt truede unge og via sportslige aktiviteter og relationer til andre unge og voksne at give de unge tilbud om at bruge deres evner og krop på sunde, interessante og udviklende aktiviteter. At skabe en forandring i de unges hverdagsliv ved at udfylde et (tom)rum, som man har erfaring for bl.a. er udfyldt af kedsomhed, rådvildhed og mismod og fylde det med aktiviteter, som kan give de unge indhold, glæde og en sund og aktiv krop. 	Ja, kort evaluering af projektansvarlige.

Kortlægning af alle projekterne

Nørrebro Taekwondo Klub 'VM I Taekwondo Nye klubber Nye Stjerner'	Kr. 490.000 (søgt om 800.000)	3 år 1.1.2008 til 1.12.2011	Børn og unge i 5 til 11 års alderen, der ikke allerede er i fritidstilbud.	<ul style="list-style-type: none"> • Rekruttering af ti instruktører. • Ti nye klubber i boligsociale svage områder. • Synliggørelse af VM i forhold til målgruppen. • Hvervning af minimum 250 nye medlemmer. • En forankring i Nørrebro Taekwondo Klub. 	Ja, statusrapport og evaluering af projektleder.
Somali Community In Denmark 'Kom nu ind i kampen'	Kr. 660.000	2 ½ år 1.1.2009 til 30.6.2011 Søgt om udvidelse af projektet med et halvt år.	Dårligt stillede minoritetsbørn og unge fra 7 til 24 år fra Brabrand området.	<ul style="list-style-type: none"> • At bruge foreningslivet og det frivillige arbejde til at fremme integrationen af børn og unge fra mindre bemidlede hjem igennem idræt. • At øge antallet af aktive nydanske børn og unge i det lokale idræts- og foreningsliv. • At mindske kriminaliteten og fremme de ressourcetsvage forældres involvering og empowerment i børnene og de unges fritidsliv. 	Ja, ekstern konsulent evaluering.
Herning Forenede Håndbold-klubber 'Fra Gaden til banen'	Kr. 78.000	2 år	Børn fra 9 til 14 år.	Projektet er ikke gennemført.	Nej
Dansk Golfunion 'Backspin og selvværd'	Kr. 1.200.000 (søgt om 1.829.232,00)	3 år fra 21.12.2008 til 1.7.2011	Udsatte unge mellem 11 og 16 år.	<ul style="list-style-type: none"> • Social integration gennem golf. • målet efter 18 måneder: At 75 pct. af de unge, der har gennemført projektet, er fastholdt eller tilbage i almindelig skolegang. • At den unge efter endt ophold er klar til at blive fuldgældigt medlem i den golfklub, den unge har været tilknyttet. 	Ja, kort evaluering og statusrapport.
Broen 'Aktivt idrætsliv for vanskeligt stillede'	Kr. 800.000 (søgt om 1.6 mio kr.) Endvidere modtaget 3,2 millioner fra Socialministeriet.	4 år (+) fra 1.1. 2009 til 31.12.2012.	Unge mellem 8 og 18 år som er socialt udsatte.	<ul style="list-style-type: none"> • At ti lokalforeninger er blevet etableret. • 1200 er blevet hjulpet til at dyrke idræt. • En forankring er sikret. 	Nej, kun statusrapport.
Helsingør Idrætsforening 'Maxisport'	Kr. 210.000 (søgt om 351.050)	2 år fra 1.1.2009 til 1.1.2011.	Unge, 13 til 17 år, primært med anden etnisk baggrund, økonomisk dårligt stillede, slappe eller overvægtige, og/eller idrætsløse.	<ul style="list-style-type: none"> • Udvikle tre nye idrætsstilbud til lokalområdetets unge: • Fitness kun for piger. • Styrketræning for unge. • Løbetræning. 	Nej, kun statusrapport.
Futbol de Calle 'Futbol de Calle'	Kr. 95.054 (søgt om 194.000)	2009	Socialt udsatte uden tilknytning til eksisterende fritidstilbud/ foreningslivet. 9 til 18-årige fra Holms-kvarteret på Amager, Mjølnerparken på Nørrebro, Akacieparken i Valby og Ruten i Tingbjerg.	<ul style="list-style-type: none"> • 800 deltagende socialt udsatte børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk. • 75 børn og unge i fodboldklub. • 25 frivillige med arbejdere. • 10 positive rollemodeller. • 200 deltagende i Futsal (indendørstræning) • 6 afholdte stævner i hvert boligområde. • 40 kontakter til forældre. 	Nej, årsrapport.

Som det fremgår af tabel 3, er seks projekter ikke blevet evalueret. Det ene projekt ('Fra gaden til banen') blev aldrig til noget. Af de fem resterende projekter, som ikke er evalueret, er der sikret en ekstern evaluering af BROEN, fordi projektet er blevet forlænget. Tre af de fem projekter har afleveret statusrapport eller årsrapport. To af de fem projekter er altså kun evalueret på baggrund af det skema, som projektet har fået tilsendt som led i denne evaluering. På fire projekter er der udarbejdet interne evalueringer. På fire projekter er der foretaget mere uddybende evalueringer, hvoraf to er gennemført af projektlederen. Kun en projektevaluering er gennemført af en ekstern konsulent.

5.2.1 Projekternes organisering og samarbejdsrelationer

I de fleste projekter har der været tilknyttet en styregruppe, en projektleder samt en arbejdsgruppe. I enkelte tilfælde har arbejdsgruppen hovedsageligt bestået af projektlederen. Medlemmerne i styregruppen repræsenterer typisk forskellige interessenter i projektet. Projektlederen har i alle projekterne været tilknyttet projektejeren.

Hovedformålet med de 14 projekter var at opnå social integration gennem brug af idræt. Nogle af foreningerne har etableret sig med det eksplicite formål at fremme idræt for socialt udsatte grupper ('VM i taekwondo', 'Nørrebronx', 'BROEN', 'Karatefamilien' og 'Futbol de Calle'), mens andre er traditionelle idrætsforeninger, der ønsker at bidrage til social integration gennem projekterne.

Projektorganiseringen i flere af de øvrige projekter som blandt andet 'Skovbakken IK', 'Kom nu ind i Kampen', 'Maxisport' og 'Futbol de Calle' er beskrevet i meget generelle og overfladiske vendinger og kun i ansøgningen til puljen.

Flere af de projekter, som har forsøgt at udvikle nye tilbud, er beskrevet mere udførligt i en af de tilknyttede organisationer som for eksempel Dansk Skoleidræt ('Pigezonen') og Esbjerg Kommune ('Kvaglund IF 2011 – aflastning og afsøgning'). Sidstnævnte er et projektsamarbejde mellem fire organisationer, og projektet tilstræber at udnytte den ressourceperson, som kommunen stiller til rådighed gennem ungdomsklubberne. Projektet er organisatorisk forankret i en kommunal fritids- og ungdomsklub. De resterende projekter er integreret i andre aktiviteter i foreningen og fungerer som eksempelvis træningstilbud på åbne eller lukkede hold i eksisterende foreninger. I nedenstående tabel 4 er det angivet, hvordan samarbejdsrelationerne er blevet omtalt og beskrevet i de pågældende projekter. Vurderingerne er foretaget på baggrund af de indsamlede dokumenter og interviews.

Kortlægning af alle projekterne

Tabel 4. Projekternes samarbejdsrelationer og vurdering af samarbejdsforløbet

	Hvem har samarbejdet (partnerskab)?	Hvordan er samarbejdet forløbet?
Pigezonen	Projekter Dansk Skoleidræt har indledt et samarbejde med Abildgårds skolen.	Ingen oplysninger om dette forhold.
Skelager Sport	Samarbejde mellem Fritidscenter Sofiendal, Hasseris Boligselskab, BMX Falcon samt LUCK (Løvvangens Unicykelklub).	Samarbejdet har ikke fungeret tilfredsstillende mellem projektgruppe og projektleder.
Maxisport	Helsingør Atletik, Skolen ved Rønnebær Allé og den lokale sundhedspleje.	Godt samarbejde – i forvejen tradition for et årelangt samarbejde om børn og unge.
Backspin og Selvværd	Samarbejde mellem Socialforvaltningen og Dansk Golf Union.	Godt samarbejdet med socialforvaltningerne og øget efterspørgsel efter indsatsen. Dette begrundet i konkrete positive resultater. Samarbejdet med DGU kunne godt have fungeret bedre i forhold til udbredelse og profilering af projektet.
Skovbakken IK	Samarbejde med lokalområdets skoler og SFO.	Et godt samarbejde med lokalområdets skoler (også privatskoler) i forbindelse med uddeling af invitationer mv ved arrangementer, besøg i SFO ol.
Nørrebronx	NørreBronx er en ny organisation med en overordnet administration delt i tre aktivitetsdele med hver sin daglige leder: En social: Spiderhouse. En sportslig: NørreBronx-sport. En kriminalitetsforebyggende: NatteravneneNørreBronx.	Tæt og godt samarbejde mellem foreningsafdelingerne.
Karatefamilien	Samarbejder med tre kommuner. Tidligere samarbejde m/skoler, stofafvænningscenter og kompetencecenter, men vanskeligt at opretholde.	Kommunerne kan have lidt svært ved at forstå, at de kan finde på at tage gamle medlemmer ind, når kommunen har nye på venteliste. Ellers fint samarbejde. Esbjerg Karateklub ønsker, at Esbjerg Kommune betaler det samme, som de andre kommuner betaler pr. 'deltager' for de særligt ressourcekrævende.
Kom nu ind i kampen	Samarbejde med som er stiftet af Somali Community 7 somaliske foreninger bla.forskellige dansk-somaliske venskabsforeninger, integrationsforeninger 8 idrætsforeninger i Århus V og C.	Samarbejdsrelationerne vurderes positivt og knyttet til projektlederens personlige væremåde. Evaluator skriver: Følgegruppe og styregruppe har ikke fungeret på noget tidspunkt i projektet og der udtales kritik af manglen på styregruppemøder.
Aktiviteter tiltrækker, relationer holder	Samarbejde mellem Danmarks Brydeforbund, Herning Brydeklub, Hercules Odense, Frem Randers, BK Thor Nykøbing, Kolding IF og Thrott Åbyhøj.	Klubben i Kolding har ikke været tilfreds med konsulentens arbejde, og konsulenten har ikke været tilfreds med klubberne i Randers og Kolding.
Kvaglund IF 2011 – aflastning og afsøgning	Samarbejde mellem Esbjerg Kommune, DIF, Kvaglund IF og Esbjerg IF92.	Godt samarbejde og god forståelse fra kommunens side, da det først blev forankret i deres regi.
Futbol de Calle	Samarbejde med forskellige interessenter i hver bydel.	Vides ikke.
'VM I Taekwondo Nye klubber Nye Stjerner'	Samarbejde med 9 skoler i København, Brønshøj og Vanløse samt ungdomsklub og Københavns Kommunes Børne- og ungdomsforvaltning.	Godt samarbejde, god kontakt ind i lokalmiljøerne, gensidig profilering og adgang til hinandens ressourcer og kompetenceområder. Samarbejdsaftaler med betydelige og relevante interessenter, formidle kontakten til folkeskolerne, daginstitutioner og deres ressourcepersoner.
BROEN	BROEN samarbejder med foreninger, Frivilligcenter, lokale ildsjæle, kommunale nøglepersoner, foreningsaktive i idrætsforeninger og sociale foreninger – ex. Natteravnene, Børns Vilkår, En voksen ven m.fl.	Samarbejdet har fungeret fint.

5.2.2 Projekternes finansiering

Fem projekter har haft andre finansieringskilder end projektstøtten fra puljen. Det drejer sig om kommunal støtte, støtte fra lokale virksomheder, fondsmidler samt støtte fra andre ministerier. De resterende projekter er kun støttet af puljen i projektperioden. I fire projekter, 'Skelager Sport', 'Karatefamilien', 'Kvaglund IF 2011 – aflastning og afsøgning' samt 'Futbold de Calle', har det ikke været muligt at finde frem til, om pengene er brugt som budgetteret. Som det fremgår af nedenstående skema, er projektmidlerne dog generelt blevet brugt som budgetteret. 'VM i Taekwondo - Nye klubber, Nye stjerner' har valgt at bruge resterende midler til at forlænge projektperioden.

Ti projekter har haft en en lønnet projektleder, projektkoordinator eller konsulent. Ellers har projekterne benyttet sig af et forskelligt omfang af lønnede lærere, pædagoger, trænere, instruktører, kostvejledere og forskellige projektmedarbejdere. To projekter har valgt at lønne en ekstern evaluator. På ét projekt har alle projektmedarbejdere været frivillige. På ni projekter er der brugt frivillige, eksempelvis i form af frivillige trænere og frivillige instruktører (Tabel 5, se næste side).

5.2.3 Projekternes metoder

Tre af projekterne har haft til formål at fastholde og/eller udbygge den nuværende andel af udsatte børn og unge i allerede etablerede klubber og foreninger. I 'VM i Taekwondo - Nye klubber Nye Stjerner' har der været stor fokus på rekrutteringen af børn og unge og i at skabe en interesse for idrætsgrenen. Modsætningsvis har der i 'Kvaglund IF - aflastning og afsøgning' været større fokus på at få etableret en organisation, som kan aflaste og understøtte en forening med de særlige udfordringer, der naturligt følger af at have mange vanskeligt stillede børn og unge. I 'Skelager Sport' har projektet ligeledes haft til formål at øge antallet af udsatte børn og unge i de to involverede foreninger, men her har man forsøgt at gøre det ved at tilbyde de udsatte børn og unge at 'afprøve' sportsgrenen på lukkede hold hen over en sæson.

I 'Maxisport', 'Backspin og Selvværd', 'BROEN', 'Futbol de Calle' var formålet at udbrede eksisterende koncepter til nye områder eller byer ved blandt andet at lave satellitforeninger af en velkørende moderforening i flere byer rundt om i landet samt at hjælpe målgruppen i satellitforeningens lokalområde. I 'Maxisport' ønskede man at gennemføre projektet i forskellige byer, men kun for en kort periode, hvor målet var at få lokalområdets børn og unge til at fatte interesse for idrætssgrenen og opmuntre dem til at blive medlem af en af de lokale foreninger. Yderligere ét projekt, 'Pigezonen', havde fokus på det driftsmæssige, idet ønsket var, at projektet med midlerne fra puljen skulle være et pilotprojekt, hvor målet efterfølgende var – hvis erfaringerne var tilfredsstillende – at gennemføre det i ti til 12 udvalgte byer.

I 'Aktiviteter tiltrækker, relationer holder' var der med overskriften lagt op til, at projektet skulle have særligt fokus på etablering af sociale relationer. Det fremgår af evalueringen fra Danmarks Brydeforbund, at de relationer, der hentydes til, er relationer mellem voksne frivillige og børn/unge og ikke relationer mellem bryderne. Ud fra foreningernes selvevalueringer er der ikke noget, der tyder på, at der har været anvendt en bestemt tilgang til etableringen af relationer, og som sådan er det svært at belyse karakteren og indholdet af disse relationer.

Kortlægning af alle projekterne

Table 5. Projektoversigt med angivelse af bevilling, anvendelse af midler og personale

Projekt navn	Puljemidler	Andre Midler	Hvordan er pengene anvendt?	Antal lønnede	Antal frivillige
Pigezonen	267.000 kr.	Ingen	Overordnet som budgetteret.	Projektleder. 1 idrætsslærer fra skolen. 1 nydansk ildsjæl om ugen. 2 junior- idrætsledere.	Ingen
Skelager Sport	200.000 kr.	Ingen	Vides ikke - CISC har ikke set det afsluttede regnskab. Projektleder har orienteret om, at slutregnskabet er sendt til ministeriet.	Projektleder. 2 instruktører.	Vides ikke.
Maxisport	210.000 kr.	Ingen	Udgifter til kostvejleder og gæsteinstruktører større end forventet. Ellers er resten overordnet anvendt som budgetteret.	Gæsteinstruktører. Kostvejleder.	1 frivillig tovholder/ træner og 3 frivillige ungdomstrænere samt et antal junioridrætsledere fra Helsingør Atletik og Skolen v. Rønnebær Allé.
Backspin og Selvværd	1.200.000 kr.	Kommunalt tilskud på 4000 kr. pr. mdr. pr. barn/ung.	Der har været en mindre indtægt end budgetteret, hvilket har medført, at der er foretaget en nedjustering på de direkte udgifter og lokaleudgiften. Administrations- og personaleomkostninger er anvendt som budgetteret.	Projektledelsen: Direktør og administrativ leder. 3 fuldtidsansatte pædagoger. Professionelle golftrænere.	Ingen frivillige.
Skovbakken IK	46.000 kr.	Ingen	Overordnet som budgetteret.	Projektleder.	Frivillige trænere.
Nørrebronx	214.000 kr.	Kommunalstøtte	Til sportslokaler, aktiviteter og transport.	Ingen er blevet lønnet gennem projektmidlerne.	12 frivillige.
Karatefamilien	750.000 kr.	Ingen	Vides ikke.	5 instruktører.	Andre frivillige fra klubben, antal vides ikke.
Kom nu ind i kampen	660.000 kr.	Ingen	Som budgetteret.	1 projektleder. 2 aktivitetsledere. 1 ekstern evaluatør.	25 frivillige i gennemsnit.
Aktiviteter tiltrækker, relationer holder	500.000 kr.	Ingen	Overordnet som budgetteret.	1 projekt-kordinator.	Frivillige fra de seks brydeklubber.
Kvaglund IF 2011 – aflastning og afsøgning	150.000 kr.	Ingen	Vides ikke	1 projekt-medarbejder.	10 til 15 trænere og ledere.
Futbol de Calle	95.054 kr.	Midler fra fonde og kommunal støtte.	Vides ikke	2 projekt-kordinatorer.	Stort netværk af frivillige, antal vides ikke.
VM i Taekwondo Nye klubber Nye Stjerner	490.000 kr.	490.000 kr. fra Københavns Kommune. 240.000 kr. fra DIF / Dansk Taekwondo Forbund.	Overskud hvoraf en del er brugt til at forlænge projektperioden.	Projektleder.	Ca. 20 trænere hvoraf nogle har fået lønmepege for at tage sig af aktiviteten. 15 frivillige. Medregnes stævneaktiviteten er antallet af frivillige langt højere.
BROEN	800.000 kr.	3,2 mio kr. fra Socialministeriet, 2,5 mio. kr. fra Bikubefonden samt kommunal støtte og midler fra lokale virksomheder.	Overordnet som budgetteret.	1 konsulent. 1 evaluatør.	Ca. 90 foreningsfrivillige.
	5.582.000 kr.				

5.2.4 Projekternes indfrielse af mål

Blandt de i alt 14 projekter for børn af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk findes der en række gode projekter, der har formået at skabe bemærkelsesværdige resultater. Det er især værd at fremhæve 'BROEN', 'Karatefamilien', 'VM i Taekwondo' og 'Nørrebrox' for i størst omfang at have levet op til de oprindelige målsætninger om at rekruttere og fastholde et stort antal børn over længere tid. Der er desværre også seks projekter, der ikke er blevet evalueret, og hvor det derfor er usikkert, hvad de har medført. Det skønnes, at mere end 7.000 børn og unge er kommet i berøring med de 14 projekter, og at ca. 1.300 børn og unge i dag går til idræt som følge af projekterne. Da flere af projekterne har modtaget betydelig støtte fra fonde, sponsorer og kommuner, er det vanskeligt at beregne den korrekte gennemsnitlige kostpris pr. barn i forhold til den samlede bevillingen fra puljen på 5.582.000 kr. til denne gruppe af projekter. Et groft overslag viser alligevel, at den gennemsnitlige omkostning pr. barn ligger på ca. 4.300 kr. (Tabel 6, se næste side)

Ingen af projekterne melder om rekrutteringsproblemer. I de fleste af projekterne fortæller projektlederne, at rekrutteringen af børn og unge til projektet er forløbet smertefrit, men at der er større udfordringer forbundet med at rekruttere voksne frivillige. De fleste projekter havde en strategi for opsporing af børn og unge på ansøgningstidspunktet, mens der kun i nogle få projekter var det tilsvarende for rekrutteringen af voksne frivillige.

Det er karakteristisk for de projekter, hvor der har været særlig stor succes med rekrutteringen, at der dels har været en forudgående erfaring, og at der i flere tilfælde har været et etableret samarbejde med en anden aktør, som har været behjælpelig med rekrutteringen af børn og unge. I 'BROEN' og 'Backspin og selvværd' er rekrutteringen blandt andet sket med hjælp fra sagsbehandlere, familierådgivere, sundhedsplejerske, SSP m.fl. I projekterne 'Nørrebrox' og 'Pigezonen' har der været gode resultater med at rekruttere børn og unge gennem personlige netværk og omtale af projekterne i børnenes nærmiljø. Af evalueringen fra 'Nørrebrox' fremgår det, at der er iværksat en mund-til-mund kampagne i området med henvisning til, at det er den mest virksomme metode i dette miljø. Information om projekterne på skolerne har vist sig at være en effektiv metode til at rekruttere børn og unge. I projekt 'Pigezonen' blev halvdelen af de etniske piger i 5. til 7. klasse rekrutteret i forbindelse med ildsjælens skolebesøg. Ved samme lejlighed fik eleverne en seddel med hjem med forældreinformation om projektet.

5.2.5 Barrierer og muligheder i projekterne

I arbejdet med at udvikle idrætstilbud for børn af anden etnisk herkomst end dansk og børn af vanskeligt stillede forældre har erfaringsdannelsen i de 14 projekter været ganske omfattende og frugtbar og givet information om mange aspekter af et sådant projekt – indholdsmæssigt, metodisk, samarbejds-mæssigt og projektstyringsmæssigt.

En stor del af projekterne har samarbejdet med kommunerne om stærkt udsatte og sårbare børn og unge. På grund af de unges særlige situation har mange af disse børn og unge været under særlige foranstaltninger økonomisk og forvaltningsmæssigt. Fra projekternes side har man derfor måttet forholde sig til kommunernes fortolkninger af Serviceloven og Forvaltningsloven, og mødet med det kommunale og statslige bureaukrati opleves i en række konkrete tilfælde som uoverskueligt og forvirrende. 'Karatefamilien' og 'Backspin og Selvværd' er to af de projekter, der har arbejdet tættest sammen med kommunerne, og i forbindelse

Kortlægning af alle projekterne

Tabel 6. Oversigt over antal rekrutterede børn og unge med fastholdelsestid og metode

Projekt navn	Antal rekrutterede børn og unge	Fastholdelsestid/ gennemførelse	Hvordan
Pigezonen	20 elever	7-9 gennemførte afgrænset forløb.	<ul style="list-style-type: none"> Ildsjælen var forud for Pigezonens opstart rundt og informere om tilbuddet i alle 5., 6. og 7. klasser på skolen. Eleverne fik en seddel med hjem, som informerede familien om projektet. Eleverne fik at vide, at de første tre uger kunne de komme og prøve Pigezonen. Herefter var tilmeldingen forpligtende i den forstand, at det blev forventet af pigerne, at de mødte op hver gang og meldte afbud, når de var forhindrede i at deltage.
Skelager Sport	Vides ikke	Vides ikke	<ul style="list-style-type: none"> Målrettet kontakt til familier/børn, hvor det vurderes, at udbyttet af en fast ugentlig fritidsaktivitet kunne være særligt stort. Udpegningen og kontakten varetages af Fritidscenter Sofiendal og Hassers Boligselskabs børne- og ungekoordinator. Både Hassers Boligselskab og Fritidscenter Sofiendal har således allerede en række oplagte kandidater til projektet. Gennem udsendelse af PR-materiale i Skelagergårdene og omkringliggende kvarterer. Varetaget af Hassers Boligselskab.
Maxisport	ca. 120 unge	2 – 3 år. En del af en almindelig forening.	<ul style="list-style-type: none"> Det tog ingen tid, da de unge (især fra Skolen v. Rønnebær Allé) er i området og kender til atletikkens tilbud.
Backspin og Selvværd	50 børn	Efter ca. 1 ½ år var ca. 75 pct. fortsat deltager i projektet.	<ul style="list-style-type: none"> Kort tid, da der næsten hele tiden er unge på venteliste. Det er den enkelte socialforvaltning, der henviser.
Skovbakken IK	5-15 spillere fra ressource-fattige familier på hver årgang.	50 pct. har været fast holdt i 1 til 2 år i foreningen.	<ul style="list-style-type: none"> Omfattende rekrutteringsaktiviteter ved opstart i forårssæsonen og løbende optag. Der skal være frivillige og velkvalificerede nøglepersoner på de enkelte årgange for at det fungerer – og de kan være vanskelige at rekruttere.
Nørrebrox	300+	106 stabile medlemmer ved slutningen af projektet.	<ul style="list-style-type: none"> Stort opsøgende arbejde til områdets familier, om Nørrebrox Sports tilbud. (husstandsomdelt info) Opslag på skoler og biblioteker og andre offentlige institutioner. Effektiv mund-til-mund kampagne i området. Trænere med stor kontakflade kendte i området.
Karatefamilien	9 elever	8 elever gennemført forløb.	<ul style="list-style-type: none"> Opsporing gennem kommunen.
Kom nu ind i kampen	Ingen protokol, men ca. 400 børn og unge har deltager i projektet, 102 er 'udsluset' til foreninger, 270 har deltaget i landsdækkende fodboldstævner. 52 har deltaget i sport i Århus Sportsforening, 109 har fået hjælp til fritidspas, 800 har deltaget i fodboldstævner i Århus, 70 har deltaget i udflugter.	Vides ikke	<ul style="list-style-type: none"> Målgruppen er MEGET synlig i boligområdet. Rekruttering gennem "Street walking", hvor målgruppen "hænger ud". "Street walking" suppleret med en organiseret "mund-til-mund" metode er en effektiv formidling af projektet. Desuden har en række besøg på sprogskolen, i aktivering-projekter, hos kommunens sagsbehandlere, i børnehaver og løbende dialog med samarbejdspartner og netværk givet kontakt til projektets primære målgruppe.
Danmarks Brydeforbund 'Aktiviteter tiltrækker, relationer holder'	I alt har 225 deltager i Herning, Odense, Aarhus, Randers, Kolding og Nykøbing.	45 har gennemført en sæson (ud over tre måneder).	<ul style="list-style-type: none"> Strategi for opsporing af børn: Besøg/samarbejde skoler, klubber, SFO'er. Børn bliver kørt til lokaler for at prøve brydning. Satellitklub. Fokus på forældresamarbejde. Brev til forældre. Socialt arrangement.
Kvaglund IF 2011 – aflastning og afsøgning	50-100 unge mennesker.	Vides ikke	<ul style="list-style-type: none"> Vides ikke
Futbol de Calle	Ingen registrering.	62 ordinære stævner og 4515 deltagere. 5 finale stævner med 645 deltagere. 2 Futsal stævner med 250 deltagere. I 2009 var Futbol de Calle i 6 boligområder.	<ul style="list-style-type: none"> Vides ikke
'VM i Taekwondo Nye klubber Nye Stjerner'	Vides ikke.	250 nye medlemmer efter 2 år.	<ul style="list-style-type: none"> Strategien for opsøgning af børn var, at de lokale aktører havde denne opgave, og derfor blev der i starten anvendt meget tid på opbygning af netværk. Man har ingen eksakt opgørelse af, hvor mange timer der er anvendt på rekruttering af børn og trænere. I starten, det vil sige det første halve år, blev stort set al tid anvendt på at etablere netværket på skolerne samt i de boligsociale projekter, fordi det efter projektets opfattelser er herigennem, at rekrutteringen sker, og fordi det er der, aktiviteter foregår.
Broen		Over 1000 børn. Fastholdelsestid: ca. 3 år.	<ul style="list-style-type: none"> Opsporing af børn: BROEN arbejder tæt sammen med professionelle (sagsbehandlere, familierådgivere, sundhedsplejerske, SSP, m.fl.), og 85 pct af de børn og unge, som foreningerne hjælper, rekrutteres i samarbejde med kommunerne.

med spørgsmålet om barrierer og muligheder nævnes 'systemet' (det offentlige) som "stift og ufleksibelt" og som udtryk for kassetænkning.

Det fremgår af såvel det skriftlige materiale som interviews, at man i projekterne er opmærksomme på de udfordringer, der ligger i, at børn af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk kommer fra familier uden særlig stort kendskab til foreningslivet, og hvor der heller ikke er mange ressourcer til at bakke op om børnenes medlemskab af en forening. I størstedelen af de evaluerede projekter argumenteres for nødvendigheden af synlig og hyppig tilstedeværelse i det område eller nærmiljø, hvor indsatsen skal foregå. Det nævnes i mange af projekterne, at det er vigtigt at sprede information om projekterne gennem skole, institution, personlige netværk og gennem opslag og annoncer. I projekterne er der enighed om, at frivillige med kendskab til og baggrund i lokalområdet giver de bedste muligheder for at rekruttere de unge og skabe tillid hos familierne.

'BROEN' illustrerer en model, der i nogen grad adskiller sig fra de øvrige ved, at den ikke er funderet i en bestemt aktivitet, men tager afsæt i barnet og den unges særlige situation og ønsker. 'BROEN' arbejder for at øge barnet og den unges muligheder for at dyrke idræt ved at fjerne de synlige økonomiske og praktiske barrierer. På baggrund af den simple foreningsmodel, der er valgt, synes resultaterne af projektet overraskende positive, idet der ikke har været interveneret direkte på barnet og den unges sociale og emotionelle opvækstforhold.

Såvel 'Karatefamilien' som 'VM i taekwondo Nye Veje Nye stjerner' har taget afsæt i traditionelle kampsportsgrene, hvor formålet har været social integration gennem tilpassede aktiviteter, hvis kerneværdier har været selvagtelse gennem selvdisciplin, respekt, flid og selvtillid gennem mestring. For begge projekter har de særlige sociale mål været fulgt op med organisering og samarbejder, der kunne understøtte det centrale i projekterne.

5.2.6 Projekternes videreførelse og forankring

Tre ud af de 14 projekter blev ikke videreført efter projektstøttens ophør. Det ene blev ikke videreført, da der allerede i løbet af projektperioden opstod problemer, idet projektlederen trak sig fra projektet uden at give de andre i projektgruppen besked. Der var elementer i projektet, der var forløbet rigtig godt, og elementer som der i bedste fald ikke var fuld klarhed over forløbet af. Projektgruppen skriver således i evalueringen: "I 2010 er det projektgruppens opfattelse, at der ingen aktiviteter er foregået i projektet, og at projektlederen ingen rolle har spillet for at drive projektet fremad."

'Pigezonen' er et af de tre projekter, der ikke er videreført, og det var tiltænkt som et pilotprojekt, hvorfor der efterfølgende skulle søges midler til at forsætte projektet. Det er ikke lykkedes at få midler til en fortsættelse, og derfor blev projektet indstillet. I det sidste af de tre projekter ('Skovbakken IK') har der ikke været et ønske om at føre projektet videre, da der ifølge projektlederen er en grænse for, hvor mange socialt udsatte, der kan være i en almindelig forening. Projektlederen fortæller dog, at flere af de børn, der forsatte i klubberne, stadig er medlem af foreningerne.

Tre projekter er videreført, efter at projektstøtten fra puljen er ophørt, men uden ny finansiering, hvilket betyder, at de udelukkende fortsætter på frivilligt initiativ og uden særlig støtte ('Skovbakken IK', 'Nørrebro Taekwondo Klub', 'Kom nu ind i kampen').

Efter at projektstøtten fra Puljen ophørte, er i alt seks projekter blevet videreført med støtte fra blandt andet fonde og kommuner. Det drejer sig om 'Nørrebrox', 'Futbol de Calle',

'Backspin og Selvværd', 'Kvaglund IF', 'Maxisport', 'Karatefamilien'. Alle seks projekter er kørt videre i samme ånd og med stor succes. I enkelte projekter er det ikke lykkedes at få de midler, der er brug for, hvorfor dele af projektet ikke er blevet videreført. Men ildsjælene bag disse projekter arbejder stadig videre på at skaffe flere midler. 'BROEN's midler udløber først i december 2012. Målet er, at projektet og processen med foreningsdannelse skal fortsætte og blive til et forankret initiativ.

5.2.7 Opsummering for projekter for børn af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk

Inden for rammerne af de 14 projekter for børn og unge af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk er der relativt mange positive resultater i forhold til fastholdelse af børn og unge i foreningstilbud. Evalueringen må tage forbehold for, at der i projekterne ikke har været tilstrækkelig fokus på systematisk registrering af deltagere, hvilket indebærer, at mange af de tal, der er nævnt fra projekternes side, må tages med forsigtighed. Med forbehold for disse usikkerheder skønnes det alligevel, at indfrielsen af projekternes målsætninger generelt ligger på et høj niveau.

Puljemidlerne har givet plads til projekter, der har afprøvet nye relevante interventionsmodeller for udsatte børn og unge med forskellige grader af udsathed, og der er tydeligvis forskel på, hvor ressourcekrævende de forskellige projekter har været. Dette hænger tæt sammen med antallet og karakteren af de succeskriterier, projekterne selv havde opstillet. På baggrund af de gennemførte projekter er det tydeligt, at der er forskel på, hvordan projekterne er integreret i de deltagende organisationers virke. Hos nogle organisationer defineres det i indsatsen som en central værdi, at der eksempelvis arbejdes med integration i et bestemt område, mens det hos andre er et mindre projekt at skabe mulighed for at etniske unge kan få mulighed for at dyrke idræt i en given klub. Rekrutteringen af de rigtige ildsjæle, fx trænere med anden etnisk baggrund bosiddende i lokalområdet, fremhæves som meget væsentligt i de fleste projekter.

Set i et kortsigtet perspektiv har der været god succes med projekternes indledende etablering af samarbejde, mens der ser ud til at være en større skrøbelighed i det kontinuerlige samarbejde. Nogle projekter beretter om udfordringerne i at få offentlige og frivillige partnere til at harmonere. I enkelte projekter berettes om betydelige vanskeligheder med at få parterne til at indgå i styregrupper og mødes om de løbende problemer, der opstår. Svigtende evne i at kommunikere samt at styre projektet og mangelfuld eller fraværende evaluering gør det vanskeligt at vurdere videreførelsesperspektiverne. For de foreninger, der definerer deres virke i forhold til social integration, er der gode muligheder for, at projekterne kører videre i samme eller lignende form. For de projekter, der har gjort sig afhængige af offentlige eller private tilskud, er fremtidsudsigterne mere usikre, og der opstår let et vakuum, hvor organisationerne afventer ny finansiering, før yderligere initiativer iværksættes.

5.3 Idrætsprojekter for børn med handicap

Under puljen til idræt for vanskeligt stillede børn er der udstedt bevillinger til 27 projekter i kategorien 'Idrætsprojekter for børn og unge med handicap', og heraf er tre projekter ikke gennemført, mens et projekt ikke har fået udbetalt de bevilligede midler. Det drejer sig om følgende:

- Handicapidrætsforeningen 'Lev-Idræt-Motion. Multisport Bornholm' blev tildelt 274.000 kr. til et bredt idrætsstilbud for fysisk og psykisk udviklingshæmmede, som skulle samle idrætsstilbuddene ét sted med det formål at fjerne transportmæssige forhindringer og skabe socialt tilhørsforhold. Projektet gennemførtes ikke, da det efter tilskudsbevilling blev klart, at der ikke var basis for at gennemføre projektet.
- Dansk Handicap Idræts-Forbunds Atletikudvalg tildeltes 222.000 kr. til regional afvikling af atletik og multiidræt på specialskoler/SFO for fler-handicappede børn og unge. Projektet er ikke gennemført, fordi der ikke var ressourcer til at omsætte projektansøgningen til praksis.
- Dansk Handicap Idræts-Forbunds Cykeludvalg fik bevilliget et tilskud på 170.000 kr. til projektet 'Et aktivt cykelliv for børn og unge med handicap'. Projektet blev ikke gennemført, fordi der ikke var ressourcer til at omsætte projektansøgningen til praksis.
- Farum Tennisklub fik bevilliget 34.800 kr. til opstart af træning i kørestolstennis for børn og unge med handicap. Farum Tennisklub etablerede træningen og praktiserer stadig træning af kørestolsbrugere, men har ikke søgt om at få det bevilligede beløb udbetalt.

Fire projekter har det ikke været muligt at indhente evaluerings- eller dokumentationsmateriale fra. Et enkelt projekt har ikke svaret på henvendelserne fra evaluator, og andre projekter har svaret, men ikke fremsendt det lovede materiale. Det betyder, at der for disse projekter ikke har været andet materiale tilgængeligt, end det der er blevet tilsendt fra Kulturministeriet, hvilket begrænser sig til projektansøgningen. Det drejer sig om:

- Viborg Handicap Idrætsforening som har fået et tilskud på 135.000 kr. til to projekter, der har til formål henholdsvis at etablere to tilbud om leg/idræt til 7-14-årige og at etablere et 'multitilbud' til 14-18-årige med psykiske handicap.
- Hørning Gymnastikforening, som har fået et tilskud på 31.710 kr. til et gymnastikprojekt for 5-12-årige børn med fysiske og psykiske handicap.
- Rideklubben Hinnitus, som har fået tilskud på 46.000 kr. til etablering af et ridehold for børn og unge med handicap.
- De Blå Djævle, Brønshøj, som fik et tilskud på 50.000 kr. til en el-hockeystol.

For disse projekter gælder, at det ikke har været muligt at indsamle tilstrækkelig dokumentation, og projekterne er således udeladt af evalueringen.

Ved de resterende projekter foreligger der forskellige former for dokumentation, evaluering mv. vedrørende projekternes udvikling og virkning. Fem af disse projekter fik støtte til fortsættelse og udvikling af en eksisterende aktivitet i foreningen.

- Åbyhøj Idrætsforening fik bevilliget 10.400 kr. til at fortsætte et igangværende gymnastikhold for motorisk usikre børn. Jævnfør foreningens hjemmeside udbydes holdet stadig.
- Ballerup Handicap Idræts Club (Ballerup Kommune) modtog tilskud på 42.000 kr. til at udbrede viden om klubbens tilbud om svømmeundervisning til en udvidet brugerkreds uden for kommunegrænsen.
- Svømmeklubben HASI (Silkeborg Kommune) blev bevilliget 18.000 kr. til et PR-fremstød for klubbens handicapsvømning for børn og unge, efterfulgt af et åbent hus-arrangement, og klubben vurderer, at ”det kunne mærkes, at vi er kommet bredt ud med budskabet”.
- Idrætsforeningen for Handicappede i Aalborg (Aalborg Kommune) blev bevilliget 53.000 kr. til indkøb af elhockeystol. Aktiviteten var på ansøgningstidspunktet i gang, og begrundelsen for ansøgningen var, at der var ventelister for at kunne deltage i aktiviteten. Klubben vurderer, at ”støtten i sin tid havde stor positiv effekt på elhockeyholdene for børn og unge”, og at det har betydet, sammen med støtte andre steder fra, at klubben i dag ikke har ventelister.
- Aabenraa Handicap Idrætsforening, Elhockeyklubben (Aabenraa Kommune) fik tilsagn om 115.000 kr. til indkøb af to elhockeystole. Klubben havde i en årrække oplevet en nedgang i antallet af deltagere og søgte om tilskud til PR-fremstød, videooptageudstyr til udvikling af træningen samt indkøb af to elhockeystole. På baggrund af støtten fra puljen samt øvrig støtte har klubben formået at realisere alle dele af projektet. Umiddelbart efter projektperiodens udløb i 2007 betød det, at der havde været en tilgang til elhockey i klubben fra 14 til 21 spillere. Efterfølgende har der været yderligere tilgang, således at klubben i dag tæller 30 spillere og er den største elhockeyklub i Danmark. Klubben vurderer efterfølgende, at målene ”er nået, og at vi har haft mulighed for at arbejde videre med de gode resultater”.

14 projekter har fået støtte til etablering af nye tilbud for målgruppen.

- JGI-Swim, Jyllinge (Roskilde Kommune), modtog 82.000 kr. i støtte til at etablere et svømmetilbud for børn og unge med handicap. Erfaringen var, at der på de etablerede svømmehold var børn og unge med handicap og særlige behov, som optog megen instruktørtid. Derfor ønskede man at etablere to specialhold med flere og specialuddannede instruktører. Specialholdene er efter projektperiodens udløb videreført i klubbens svømmeudbud, og klubben vurderer, at projektet ”uden tvivl er en succes”.
- Boldklubben B73 (Slagelse Kommune) tildeltes et tilskud på 142.000 kr. til at udvikle et mindre påbegyndt projekt omkring tilbud om fodboldtræning for psykisk handicappede til et fastforankret fodboldhold under den lokale klub. Baggrunden for projektet var, at der i kølvandet på et forsøg med et mindre træningshold for målgruppen hurtigt viste sig et stort behov for tilbud til denne gruppe. Det har således for projektet ikke været nødvendigt at anvende ressourcer på at rekruttere deltagere, og efter projektperioden har der gennemsnitligt været omkring 27 spillere på holdet. ’Drømmeholdet’, som projektet blev kaldt, ”eksisterer i dag som et helt almindeligt hold i klubben”.
- Dansk Handicap Idræts-Forbund og LEV-Odsherred bevilligedes 86.500 kr. til opstart

og koordinering af idrætstilbud til udviklingshæmmede børn og unge. Baggrunden var, at der ikke eksisterede et reelt tilbud om idræt til denne målgruppe. Der blev med bevillingen etableret to idrætstilbud, og begge tilbud er efterfølgende blevet forankret i lokale idrætsklubber.

- MG&BK (Middelfart Kommune) fik tilsagn om tilskud på 162.200 kr. til at etablere et fodboldhold for børn, unge og voksne med udviklingshandicap, som på sigt er tænkt som en handicapafdeling inden for raskidrætsmiljøet. Projektet er et samarbejde mellem en specialskole og en raskidrætsklub, som i fællesskab udbyder handicapfodbold. Da man i løbet af projektperioden erfarede, at det krævede en stor indsats at udvikle og konsolidere et sådant tilbud, reviderede man indsatsen (med godkendelse fra Puljen), således at projektperioden forlængedes med fokus på forankring af tilbuddet i klubben. I den forbindelse er der nu etableret en aftale med kommunen om økonomisk støtte.
- Dansk Handicap Idræts-Forbund (DHIF) og Dansk Skoleidræt blev bevilliget 837.810 kr. til at afprøve modeller for styrkelse af mulighederne for idrætsdeltagelse blandt børn og unge med generelle indlæringsvanskeligheder og udviklingsforstyrrelser. DHIF har været den udførende part i opbygningen af partnerskaber mellem seks specialskoler og foreningslivet samt afprøvningen af modeller. Resultaterne af projektet vurderes som ”meget tilfredsstillende”, idet der er kommet fokus på idræt og aktivitet i specialskolerne, ligesom der er etableret samarbejde med de lokale foreninger. Projektet er, med midler fra DHIF, forlænget for en treårig periode med det formål at udbrede samarbejdsmodellerne på landsplan.
- Dansk Døve-Idrætsforbund (DDI) blev bevilliget 238.610 kr. til at etablere et talentudviklingsprojekt, som i samarbejde med syv døveidrætsklubber skulle udbyde landsdækkende træningsweekender månedligt for derved at give døve og hørehæmmede børn mulighed for at dygtiggøre sig i et miljø med andre hørehæmmede under ledelse af tegnsprogkompetente ledere og trænere, uden at økonomi og geografi spiller en afgørende rolle. I evalueringen fremhæver DDI, at det har været et godt og lærerigt projekt, som dog ved en eventuel forankring skal modereres, således at intensiteten i træningssamlingerne reduceres, og der skal arbejdes med deltagernes ansvarsfølelse over for projektet. Organisatorisk erfarede projektet, at det ville være nødvendigt med en fastansat projektleder, hvis projektet skulle have været videreført.
- Københavns Idrætsforening for Udviklingshæmmede (KIFU) fik tilskud på 234.000 kr. til et projekt med tre indsatsområder: 1) Etablering af netværk med skoler, fritidshjem og sagsbehandlere omkring idrætstilbud til udviklingshæmmede, 2) afholdelse af voksenfodboldskole og børnesportsskole for at styrke medlemssiden omkring disse indsatser, 3) og rekruttering af udviklingshæmmede børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk. Sammenfattende for projektets indsats er, at de oprindelige tiltag beskrevet i ansøgningen er blevet ændret markant i sin form, men at der trods alt er blevet arbejdet hen mod de erklærede intentioner. Det vil sige, at der er rekrutteret flere børn/unge til aktiviteterne i foreningen, at børnesportsskolen er blevet afholdt, og at der er kommet flere udviklingshæmmede børn med anden etnisk baggrund i foreningen. De barrierer, som projektet er stødt på, handler primært om manglende ressourcer blandt forældre til udviklingshæmmede børn (uanset etnisk baggrund) og om manglende ressourcer blandt institutioner, som arbejder med målgruppen.

- Morsø IF, LEV Morsø, SIND og Morsø Kommune har modtaget 125.000 kr. til at af-dække ønsker og behov for målgruppen, at inkludere børn med handicap i raskidræt-ten, at øge sundheden blandt målgruppen samt at skabe netværk, som hjælper børn med handicap i at kunne deltage i idræt. For at få et bredere erfaringsgrundlag har projektet valgt at udvide målgruppen til også at omfatte voksne udviklingshæmmede, senhjerneskadede og voksne fra psykiatrien. Projektets afrapportering indeholder ingen kvantitative opgørelser eller effektmålinger, men er nærmere en erfaringsredegørelse. Erfaringerne har været, at det er vigtigt med en lønnet koordinator parallelt med sam-arbejdet med det frivillige foreningsliv og kommunen. Det er ikke beskrevet, hvordan integrationen i normalidrætten er foregået.
- Dansk Handicap Idræts-Forbund (DHIF) fik bevilliget 144.500 kr. til udvikling af 'Bør-neklubben X-sport'. Formålet var at etablere en landsdækkende børne- og ungdomsklub samt at sikre en platform for kommunikation og formidling af DHIF's aktivitetstilbud til de unge. Udgifterne til projektet har ifølge regnskabet været væsentligt lavere, og der er kun brugt 37.130,06 kr. af det bevilligede beløb.
- Nyborg Idrætssamvirke, Nyborg Kommune og Rævebakkeskolen bevilligedes 150.000 kr. til at etablere partnerskaber mellem kommune, skole og foreningsliv med det sigte at udbygge aktivitetsudbuddet for børn og unge med særlige behov. Projektet har erfaret, at det er svært at integrere børn og unge med handicap i foreningslivet, men "det er dog lykkedes i enkelte tilfælde".
- DGI Østjylland fik et tilskud på 120.000 kr. til projekt 'Se hvad jeg kan!'. Formålet var at give børn i specialklasser positive oplevelser med bevægelse og leg i idrætten på lige fod med andre børn samt at udbyde kurser til folkeskolelærere. Gennem DGI Karava-nens besøg på 13 skoler deltog 179 børn fra specialklasser og 249 børn fra almene klas-ser i aktiviteterne. Kun seks folkeskolelærere valgte dog at deltage i det udbudte kursus.
- Dansk Handicap Idræts-Forbund er bevilliget 154.000 kr. til at implementere handica-pidræt i raskidrættens kurser for børn- og unge-trænere. Formålet var at udvikle et han-dicap-modul til integration i kurser for idrætstrænere, således at trænere i raskidrætten fik mulighed for at inkludere handicappede, og handicapidrætten fik større mulighed for at rekruttere trænere. Der er etableret formaliseret samarbejde med Dansk Bordten-nis Union og Dansk Svømmeunion, og selvom alle mål ikke er nået, vurderer DHIF, at projektet er en succes, fordi der er udviklet en del kvalitetsmateriale til brug for under-visning og præsentation. Der er i projektet brugt lidt over halvdelen af de bevilligede midler.
- Dansk Handicap Idræts-Forbund fik bevilliget 969.500 kr. + en tillægsbevilling på 313.500 kr. (i alt 1.283.000 kr.) til udviklingen af 'X-sport Kraftcentre'. Formålet var at etablere fem regionale kraftcentre, således at aktive idrætsudøvende børn og unge med handicap kunne dyrke idræt med jævnaldrende inden for deres idrætsgren. Midtvejs i forløbet ændrede projektet fokus til at rekruttere nye idrætsudøvere. De fem kraftcentre blev etableret, og omkring 240 børn og unge har deltaget i aktiviteterne. Efter projek-tets kursændring er der ikke opstillet nye målsætninger, hvorfor det kan være svært at vurdere succesgraden (se i øvrigt fordybelsesprojekter i afsnit 6).
- IF FREM Skørping fik bevilliget 214.660 kr. til at skabe et alsidigt idrætstilbud til børn med sociale og psykiske problemstillinger (bl.a. autisme og ADHD) og generelle moto-

riske problemer. Projektet søgte at integrere idrætstilbuddet i den eksisterende idrætsforening for derved at skabe tilhørsforhold til forening og lokalsamfund. Projektet har haft succes med at integrere tilbuddet i idrætsforeningens gymnastikafdeling, og der udbydes således fortsat gymnastikhold for målgruppen. Denne succes er betinget af foreningsbestyrelsens velvilje over for de større økonomiske udgifter ved at udbyde et sådant tilbud. Inklusionen af de enkelte udøvere i foreningens øvrige tilbud har haft delvis succes (se i øvrigt fordybelsesprojekter i afsnit 6), (se oversigt over projekterne i tabel 7 på næste side).

5.3.1 Projekternes organisering og samarbejdsrelationer

De projekter, som har modtaget midler til drift eller udvikling af eksisterende aktiviteter, har taget udgangspunkt i en eksisterende foreningsstruktur, og derfor er der i forbindelse med bevillingen ikke foretaget organisatoriske tiltag blandt disse.

For de øvrige projekter har der været tale om to forskellige organiseringsformer. For det første en model hvor et idrætsforbund eller en paraplyorganisation har søgt om midler til udvikling af tilbud. Her har det ofte fungeret sådan, at en arbejdsgruppe internt i organisationen har haft til formål at udvikle og styre processen. Det har typisk været en allerede ansat medarbejder i organisationen, som har haft rollen som tovholder. For det andet en model hvor en forening har søgt om tilskud til udviklingen af nye tilbud til målgruppen. I næsten alle tilfælde har det her været en person med tilknytning til foreningen, som har ansøgt om projektstøtte og efterfølgende udviklet og været ansvarlig for processen. Denne person har så fungeret som tovholder for en styregruppe, som typisk har involveret primære interessenter fra institutioner, organisationer og kommuner. Denne model er altså knyttet til foreningen og bruger dennes organisering som udgangspunkt for aktiviteten.

I tråd med det ovenfor anførte er der to dominerende tendenser blandt de projekter, som har modtaget støtte til udvikling af nye tilbud. I de tilfælde hvor det har været en organisation, som har søgt midlerne, har projektet ofte været placeret i det, man kunne kalde udviklings- eller projektafdelingen. Herfra har man søgt at integrere og forankre projektet i organisationsstrukturen. Problemerne forbundet til denne model har ofte været afstanden mellem organisationen og medlemmerne, hvilket bl.a. har ført til manglende ejerskab ude i foreningsstrukturerne. I det hele taget vil større organisationer og forbund ofte være mere specialiserede og funktionsopdelte, hvorfor det kan være svært at inddrage organisationen i de enkelte projekter.

I de øvrige projekter har projektet fungeret som en form for satellit i forhold til en moderforening og har brugt foreningsstrukturen (faciliteter, bestyrelsesarbejde, kommunikationskanaler m.m.) som ramme for aktiviteten. Herfra har man søgt integration i foreningen for at blive en permanent og fuldgyldig del af foreningen. Flere projekter rapporterer, at problemer i forbindelse med foreningsintegration oftest handler om, at tilbud til denne målgruppe kræver flere ressourcer end traditionelle idrætstilbud. Der er behov for flere instruktører/trænere til disse hold, og typisk kan holdene ikke rumme samme antal deltagere, som et traditionelt hold kan. Desuden er det ofte nødvendigt at kræve lavere kontingent til deltagerne på disse hold. Det betyder, at udgifterne til handicapidræt i en forening ofte må dækkes af de øvrige hold (se også uddybende projektbeskrivelser i afsnit 6).

Kortlægning af alle projekterne

Tabel 7. Oversigt over tilskud, projektperiode, målgruppe, målsætning og evaluering for projekter for børn handicap (27 projekter).

Projekt navn	Bevilget tilskud	Periode	Målgruppe	Målsætning	Evaluering
Hørning Gymnastikforening 'Grundmotorisk Gymnastik'	Kr. 50.710	2007-2008	Gymnaster i alderen 5-12 år, med psykisk eller fysiske handicap.	<ul style="list-style-type: none"> At børn oplever fællesskabsfølelse og bevægelsesglæde. At nogle af børnene efter 1-2 sæsoner kan indsluses i ordinær foreningsidræt. 	Nej, svarer ikke på henvendelser.
De Blå Djævle, Brønshøj 'De Blå Djævle'	Kr. 50.000	1 gangværende	Fysisk handicappede børn.	<ul style="list-style-type: none"> Indkøb af el-hockeystole. 	Nej, svarer ikke på henvendelser.
Aabenraa Handicap Idrætsforening 'Udvikling af el-hockey i Sønderjylland'	Kr. 115.000	1 gangværende	Svært fysisk handicappede børn og unge (8-18 år)	<ul style="list-style-type: none"> Indkøb af el-hockeystole. Køb af videoudstyr. PR-materiale. 	Nej, kun slutstatus med avisartikel.
Dansk Døve-Idrætsforbund 'Idrætsspecifikke træningstilbud for unge'	Kr. 238.610	1 år 1.8.2007-1.8.2008	Døve børn og unge.	<ul style="list-style-type: none"> At give døve og hørehæmmede børn og ungemulighed for at dyrke idræt m andre hørehandicappede m/ tegnsprogs-kompetente trænere. 	Ja, intern evaluering.
B73 Slagelse 'Drømmeholdet'	Kr. 142.000	3 år	Udviklingshæmmede, autister m.fl.	<ul style="list-style-type: none"> Give psykisk handicappede mulighed for at spille fodbold i en fodboldklub indenfor normalidrætten. 	Ja, intern evaluering.
Handicap IF Lev, Idræt og Motion 'Multisport Bornholm'	Kr. 274.000	2 år	Udviklingshæmmede og handicappede.	Projekt ikke gennemført.	Nej
Ballerup Handicap Idræts Club 'Netværk om idrætstilbud for børn og unge med handicap'	Kr. 42.000	3 år	Handicappede (primært autister)	<ul style="list-style-type: none"> Opbygning af netværk i og udenfor Ballerup Kommune med specialskoler, sagsbehandlere og forældregrupper. At udbrede viden om svømmetilbud. 	Nej, kun status og regnskab.
MG & BK, Middelfart 'Handicapfodbold i Middelfart'	Kr. 162.600	4 år (2007-2011)	Børn og unge med handicap.	<ul style="list-style-type: none"> Etablere handicapafdeling indenfor MG&BK fodbold. Etablere forpligtende idrætsmiljø for handicappede og ikke-handicappede. 	Ja, intern evaluering.
Jyllinge Gundsømagle IF, JGI-Swim 'Integrering af børn med handicap i almindelig forening'	Kr. 82.000	3 år	Børn med fysiske og psykiske handicap.	<ul style="list-style-type: none"> At etablere to svømmehold. Hhv. børne- og ungdomshold, og kurser til instruktører. 	Nej
DHIF 'X-sport kraftcenter'	Kr. 969.500 + Kr. 313.500	4 år 2007-2010	Børn og unge med handicap.	<ul style="list-style-type: none"> Oprettelse af fem regionale 'X-sport'-kraftcentre. 	Ja, intern evaluering.
DHIF 'Etablering af samarbejde med 4 nye (rask) idrætsforbund'	Kr. 154.000	3 år 2007-2009	Trænere indenfor rask- og handicapidræt.	<ul style="list-style-type: none"> Implementering af handicapidræt i raskidrættens kurser for børn & Ungetrænere. 	Ja, intern evaluering.
DHIF, Cykeludvalget 'Et Aktivt cykelliv for børn og unge med synshandicap'	Kr. 170.000			Projekt ikke gennemført.	Nej
DHIF 'Børneklubben X-sport'	Kr. 144.500	2 år	Børn og unge 6-18 år, Idrætsklubber, foreninger og familier.	<ul style="list-style-type: none"> Etablering landsdækkende klub for børn og unge med handicap i regi af DHIF. etablering aktiv platform for kommunikation med målgruppen. styrke muligheden for idrætsdeltagelse lokalt/regionalt. 	Ja, intern evaluering.
Idrætsforeningen for handicappede i Aalborg 'El-hockey sportsstol'	Kr. 53.000	Fortløbende	Børn og unge som dyrker el-hockey.	<ul style="list-style-type: none"> At nedbringe venteliste til el-hockey. 	Nej
DHIF og LeV, Odsherred 'Koordinering af indsatsen for at inkludere B&U med handicap i Odsherreds idrætsliv'	Kr. 85.600	1 år	Udviklingshæmmede børn og unge.	<ul style="list-style-type: none"> Etablering af mindst tre idrætstilbud til unge udviklingshæmmede. 	Ja, intern evaluering.

Kortlægning af alle projekterne

Københavns IF for Udviklingshæmmede 'Styrkelse af arbejdet med B & U i KIFU'	Kr. 234.000	2 år 2007–2008	Udviklingshæmmede børn og unge samt børn m. anden etnisk baggrund.	<ul style="list-style-type: none"> • At få flere børn og unge i foreningen. • At få flere til at deltage i de fælles arrangementer. • At udvide målgruppen. 	Ja, intern evaluering.
Viborg Handicap Idræts Forening 'Idrættstilbud til B & U med psykisk handicap'	Kr. 135.000	1 år maj 2007 - maj 2008	2 projekter for hhv. 7-14-årige og 14-18-årige med psykiske handicap.	<ul style="list-style-type: none"> • At oprette to tilbud til målgruppe 1. • Procedure for kontakt til familie/skole/ fritidsordning. • Etablere samarbejde med specialskole. • Etablering af 'multitilbud'. • sikring af rekrutteringskanaler til målgruppe 2. 	Nej
IF Frem, Skørping Gymnastikafdeling 'Alsiddigt idrættstilbud til Børn med autisme'	Kr. 214.660	2 år maj 2007 – august 2009	Børn 6-12 år med autisme eller ADHD.	<ul style="list-style-type: none"> • Skabe alsiddigt idrættstilbud. • tilhørsforhold til IF FREM, Skørping. • Større kropsbevidsthed. • Udvikle børnene fysisk, psykisk og socialt. • Udvikle langsigtet idrættstilbud. 	Ja, intern evaluering.
RideklubbenHinnitus 'Etablering af ridehold for børn og unge med handicap'	Kr. 46.600	1 år	Autister, udviklingshæmmede, indlæringsvanskeligheder.	<ul style="list-style-type: none"> • Udslusning til almindelige klubhold. 	Nej
DHIF's atletikudvalg 'Atletik og multiidræt på specialskoler og SFO'er for flerhandicappede'	Kr. 222.000	3 år 2007–2009	Børn og unge med handicap fra SFO'er.	Projekt ikke gennemført.	
DHIF og Dansk Skoleidræt 'Skolesport, Leg, Liv og Læring'	Kr. 837.810	2 år Aug. 2007 - aug. 2009	Elever i fynske specialskoler (6-18 år) Det frivillige foreningsliv Specialskoler Familier	<ul style="list-style-type: none"> • At eleverne tilbydes kvalificerede idrættstilbud. • At eleverne har mulighed for varierede idrættstilbud. • Udvikling af partnerskabs-modeller foreninger/skoler/ foreninger/ kommuner. • udvikling af tilbud om opkvalificering af personale. • udvikling af modeller til • udbredning i resten af landet. 	Ja, intern evaluering.
Aabyhøj Idrætsforening 'Gymnastik for børn med motorisk handicap'	Kr. 10.400	1 år 2008	Børn med lettere motoriske handicap.	<ul style="list-style-type: none"> • At videreføre gymnastikhold. 	Nej, kun artikel og folder
Farum Tennisklub 'Træning af kørestols-spillere'	Kr. 34.800 ansøgt men ikke udbetalt	1 år 2008-2009	Kørestolsbrugere	Projekt gennemføres uden bevilling.	Nej
Morsø IF m.fl. 'Levedygtige idrættstilbud til handicappede børn og unge på Mors'	Kr. 125.000	2 år	Børn og unge med handicap på Mors.	<ul style="list-style-type: none"> • At få inkluderet flere børn med handicap i raskidrættten • At afdække ønsker og behov og oprette tilbud • Øge sundheden blandt målgruppen • Skabe netværk 	Ja, intern evaluering
Nyborg Idrætssamvirke (NIS) 'Partnerskab mellem foreningsliv og specialskole i Nyborg'	Kr. 150.000	2 år 2009-2010	Børn og unge med specifikke udviklingsforstyrrelser og henvist til specialundervisningsområdet i alderen 7 – 17 år i Nyborg Kommune.	<ul style="list-style-type: none"> • Etablerer partnerskab mellem Nyborg Idræts Samvirke, specialskolen, DHIFog Nyborg kommune. • Netværksudv. mellem foreninger og specialskole, således at børn og forældre involveres aktivt. • Tilbud om inklusion af handicappede børn og unge i foreningsliv fra 2 foreninger til 10 foreninger i Nyborg kommune. 	Nej, kun statusrapport.
Svømmeklubben HASI 'Åbent Hus-arrangement'	Kr. 18.000	Enkeltarrangement	Børn med psykisk eller fysisk handicap.	<ul style="list-style-type: none"> • Udarbejdelse af PR-materiale og åbent-hus-arrangement. 	Nej, kun avisartikel og folder.
DGI – Østjylland 'Se hvad jeg kan!'	Kr. 120.000	7 mdr. 2009	Børn fra special-klasser.	<ul style="list-style-type: none"> • At skabe succesoplevelser for så mange børn med særlige behov som muligt. • At motivere børn med særlige behov til mere idræt, leg og bevægelse. • At afprøve og udvikle idræts- og bevægelsesaktiviteter, der på en inkluderende måde udfordrer og tilgodeser børn med særlige behov. • At lærere/pædagogerne, som til daglig arbejder med børnene, får inspiration til at tænke idræt og bevægelse ind i hverdagen. 	Ja, intern evaluering.
	Kr. 5.195.290				

Stort set alle de projekter, som har nyudviklet tilbud til målgruppen, har søgt samarbejdspartnere. Det har primært drejet sig om skoler, specialskoler, specialinstitutioner, idrætsforeninger, idrætsorganisationer og kommuner. På baggrund af selvevalueringer og afrapporteringer fra projekterne ser der ikke ud til at have været de store problemer i forhold til samarbejdspartnere og partnerskaber. Tværtimod nævner flere projekter meget velfungerende og udbytterige samarbejdsrelationer.

Ser man på de to uddybende projektbeskrivelser inden for handicapområdet, berettes der imidlertid om problemer i forhold til at etablere samarbejdsrelationer. Den efterrationaliserende og overordnede erfaring omkring samarbejdsrelationerne er positive, men arbejdet med at etablere relationerne har krævet en del opmærksomhed. I en evaluering som denne med begrænset dokumentationsgrundlag og med et væsentligt tidsmæssigt efterslæb, er det svært at dokumentere noget generelt. Stort set alle projekter lægger dog vægt på etableringen af gode og relevante samarbejdsrelationer tilpasset den funktion, disse skal varetage.

Enkelte projekter har haft specifikt fokus på etableringen af partnerskaber og samarbejdsrelationer mellem relevante institutioner, foreninger, kommuner og forbund og rapporterer alle tilbage om vellykkede indsatser og efterfølgende videreførelse af partnerskaberne.

5.2.2 Projekternes finansiering

Alle projekter, som har søgt støtte til eksisterende projekter, har brugt pengene som budgetteret. Der er blandt de øvrige projekter stor spredning på, hvorvidt der er modtaget finansieringsstøtte ud over bevillingen fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn med en lille overvægt af projekter, som ikke har modtaget anden støtte. Størstedelen af disse projekter har også brugt bevillingen som budgetteret, og i de øvrige tilfælde er budgetrevideringen godkendt af Kulturministeriet. Et par projekter har dog måttet tilpasse indsatsen til uforudsete problematikker opstået undervejs og har i den forbindelse også anvendt midlerne på anden vis end oprindeligt budgetteret. Der er stor forskel på, hvordan pengene er brugt i de forskellige projekter, men generelt er den absolut tungeste udgiftspost løn til projektpersonale samt godtgørelser til frivillige. Desuden vejer informations- og PR-materiale også tungt som udgiftspost. Meget få projekter har afsat midler i budgettet til evaluering af indsatsen.

Grundet projekternes meget forskelligartede karakter er det ikke muligt at sige noget generelt omkring personalebemandingen.

5.3.3 Projekternes indfrielse af mål

Som beskrevet ovenfor har fem projekter søgt midler fra puljen med det formål at konsolidere eksisterende aktiviteter enten gennem tilskud til nyt materiel, PR-aktiviteter eller øvrige driftstilskud. Denne type af projekter har selvsagt ikke resulteret i nye tilbud til målgruppen. Vurderet ud fra projekternes egne evalueringer/rapporter tyder det dog på, at denne gruppe af projekter, med bevillingerne, har haft mulighed for at konsolidere sig og i nogle tilfælde udvide brugergruppen og dermed fastholde aktiviteten. Selvom det ikke er et entydigt billede, er der antydninger af, at de små til mellemstore projekter med lokal forankring – og ofte med en lokal 'ildsjæl' som tovholder – har haft størst succes med at etablere og fastholde nye tilbud til målgruppen. Projekterne er ofte stødt på de samme udfordringer som de geografisk mere udbredte og økonomisk tungere projekter, men ser ud til at have haft nemmere ved at imødegå disse, fordi den mindre organisatoriske enhed har nemmere ved at skifte kurs på den korte bane.

Halvdelen af de 14 projekter, der tog sigte på at oprette et nyt tilbud for målgruppen, rapporterer, at projekter er videreført og forankret i en eller anden form.

Hovedparten af projekterne rapporterer, at det ikke er noget problem at rekruttere medlemmer til idrætsaktiviteterne. Flere projekter har således måttet oprette ventelister i forbindelse med aktiviteterne. Baggrunden for denne succes i forhold til rekruttering af målgruppen hænger blandt andet sammen med en målgruppe, som generelt rapporteres at have stor lyst til at dyrke idræt sammenholdt med et generelt underskud af relevante tilbud til målgruppen. Det betyder, at målgruppen faktisk er parat til at have relativt lang transporttid til aktiviteterne. Enkelte projekter har dog oplevet at have besvær med at rekruttere den påtænkte målgruppe. Oftest har disse problemer været relateret til forældrenes ressourcer, evt. i forbindelse med rekruttering fra tyndere befolkede områder hvor transporttiden er blevet for belastende.

Fastholdelsesproblemer har ikke været et udbredt problem blandt denne gruppe af projekter. De projekter, der har oplevet problemer med fastholdelse, kæder stort set alle problemerne sammen med de forhold, der gør sig gældende omkring rekrutteringsproblematikkerne beskrevet ovenfor. Det vil typisk sige problematikker, som relaterer sig til specifikke målgrupper (fx autisme, ADHD eller andre socialt invaliderende lidelser) eller aktiviteter, som er afhængige af at involvere inddragelse af forældre (transporttunge aktiviteter pga. lange afstande til handicapidræt), eller problemer omkring meget forskelligartede typer af handicaps involveret i samme aktivitet. Der er kun fra meget få projekter tal på, hvor mange af de rekrutterede børn og unge, der efterfølgende er forblevet idrætsaktive. Flere projekter beretter dog at have kendskab til enkelte deltagere, som er fortsat med at være idrætsaktive.

5.3.4 Barrierer og muligheder i projekterne

En af de centrale barrierer, som nævnes af et stort antal projekter, handler om forældrenes rolle. At have et handicappet barn kræver mange ressourcer i dagligdagen, hvorfor der ikke er så meget fokus på deltagelsen i idræt. Samtidig er det relativt lave udbud af idrætsaktiviteter til børn og unge med handicap årsag til lange transporttider til aktiviteten. Det kan derfor være svært at få forældre til handicappede til at prioritere idrætten.

Omvendt er målgruppen ikke så stor, at der er plads til et aktivitetsudbud på størrelse med almenidrætten. Hvis der kommer for mange tilbud, vil der således ikke være tilstrækkeligt stort rekrutteringsgrundlag, og der vil i så fald være behov for vedvarende udgiftsdækning fra andre kanaler. Det er altså en balance mellem at sørge for tilstrækkeligt mange aktivitetsmuligheder, så der ikke er for lang transporttid til aktiviteten, men ikke så mange at rekrutteringsgrundlaget bliver for begrænset.

I tilknytning hertil har flere projekter forsøgt sig med aktiviteter, som inkluderer en bredere målgruppe, både hvad angår type af handicap og alder. Flere projekter nævner, at også denne løsning kan være problematisk, fordi for store forskelle i både handicap og alder betyder, at nogle fravælger aktiviteten.

Projekterne beretter på den anden side om en målgruppe, som gerne vil dyrke idræt, og for hvem der ikke er tilstrækkeligt med tilbud. Specielt ikke i tyndere befolkede områder.

Nogle projekter nævner integration af meget forskelligartede handicap i samme aktivitet som et problem. Som det beskrives i de to projekter for handicappede børn, der er uddybet i afsnit 6, kan det være et problem at forsøge at integrere meget forskelligartede handicap (fx psykiske og fysiske) i samme aktivitet, og der tales om behov for at være målgruppenspecifik

i rekrutteringen af børn og unge.

En sidste barriere omhandler ressourcer hos de institutioner, der er søgt samarbejde med. Der gives udtryk for, at skoler, specialskoler, idrætsforeninger m.fl. i forvejen er pressede på ressourcesiden og derfor ofte har svært ved at afse tid eller personale til at investere de nødvendige ressourcer i forbindelse med deltagelse i idrætsaktiviteter.

5.3.5 Projekternes videreførelse og forankring

I forhold til videreførelse og forankring er der stor forskel på succesgrad, men overordnet er det lykkedes for hovedparten af projekterne at videreføre aktiviteten. De aktiviteter, som har søgt driftsstøtte til eksisterende aktiviteter, er fortsat efter bevillingens ophør. For den nyskabende del af projekterne er der også en klar overvægt af projekter, som har haft succes med at videreføre aktiviteterne (ni ud af 14 projekter). Det er meget svært at sige noget generelt om, hvad der adskiller de succesrige projekter på dette område fra de mindre succesrige. Dog viser det sig, at de projekter, som er stærkt lokalt forankret – evt. i en lokal idrætsforening – for en stor dels vedkommende har succes med at videreføre aktiviteten, hvorimod der blandt de ikke-videreførte er en overvægt af geografisk 'brede' projekter med landsdækkende eller regionale aktiviteter. Desuden ser det også ud til, at præcise definitioner af målgruppe og målgruppens behov og ønsker er faktorer, som kendetegner gruppen af videreførte projekter. Det er dog vigtigt at påpege, at dette ikke er entydige fakta, men udelukkende tendenser beskrevet ud fra et begrænset datamateriale.

5.4 Idrætsprojekter for børn med overvægt

Under den del af puljen der vedrører 'Idræt for børn og unge med overvægt', er der givet bevillinger til i alt syv projekter på samlet 3.254.056 kr. Fire af de syv projekter er blevet evalueret. 'Rend og Hop', som var drevet af Helle Svømmeklub, er det eneste projekt, hvorfra der ikke findes information ud over den oprindelige ansøgning. (Tabel 8, se næste side)

5.4.1 Projekternes organisering og samarbejdsrelationer

Projektorganiseringen for de syv projekter adskiller sig markant fra hinanden, idet der findes små og store projekter. To af de tre store projekter, 'Move On' og 'Grib Chancen', blev drevet af DGI (sidstnævnte i samarbejde med DIF), som et samarbejde mellem idrætsorganisation, kommune og foreninger. Det tredje store projekt, 'Børnevægts- og træningsforløb', blev drevet af Fit for Kids med sigte på at skabe den samme intervention i flere omegnskommuner i Københavnsområdet. På grund af de forskellige modeller ses også markante forskelle i organiseringen. 'Grib Chancen' og 'Move On' har haft faste lønnede projektledere, mens 'Børnevægts- og træningsforløb' var styret af en ulønnet foreningsbestyrelse.

5.4.2 Projekternes finansiering

Skillelinjen mellem store og små projekter er særlig tydelig, når det gælder projekternes bevillinger. DGI har samlet fået bevilget 2,8 mio.kr. svarende til 86 pct. af den samlede pulje: 'Grib Chancen', der blev gennemført i samarbejde med DIF, med 2 mio. kr. og 'Move On'

Tabel 8. Oversigt over tilskud, projektperiode, målgruppe, målsætning og evaluering for projekter for overvægtige børn (syv projekter).

Projekt navn	Bevilget tilskud	Periode	Målgruppe	Målsætning	Evaluering
Move on – Børn og unge i bevægelse	Kr. 589.056 Fik bevilget 805.000 kr., men havde et overskud på 215.943, 95, som er returneret til kulturministeriet. (søgte om 835.000)	2 år Aug. 2006 - aug. 2008	Idrætsforeninger på Fyn. Trænere, instruktører og ledere i lokalområderne.	<ul style="list-style-type: none"> Etablering af idrætsstilbud i partnerskaber med foreninger og kommuner. Etablering af efteruddannelsesstilbud til trænere, instruktører og ledere i foreninger. 	Ja, ekstern evaluering.
Sydøstlollands Gymnastikforening 'Bevægelsestilbud til børn, som har været på julemærkehjem'	Kr. 120.500 (det ansøgte beløb)	2 år	Børn som kommer tilbage fra ophold på julemærkehjem.	<ul style="list-style-type: none"> Fastholdelse af vægttab, børnene har opnået. 	Nej, kun statusrapport.
Helle Svømmeklub 'Rend og Hop'	Kr. 6.000 (Ansøgt om 6.345)	4 mdr.	Overvægtige børn.	<ul style="list-style-type: none"> Videreførelse af projekt Rend og Hop - aktiviteter for overvægtige børn. 	Nej, - ingen respons fra foreningen
Gymnastikforeningen Hundested 'Projekt overvægt – et holdtilbud til børn/unge fra 13-18 år'	Kr. 110.000 (søgt om 110.125)	3 mdr. Marts 2009 - juni 2009	Overvægtige børn og unge i alderen 13-18 år med et for højt BMI samt deres forældre.	<ul style="list-style-type: none"> Målgruppen opnår vægttab og øget handlekompetencer i forhold til kost og motion. 	Ja
Fit for Kids 'Børnevægtstabs- og træningsforløb'	Kr. 368.000 (søgt om 694.500)	1 år 2009	Svært overvægtige børn i alderen 8 til 14 år. Særlig indsats overfor overvægtige nydanske børn fra mindrebemidlede hjem i alderen 8 til 14 år.	<ul style="list-style-type: none"> 8-14-årige opnår vægttab og øget handlekompetencer i forhold til kost og motion. Udbrede kendskab til relevante tilbud. 	Ja, kort evaluering
Skovdalens Gymnastikforening 'SOS – samvær, oplevelser, succes'	Kr. 60.500 (fik det ansøgte beløb)	2 år	Overvægtige børn og unge som ikke deltager i fysiske aktiviteter.	<ul style="list-style-type: none"> Tilbyde information og ressourcer til børn og unge med overvægt. Etablere motionsdag. 	Nej
DGI – Fyn 'Grib chancen – til et lettere liv'	Kr. 2.000.000 (søgt om 2.180.000 kr.)	3 år Marts 2009 – marts 2012	10-14-årige overvægtige og svært overvægtige. Sekundært 3-10-årige overvægtige.	<ul style="list-style-type: none"> Koordineret og helhedsorienteret indsats på Fyn, målrettet overvægtige/svært overvægtige børn og unge. 	Ja, såvel en intern som en ekstern evaluering.
	Kr. 3.254.056				

med 805.000 kr.. 'Move On' har returneret 216.000 kr., som ikke blev anvendt pga. lavere aktivitetsniveau end forventet. 'Børnevægts- og træningsforløb' havde i deres ansøgning skitseret en stor og en lille projektmodel, hvor der blev givet midler til den lille model, hvilket var 326.500 mindre end den fulde store model. Ingen af de syv projekter har skaffet støtte fra anden side.

5.4.3 Projekternes metoder

I de gennemførte projekter er der opmærksomhed på børn og unges sociale trivselsforhold og herunder især de problematikker, der handler om mobning. I de store projekter 'Move On' og 'Grib Chancen' benyttede man en indirekte tilgang – via foreningerne – til at nå målgruppen. Den bærende idé i de små projekter, hvor foreningerne har direkte kontakt til målgrupperne, er ofte en forventning om, at gode idrætsoplevelser og information kan give øget selvtillid og dermed skabe grobund for vægttab og social integration. I 'Projekt overvægt – et holdtilbud

til børn/unge fra 13-18 år' fremgår det af evalueringen, at der er overordentlig stor tiltro til værdien af indsatsen:

"Der har været tydelige positive resultater på de mere kvalitative værdier. Holdet har givet deltagerne en øget tro på egne evner og bevægelsesglæde. Deltagernes gradvise opdagelse af egne evner og muligheder for mange forskellige bevægelser har over forløbet givet øget tillid til deres krop og dem selv. Deres almene selvværd er steget, og det vurderes, at de både nu og – hvis denne udvikling fortsætter – vil have lettere ved at kaste sig ud og klare fysisk krævende opgaver, samt at idræt sammen med 'ikke-kraftige' børn på forhånd ikke mere vil afskrække dem."

En tilsvarende forhåbning kommer til syne i 'Børnevægts- og træningsforløb', hvor projektlederen skriver:

"Projektet har introduceret børn i målgruppen til foreningens program og herigennem trænet børnene igennem længere tid og herved skabt positive oplevelser for og resultater med børnene, der udgør en balance i forhold til den påvirkning, der ekspressivt eller lydløst advokerer for en inaktiv usund livsstil."

I 'Bevægelsestilbud til børn som har været på julemærkehjem' har man gennemført et projekt med fokus på etablering af idrætstilbud i et inkluderende miljø med plads til alle. Der har i projektet været tænkt på at udvikle partnerskaber mellem institutioner, foreninger og forældre med sigte på bred inklusion af børn med overvægt i traditionelle foreningstilbud.

5.4.4 Projekternes indfrielse af mål for puljemidlerne

Håndteringen af succeskriterier og mål for opsporing og fastholdelse har generelt været meget upræcist formuleret i 'Move On' og 'Grib Chancen'. Fra de pågældende evalueringer er det vanskeligt at finde konkrete tal for, hvor mange børn og unge der har deltaget i projekterne, idet der ikke har været ført protokol. Succesmålet i 'Grib Chancen' om partnerskaber i alle fynske kommuner er ikke indfriet, da kun syv kommuner har deltaget. Det fremgår ikke i hvilket omfang og med hvilke aktiviteter, de pågældende kommuner har deltaget.

I 'SOS – samvær, oplevelser og succes' konstaterer projektet, at nye børn, som aldrig før har været inde i idrætten, er begyndt at gå til idræt. Det fremgår ikke, hvor mange der er tale om, og om de er fortsat med at være idrætsaktive.

I 'Børnevægts- og træningsforløb' står der, at projektets mål er indfriet, men det fremgår ikke i detaljer, hvad der har ført til konklusionen. Foreningen skriver i en beretning:

"På både de objektive (vægt og fedtprocent) og de subjektive (selvoplevet velbefindende) målepunkter kan projektet rapportere om forbedringer for holdene over et."

Der findes ingen før- og eftermålinger, og det vides ikke, hvilke spørgsmål og målemetoder der har været anvendt. I 'SOS – Samvær, oplevelser, succes' blev der anlagt et bredere perspektiv på almen inkluderende pædagogik gennem oplysning og information, men distancen til målgruppen og den manglende registrering af resultat og procesmål betyder, at det ikke er muligt at konkludere, hvilken forskel projektet har gjort.

5.4.5 Barrierer og muligheder i projekterne

Det er et gennemgående træk fra de seks evaluerede projekter, at der er betydelige udfordringer med at rekruttere og fastholde børn og unge med overvægt i foreningsbaserede idrætstilbud. Størstedelen af udfordringerne relaterer sig naturligt nok til at skabe kontakt til målgruppen, hvilket i flere tilfælde har været et kommune- eller skoleanliggende. Spørgsmålet om kontaktformen og undersøgelse af barnets behov fremgår kun meget utydeligt af projekternes evaluering og fremstår som en betydelig svaghed. Den latente og meget synlige stigmatisering, der ligger i at være overvægtig og færdes i et miljø, hvor de fleste andre er normalvægtige, synes ikke at være blevet adresseret forud for projektstarten. Det skriver projekterne ikke direkte, men de omtaler rekrutterings- og fastholdelsesproblematikken som et uløst problem, der betyder, at foreningernes tilbud ofte står tomme hen i sidste halvdel af forløbet. I 'Grib Chancen' var hovedproblemet en vanskelig og utilfredsstillende rekruttering, som bl.a. kan tilskrives, at kommunerne ikke formåede at leve op til deres del af samarbejdet, der bestod i at rekruttere børn til projektet.

5.4.6 Projekternes videreførelse og forankring

Fit for Kids, der er en forening, der specifikt fokuserer på vægttabsproblematikken i Storkøbenhavn, kan som den eneste af de gennemførte projekter melde om et forankret tilbud i en af de tre samarbejdskommuner. Som følge af foreningens vedtægtsgrundlag fortsætter den arbejdet på området, men ikke nødvendigvis med det konkrete projekt. De øvrige projekter er ophørt, da midler fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn udløb.

5.4.7 Opsummering af projekter for børn med overvægt

Projekterne omkring børn med overvægt har generelt mødt mere modstand og flere udfordringer omkring rekruttering og fastholdelse end forventet. Det er karakteristisk, at projekterne har været sårbare i forhold den manglende direkte kontakt til børnemålgruppen. I forhold til samarbejdsrelationerne mellem idrætsorganisationer og idrætsforeninger på den ene side og kommuner på den anden berettes der generelt om stor interesse og velvillighed, men når det kommer til opsporing af børnemålgruppen, kniber det med både vilje og evne. Som følge af de ovennævnte problemstillinger har der generelt været tale om svag indfrielse af målsætninger og succeskriterier. Selvom projekterne konkluderer, at det har været lærerigt, og at de som organisationer har fået et stort udbytte, så kan det konstateres, at der med en enkelt undtagelse ikke findes videreførte eller forankrede projekter i forhold til børn med overvægt.

6.0 Analyse af udvalgte projekter

Den følgende uddybning af seks udvalgte projekter skal ikke opfattes som en udtømmende analyse af projekterne. Formålet har først og fremmest været at konkretisere og fremhæve typiske eksempler på særlige problemstillinger eller særligt faciliterende elementer i de forskellige faser af et projekt. Eksemplerne nedenfor er valgt ud fra forskellige kriterier såsom bevillingens størrelse, projektets originalitet og generaliserbarhed. Endvidere har vi ønsket at se nærmere på forskellige typer af projekter. Det betyder, at denne del af evalueringen lægger vægt på nogle få selektive vinkler, som kan belyse centrale sider af projektivet generelt, og selvom den uddybende projektbeskrivelse tegner et retvisende billede af det konkrete projektføreløb – alle projekter har gennemset og kommenteret den uddybende beskrivelse – er denne beskrivelse altså ikke en endegyldig og altomfattende gennemgang af projekterne. Når vi har valgt at anvende denne fremgangsmåde, er det fordi, vi mener, at de enkelte projekters forløb og erfaringer ofte har anvendelige paralleller til andre projekter, og at det fremadrettet er disse, der kan bidrage til større succes i projektverdenen. Frem for at se det følgende som en bedømmelse skal det nærmere opfattes som en præsentation af erfaringer.

6.1 Viborg Idrætsråd - IdrætsZen

Projektet 'IdrætsZen' er udvalgt til den uddybende analyse, fordi benyttelsen af mentorer for anbragte børn er en original og interessant idé, som det er interessant blive klogere på.

6.1.1. Organisering, metode og mål

I perioden 2008-2010 udviklede Viborg Idrætsråd et idrætsstilbud for anbragte børn i Viborg Kommune under titlen 'IdrætsZen'. Projektets bærende idé var, at barnet fik en idrætsven i den forening, hvor han eller hun startede til en idrætsaktivitet. Set fra et kommunalt perspektiv var projektet interessant, fordi man fik afprøvet en forholdsvis billig og enkel model på en børnemålgruppe, som kommunerne har store udgifter til. Såvel idrætsråd som foreninger og kommune fik dermed indsigt i nogle af de barrierer og muligheder, der ligger i et offentlig-frivilligt partnerskab, hvor man benytter idræt som middel til at nå sociale mål.

Projektets mål var at opspore og fastholde 20 anbragte børn med støtte fra en idrætsven, at fastholde idrætsvennerne i hele projektperioden samt at nedbringe driftsudgifter til projektet med sigte på at minimere udgifterne til en mere vedvarende forankring af projektet.

Projektlederen beskriver, at der med projekt 'IdrætsZen' er udviklet en model, som er en win/win situation for alle involverede parter. Foreningerne får et medlem, som er glad og tilfreds, og som ikke er til gene for holdet, og voksenvennen har en klart defineret og anerkendt opgave med at stå til rådighed ved træningerne. Anbringelsesstedet oplever det som et stort plus, at der er nogle som på den måde bidrager til at øge børnenes trivsel. Især i de tilfælde, hvor barnet/den unge oplever at blive anerkendt på holdet. Projektet levede op til de succeskriterier, der var formuleret i ansøgningen. Ønsket om forankring og videreførsel er ikke realiseret for den pågældende målgruppe, men derimod for andre udsatte grupper i et nyt kommunalt projekt, som beskrives nærmere i afsnit 6.1.8.

Erfaringerne fra projektet har vist, at følgende ting har været afgørende for projektets succes:

- Valg af idrætsgren.
- Matche barn og forening.
- Matche barn og idrætsven.
- ERFA-møderne.

6.1.2 Valg af idrætsgren

Et af projektets succeskriterier var, at mindst 75 pct. af de anbragte børn skulle tilbydes en idrætsven i den idrætsgren, de ønskede, inden for en måned efter deres første henvendelse. En barriere for denne proces var børnenes usikkerhed om valg af idrætsgren. Projektlederen fortæller:

”Det, der også har været succes med, var, at når Finn [red.: leder af Nørresø Børnepension] ringede til mig om et barn, så har vi været rigtig grundige med at finde den rigtige sportsgren, for det er rigtig rigtig vigtigt at finde den rigtige sportsgren fra starten.”

6.1.3 Matche barn og forening

For at fastholde barnet i en forening fortæller projektlederen, at det var vigtigt med et godt kendskab til foreningerne: ”Der er nogle klubber, der er bedre til at tage imod, og som har mere overskud.”

Lederen af anbringelsesstedet er enig med projektlederen og fortæller videre, at klubben skal være rummelig og have sociale værdier, og at det skal give god mening at matche barnet og klubben i forhold til både klubbens og barnets mentalitet. For eksempel kan det være godt for ét barn, at det er en stor klub, mens det for et andet barn er bedre, at det er en lille klub. I forbindelse med rekrutteringen af idrætsvenner blev foreningerne inddraget i takt med, at der var et barn med behov for deres idrætstilbud. På ansøgningstidspunktet var der kontakt mellem Viborg Idrætsråd og foreningerne, men de konkrete samarbejdsrelationer var typisk uformelle og ad hoc-orienterede.

6.1.4 Matche barn og idrætsven

Lederen af anbringelsesstedet og projektlederen lægger vægt på, at det ikke er så vigtigt, hvor hurtigt barnet kommer i gang med en aktivitet, men at det er afgørende, at de finder den rigtige idrætsven til barnet. Det afhænger bl.a. af idrætsvennens alder, køn og personlighed. Anbringelsesstedets leder understreger, at det handler om, at man på anbringelsesstedet giver sig tid til at kende barnet godt, før man finder en idrætsven. Som et eksempel beretter han om nogle drenge på anbringelsesstedet, som ikke havde respekt for kvinder, og at det derfor var vigtigt, at barnets idrætsven ikke var en kvinde, eller at der var for mange kvinder i forbindelse med idrætsaktiviteten, som drengene skulle forholde sig til. Det skal bemærkes, at det var nødvendigt, at projektlederen og anbringelsesstedet samarbejdede om en vurdering af de risici, der var forbundet med den enkelte barns situation i relation til udvælgelse af såvel forening som idrætsven.

6.1.5 ERFA-møderne

Erfaringsmøderne (ERFA-møder) i projektet var møder, hvor projektlederen indkaldte idrætsvennerne til et møde i idrætssamvirkets lokaler. Her foregik først en individuel præsentation af stort og småt siden seneste ERFA-møde. Derpå fulgte faglige oplæg fra personer fra anbringelsesstedet eller andre eksperter med efterfølgende gruppediskussion. Møderne afsluttedes med fælles spisning.

Projektets indfrielse af resultat- og procesmål hænger i høj grad sammen med den måde, som mentorordningen blev drevet. Lederen af anbringelsesstedet og projektlederen betoner, at formen og indholdet af ERFA-møderne var en medvirkende årsag til, at der var så stor succes med at fastholde de frivillige undervejs i projektet. Lederen af Nørresø Børnepension fortæller:

”Den lille investering der er i at samle dem sammen ret tit og lige høre, hvordan de har det og gøre dem til nogle betydningsfulde medspillere, at de bærer meget mere, end man forestiller sig. Den anerkendelse, der ligger i det, er en god investering. Specielt for de frivillige, som nemt kan føle sig overflødige, hvor de ikke synes, de udvirker en opgave og tænker, hvorfor er jeg her. Det at hjælpe med at sætte ord på det, men også dele det med nogle andre, at det kan ske med den gruppe børn, vi snakker om her, at der er en vis grad af uforudsigelighed.”

Projektlederen fortæller, at man til ERFA-møderne havde mulighed for at tale med ligesindede, hvor de kunne lære af hinanden, men også lærte af andre, som havde en større viden om målgruppen. Erfaringerne med udviklingen af disse praksisfællesskaber blev vurderet positivt af idrætsvennerne, og det kan være en relevant måde at arbejde med anerkendelse, gruppekohæsion og fastholdelse i andre tilsvarende projekter.

6.1.6 Projekt eller forankring

Et af projektets succeskriterier var, at projektet på tredje år skulle gøres uafhængigt af støttekroner, således at projektet kunne videreføres uden tilskud. Det er imidlertid ikke lykkedes at videreføre projektet som planlagt siden afslutningen af den oprindelige projektperiode. Repræsentanter fra de to samarbejdspartnere i projektet, projektlederen fra Viborg Idrætsråd og lederen af Nørresø Børnepension, fortæller, at det ikke er muligt at forsætte med projektet uden en koordinator. Lederen af børnepensionen forklarer hvorfor:

”Koordinatoren har været vigtig, fordi det er med til, at de frivillige føler sig anerkendt og som en del af holdet. Det er vigtigt, at der er sådan en som hende, der kan sikre, at de trives og samler op. Jeg tænker, at hvis vi skal henvende os direkte til foreningerne, så vil det blive sværere at få det til at lykkes, hvis der ikke er en, der har det lokale kendskab og kontakten til foreningerne, som støtter op omkring foreningerne og særligt den sparring. Vi har videreført det, hvor vi har kunnet gøre brug af de gamle idrætsvenner, som gerne ville fortsætte. Men det med at det er ude af koordinatorens hænder, det har også betydet, at vi har haft nogle idrætsvenner, der er faldet fra, fordi der så skete et eller andet i klubben, og nu er det ligesom klubben, der er arbejdsgiver og ikke projektet.”

For at projektet kan forankres, er det ifølge begge ledere altså nødvendigt med en projektkoordinator. De er dog også enige om, at projektet kunne være blevet videreført, hvis Viborg Kommune havde været en mere aktiv deltager i projektet. Kommunen blev aldrig den medspiller, det var tiltænkt, fordi kommunen pga. personalesituationen (sygdom og opsigelser) aldrig fik en fast person tilknyttet projektet. Håbet var efter projektets afslutning, at kommunen havde fundet penge til at forankre projektet. Men det manglende ejerskab fra kommunens side betød, at dette ikke kunne realiseres.

Hvad angår det tværfaglige samarbejde mellem Viborg Idrætsråd, Nørresø Børnepension og Viborg Kommune, lægger begge ledere vægt på, at dette er utrolig vigtigt og giver en bedre mulighed for at komme ud til den rigtige målgruppe. Men de mener også, at hvis samarbejdet skal lykkes, så skal de involverede personer brænde for projektet. Lederen af børnepensionen fortæller:

”Hvis dem, der er med, brænder for det, så sker der også noget. Vi havde en fælles interesse i, at det skulle lykkes, og det er vigtig i et tværfagligt samarbejde. Derfor vil jeg også gerne, at en forankring sker uden for kommunen, fordi der er den ikke nær så sårbar.”

6.1.7 Nørresø Børnepensions erfaringer med projektdeltagelse

Lederen af Nørresø Børnepension fortæller, at fire af deres børn stadigvæk går i en forening, hvor de har en idrætsven, og at der er to børn, der er stoppet. Flere af de børn, der var på Nørresø Børnepension, da interviewet blev gennemført, var ikke klar til at være i en forening på lige vilkår med andre – heller ikke selvom de har en idrætsven. Derfor har Nørresø Børnepension lavet en specialaftale med en af de foreninger, de samarbejdede med under projektet, om et hold kun for Nørresø Børnepensions børn, hvor der er tilknyttet en træner, en idrætsven samt en pædagog fra bostedet. Denne model er ikke evalueret på nuværende tidspunkt.

Efter projektets afslutning har Nørresø Børnepension forsat samarbejdet med de idrætsvenner, de kender, men der er ikke kommet nye idrætsvenner til. Lederen fortæller, at hvis et barn vil gå til en idrætsgren, hvor der er behov for at tage kontakt til en ny forening, som de ikke samarbejdede med under 'IdrætsZen', så har det ikke været muligt at få tilkoblet en idrætsven, da de nye foreninger ikke i tilstrækkelig grad kender til konceptet bag idrætsven.

”Så vi har videreført det i en eller anden form i nogle foreninger, en frivillig ordning, og så gør vi brug af de erfaringer, vi har fået fra projektet, eksempelvis når vi bruger frivillige, især ERFA-gruppedelen. Vi bruger de erfaringer nu i forhold til ERFA-delen, hvis vi ikke får lavet det, så vil der være et meget større flow af frivillige.”

6.1.8 Viborg Kommunes anvendelse af erfaringerne fra 'IdrætsZen'

I efteråret 2011 startede et treårigt projekt i Viborg Kommune for midler, som Socialstyrelsen bevilgede. Projektet kaldes i daglig tale 'MOVE IT' og henvender sig til udsatte børn og unge, som ikke er fritidsaktive, og som har brug for vejledning og støtte til at starte med en fritidsaktivitet. Målgruppen er udsatte børn og unge i alderen 6 til 18 år med generelle triv-

sels- og adfærdsproblemer samt børn og unge med ADHD, psykiske handicap eller adfærdsproblemer. Problemer der betyder, at de ikke kan indgå i fritidsaktiviteter på lige vilkår med jævnaldrende, og som kræver en særlig tilrettelagt indsats. Et af projektets formål er at skabe øget sundhed, trivsel og sociale netværk. Til at varetage projektet er der ansat tre fritidsvejledere. Fritidsvejlederne har mulighed for at tilbyde den unge fritidsvejledning og fritidspas. Projektlederen for MOVE IT fortæller:

”Meningen med fritidsvejledning/fritidspas i Viborg Kommune er at spotte unge mennesker, der ikke er foreningsaktive, især socialt udsatte børn og børn med en eller anden diagnose. Indtil videre har de haft fat i 300 børn på et halvt år, og målet var 150 på et år. Og der vil være en del, der vil falde fra også. Og der tænker vi, at vi skal have kvalitet frem for kvantitet, men når det vælter ind med børn, så er det også svært at sige nej. En af de ting, vi kan sige, er, at hvis vores projekt skal blive en succes, så skal vi have fat i nogle fritidsvenner.”

Derfor har Viborg Kommune og Viborg Idrætsråd indgået et samarbejde, hvor målet er, at 20 af de mest udsatte børn og unge får stillet en fritidsven til rådighed. Konceptet bag fritidsven er nøjagtig det samme som konceptet bag idrætsven. Den eneste forskel er, at barnet kan vælge at gå til en fritidsaktivitet og ikke kun en idrætsaktivitet. Projektlederen fortæller:

”En stor del af vores målgruppe er socialt udsatte børn og unge. Mange har ikke råd til at sende deres børn til idræt, og vi har mulighed for at give tilskud til kontingent og udstyr. Og i de fleste tilfælde lykkes det fint, men der er nogle af de her børn, som er meget vanskeligt stillede også rent socialt, og som ikke har været i en forening før, plus nogle af børnene har en diagnose. De har svært ved at indordne sig, og der er det, at vi gerne vil trække på projektlederen for ’IdrætsZen’, hvor det er, at vi finder en fritidsven til barnet ude i idrætsforeningerne Det kan også være spejder eller i en dramaklub, der tager barnet i hånden, og så kører vi nøjagtig det samme projekt som ’IdrætsZen’.”

Projektet ’MOVE IT’ har fået 50.000 kr. til i 2012 at gennemføre den del, som handler om inddragelse af fritidsvenner. Derefter skal der søges nye midler til at bibeholde fritidsvennerne. Lederen regner med, at der er gode muligheder for, at de får midler, så der i 2013 kan blive råd til flere fritidsvenner. Samarbejdet mellem Viborg Kommune og Viborg Idrætsråd er først ved at blive formaliseret, hvorfor ingen af børnene fra ’MOVE IT’ har fået en fritidsven endnu. I 2012 er målet, at 20 børn skal tilbydes en fritidsven. Overordnet bliver det et samarbejde mellem den tidligere projektleder for ’IdrætsZen’ og de tre fritidsvejledere fra Viborg Kommune. De tre fritidsvejledere har kontakten til barnet, mens projektlederen fra ’IdrætsZen’ har kontakten til og ansvaret for idrætsforeningerne og idrætsvennerne, og dermed bliver det også hendes opgave at ruste fritidsvennerne i forhold til den opgave, de har påtaget sig.

6.1.9 Projekt eller forankret driftssikret tilbud

Alle de interviewede giver udtryk for en tilbagevendende frustration over, at der aldrig er sat penge af til følge op på de projekter, der går godt. Dette gælder også for projekt ’MOVE IT’,

der er afhængig af eksterne projektmidler. Lederen for projektet udtrykker det på følgende måde:

”Ting har det med at holde op, når der ikke er flere projektmidler. Det er medvirkende til en tilbagevendende frustration. Der kan laves meget godt, og selvom det virker, og selvom det er billigt, så ophører det”.

Det er et ønske fra alle tre parter, at der tænkes mere langsigtet, og at der er bedre mulighed for at få forankret et projekt, som har været vellykket og haft stor succes. Lederen af ’MOVE IT’ udtrykker det på denne måde:

”Men jeg synes også, det er dejligt med de her projektmidler, men hvad så når projektet er færdigt? Vi håber så på, fordi vi har fået af vide, at hvis det bliver en succes, så vil det blive ført videre i Viborg Kommune. Det er løn til tre vejledere, så hvis bare et barn får en aktiv fritid og kommer uden om en anbringelse, så er deres løn tjent ind. Med ret få midler kan man egentlig få noget rigtig brugbart til de sårbare børn og unge i forhold til foreningslivet og også bredere idræt, men det kræver, at man vil det, og at man i en kommune får skabt en organisation omkring den her kultur, så det ikke kun er et projekt, men noget der bliver forankret i kommunen som en del af en forebyggende indsats eller en del af foreningslivet.”

Det er alles håb, at projektet på sigt kan blive forankret. Lederen af ’MOVE IT’ håber, at det bliver forankret i kommunen, og at kommunen kan få råd til at ansætte den tidligere leder af ’IdrætsZen’ i et antal timer om ugen til at varetage idrætsforeningerne, som hun har kendskabet til, og ligeledes at der bliver råd til at have et korps af fritidsvenner rundt om i foreningerne.

Ifølge den tidligere leder af ’IdrætsZen’ er det en fordel at få det forankret i kommunen:

”Det har været svært nogle gange, at det har ligget uden for kommunen, fordi man har nogle arbejdsgange inden for kommunen, der er nemmere. Eksempelvis vil jeg nemmere kunne gå ned til en anden afdeling og finde den rigtige medarbejder. Som det er nu, er det et kæmpe hus for mig at finde den rigtige medarbejder.”

Lederen af ’MOVE IT’ ser derimod gerne, at det kunne blive forankret i Viborg Idrætsråd, som ’IdrætsZen’ var, fordi de forskellige foreninger har en god tilknytning dertil. Han er bange for, at det bliver for sårbart i kommunen.

6.2 DGI Midtjylland - Idrætsforening for alle

Udvælgelse af DGI Midtjyllands projekt til en mere uddybende analyse skyldes dels bevilningens størrelse og dels karakteren af det gennemførte projekt, hvor der primært har været fokus på udvikling af DGI-baserede uddannelsesforløb samt at facilitere samarbejder mellem foreninger og anbringelsessteder.

6.2.1 Projektet og dets organisering

DGI Midtjylland fik 2.698.500 kr. af puljen til projektet. Visionen var at medvirke til at udligne forskellen i anbragte børn og unges idrætsdeltagelse i forhold til børn og unge generelt ved at skabe mere rummelighed i lokale idrætsforeninger. Følgende mål er beskrevet i den oprindelige ansøgning:

1. Minimum 100 anbragte børn og unge introduceres og fastholdes via projektet i idrætsaktivitet i en idrætsforening i anbringelsesstedets lokalområde i minimum én sæson efter projektets start.
2. Udvikle minimum 20 lokale idrætsforeninger i retning af mere rummelighed, således at der i foreningen er værdier, ressourcer og erfaringer med at skabe blivende deltagelse af anbragte børn og unge i foreningens idrætstilbud.
3. Skabe lokale samarbejder mellem minimum 20 anbringelsessteder og minimum 20 idrætsforeninger om anbragte børn og unges idrætsdeltagelse i allerede eksisterende idrætstilbud.
4. Udvikle en erfaringsbaseret model for idrætsdeltagelse af anbragte børn og unge i lokale foreninger på baggrund af projektet til inspiration i andre områder af landet.

DGI Midtjylland valgte tidligt i projektfasen at ændre projektets titel fra 'Idræt for anbragte børn og unge i det lokale foreningsliv' til 'Idrætsforening for alle'. Dette sporskifte begrundes af projektgruppen med følgende:

1. Projektgruppen oplevede, at begrebet 'anbragte børn' stigmatiserede og fastholdt børnene og de unge som 'anbragte'. De mente ikke, at anbragte børn og unge havde behov for at blive udstillet som anbragte. Derimod skulle de inkluderes i en almindelig hverdag. Projektgruppen oplevede, at børnene og de unge selv udtrykte et stort ønske om "at være som andre". Det var derfor deres erfaring, at projektet skulle henvende sig bredt og indirekte.
2. Projektgruppen oplevede, at begrebet anbragte børn forskrækkede folk i foreningerne, så de afholdt sig fra at involvere sig. Derfor valgte projektgruppen at flytte fokus fra at handle om anbragte børn og unge til at omhandle idræt for alle. Dvs. i stedet for at gennemføre et enkeltstående arrangement, som tilpasses de anbragtes deltagelse, skulle projektet give viden og værktøjer, der gjorde foreningslivet i stand til at rumme forskellighed til gavn for alle.
3. Projektgruppen oplevede, at nogle børn og unge havde svært ved at gå til noget, som lå i faste rammer og kommunikationsformer. Eksempelvis kan det ikke lade sig gøre at gå til et U12-stævne, hvis man er 16 år, eller deltage i en fodboldturnering med 5-mands hold, hvis man kun kan stille med 3 personer. Det er heller ikke åbenlyst, at man kan være en del af foreningslivet uden at være på et hold. Derfor skulle projektet bevidstgøre om mulighederne for en alternativ deltagelse i idrætsforeningerne samt arbejde for en synliggørelse af disse muligheder. Idrætsforeningerne skulle have en inkluderende tilgang til deres nuværende og potentielle medlemmer. Sagt med andre ord, det skulle være muligt og synligt, at alle kan være med.

4. Projektgruppen oplevede – i forsøget på at undgå at udstille og stigmatisere børnene og de unge som anbragte – at det var nødvendigt, at projektet henvendte sig til hele gruppen/holdet/idrætsforeningen for netop ikke at fremhæve de anbragte børn og unge samt for at inkludere dem frem for at ekskludere dem. Dette forsøgte de ved at intensivere projektets fokus på at udbyde kurser til foreningerne. Ved denne tilgang oplevede de en afledt bonuseffekt. At de ligeledes hjalp børn med samme udfordringer som de anbragte børn og unge, men som (endnu) ikke var anbragt, og at de gav et bedre fundament for børn og unge i idrætsforeninger generelt.

Af projektansøgningen fremgår det, at projektet både skulle have en administrativ og en pædagogisk projektleder. Den fuldtidsansatte projektleder har påtaget sig begge roller. Ifølge projektansøgningen skulle styregruppen bestå af syv medlemmer og med denne sammensætning:

- En repræsentant fra DGI Midtjylland.
- En repræsentant fra LOS (kommunal landsforening for opholdssteder).
- To repræsentanter fra bostederne.
- To repræsentanter fra idrætsforeningerne.
- En repræsentant fra kommunerne.

Projektlederen prøvede i længere tid at få repræsentanter fra idrætsforeningerne til at deltage i styregruppen, men han kunne ikke finde nogen, der var interesseret. Efter at have ledt i længere tid tog styregruppen, uden om projektlederen, til sidst en beslutning om, at projektlederen ikke skulle bruge mere tid på at lede efter repræsentanter fra idrætsforeningerne. Projektlederen forklarer, at det var svært at få frivillige til at gå ind i en styregruppe.

Projektet har fungeret i tre år og har ifølge projektlederen været et komplekst projekt, hvor der har været fokus på forskellige målgrupper og virkemidler. En af DGI Midtjyllands hovedopgaver var at fungere som bindeled mellem foreningerne og bostederne for dermed at sikre en videndeling mellem de to parter. I løbet af projektet er der i samarbejde med udvalgte bosteder gennemført kurser for idrætsforeningerne, hvor de kunne lære om udsatte børns adfærd. Ligeledes kunne bostederne deltage i et kursus eller søge konsulenthjælp hos DGI Midtjylland for at få viden om idræt, og hvordan de skulle introducere det for børnene. Den viden, der blev formidlet på kurserne, var ifølge projektlederen fremkommet af DGI Midtjyllands samarbejde med idrætsforeningerne.

Bosteder, plejefamilier og foreninger er alle blevet tilbudt inspirationsmøder under titlen 'På vej til en aktiv fritid'. De tilbudte konsulentbesøg til bosteder og plejefamilier skulle hjælpe bostederne og plejefamilierne til at få fokus på idrætten og inspirere dem til at se mulighederne. Ligeledes skulle foreningerne gøres opmærksom på muligheder og barrierer.

Specialviden fra bosteder omkring børnene og de unge sammenholdt med specialviden fra foreningslivet skulle bruges til at vejlede børnene og de unge ud fra deres egne ønsker og evner. Hvilke idrætter passer fx bedst til hvilke profiler? Hvad skal man være opmærksom på inden for denne profil/idræt? Hvordan fungerer god kommunikation? Og hvordan agerer børnene i bestemte situationer? Svarene på disse spørgsmål fremgår dog ikke af det tilgængelige materiale fra DGI Midtjylland.

Projektet har haft fire hovedspor: De anbragte børn og unge, bostederne, plejefamilierne og idrætsforeningerne.

Målet med projektet har bl.a. været at udvikle koncepter og kurser, så projektet kan videreføres efter dets afslutning. Ifølge projektlederen har det på intet tidspunkt været meningen med projektet, at det skulle være *"et projekt for projektets skyld"*. I stedet har der været meget fokus på, hvordan pengene bedst muligt kunne anvendes til gavn for de anbragte børn og unges idrætsdeltagelse – ikke kun i selve projektperioden, men også bagefter. Derfor er der i projektperioden brugt penge på at udvikle kurser for både idrætsforeningerne, bostederne, plejefamilierne og børnene (for børnene er det nærmere forskellige koncepter). De forskellige kurser og projekter, der er udviklet gennem projektperioden, fungerer altså både under og efter projektperioden. Deltagerbetaling til kurserne dækker udgifterne til kurserne, idet projektmidlerne blev brugt til at udvikle koncepterne.

6.2.2 Målindfrielse

DGI opstillede, inden projektet blev påbegyndt, fire mål for projektet:

1. At minimum 100 anbragte børn og unge via projektet skulle introduceres til og fastholdes i idrætsaktivitet i en idrætsforening i anbringelsesstedets lokalområde i minimum én sæson efter projektets påbegyndelse. I løbet af tre år er 117 børn og unge blevet introduceret til en idrætsaktivitet, og 45 børn og unge har gennemført én sæson. Det er projektets erfaring, at målgruppens børn og unge gerne vil introduceres til idrætsaktiviteter, men børnene og de unge kender ikke til deres muligheder. De skal derfor introduceres og motiveres. For målgruppens vedkommende er det de voksne, der skal introducere børnene og de unge for mulighederne. De voksne på bostederne eller i plejefamilierne, som børnene er tilknyttet, er ikke bevidste om idrætsaktiviteter i lokalområdet samt børnene og de unges muligheder i foreningen. Det er projektets erfaring, at fokus på en aktiv fritid og opfølgende samtaler øger de unges deltagelse i idrætsaktiviteter.
2. At udvikle minimum 20 lokale idrætsforeninger i retning af mere rummelighed, således at der i foreningen er værdier, ressourcer og erfaringer med at skabe blivende deltagelse af anbragte børn og unge i foreningens idrætsstilbud. Der blev skabt kontakt til 36 idrætsforeninger, men kun 14 idrætsforeninger har givet en positiv tilkendegivelse om at deltage i projektet. Det er projektets erfaring, at de fleste foreninger gerne vil være rummelige. De ved bare ikke, hvordan de bliver det. De føler samtidig, at det virker som en stor mundfuld at skulle rumme anbragte børn. I praksis viser det sig dog, at mange foreninger allerede yder en stor indsats for at rumme flere – uden at være opmærksomme på det. De gør det som en naturlig del af deres frivillige arbejde. Mange trænere mangler viden og værktøjer til at håndtere forskellige børn. Løsningen på denne udfordring har for DGI Midtjylland været spotkurser samt konceptet 'Idrætsforening for alle', hvor idrætsforeninger forholder sig til det at være en rummelig idrætsforening.
3. At skabe lokale samarbejder mellem minimum 20 anbringelsessteder og minimum 20 idrætsforeninger om anbragte børn og unges idrætsdeltagelse i allerede eksisterende idrætsstilbud. Der er skabt samarbejde mellem syv anbringelsessteder og 20 idrætsforeninger. Projektet har erfaret, at især bostedernes netværk til de lokale idrætsforeninger kan være et problem, da mange bosteder ikke har kendskab til mulighederne i lokalom-

- rådet, men der kan også mangle passende tilbud til barnet i lokalområdet. DGI Midtjylland har hjulpet flere bosteder med at afdække, hvilke foreninger der er i området, og hvilke muligheder der er. Det har yderligere vist sig, at foreningens trænere og instruktører spiller en afgørende rolle for, at barnets deltagelse lykkedes.
4. At udvikle en erfaringsbaseret model for idrætsdeltagelse af anbragte børn og unge i lokale foreninger på baggrund af projektet til inspiration i andre områder af landet. Nedenstående koncepter er DGI Midtjyllands erfaringsbaserede model:
- Et foreningskoncept 'Idrætsforening for alle'.
 - Hjemmeside med idéer og inspiration til en aktiv fritid.
 - Konsulentbesøg, katalysator og inspirationsmøder der kan tilbydes til bosteder og plejefamilier.
 - 'På vej til en aktiv fritid'. En lille guide som kan hjælpe børn og unge til en lettere vej ind i foreningslivet og nogle gode oplevelser.
 - Kurset 'Bosteder i Bevægelse' (BIB).
 - 'En fair behandling'. Et spotkursus 1, 2, 3 og 4 til idrætsforeningerne.
 - 'Leg dig til en god motorik'. Et kursus til bosteder og foreninger.
 - Kurset 'Plejefamilier i Bevægelse' (PIB).
 - Debatoplæg som 'Det nytter' og 'Vi er forskellige'. Debatoplæggene kan bruges i forbindelse med informationsmøder på bostederne, i kommuner og i idrætsforeninger.
 - 'Bestil en aktivitet hos DGI'.

Undervejs i projektføreløbet og som konsekvens af de opsamlede erfaringer vurderede DGI Midtjylland, at det var nødvendigt at tilføje to delmål:

1. At udvikle spotkurser for idrætsforeninger og andre interesserede, som omhandler en fair behandling af børn og unge i foreningen. Der er til opfyldelse af dette formål udviklet fire spotkurser.
2. At udvikle uddannelsesforløb for bosteder og plejefamilier vedrørende idræt, leg og bevægelse samt betydningen af dette for barnet og den unge – fysisk, psykisk og socialt. Der er udviklet et kursus: Bosted i Bevægelse, BIP (heldagskursus + to gange to timer).

6.2.3 Projektjustering

De fire mål, DGI Midtjylland opstillede inden projektet startede, lagde op til et projekt på individniveau med fokus på det enkelte anbragte barn. Erfaringer fra projektets første fase førte imidlertid til, at projektet ændrede fokus. De to tilføjede delmål om udvikling af spotkurser til idrætsforeninger og uddannelsesforløb til bosteder blev tillagt større betydning i projektet. Flere midler blev brugt til at gennemføre tiltag, der indirekte skulle komme de anbragte børn til gode. Projektlederen mener, at *"det er den måde, pengene i sidste ende vil komme de anbragte børn bedst til gode."*

Den oprindelige tidsramme for projektet var 1. februar 2009 til 31. oktober 2011, men projektet blev forlænget med seks måneder og sluttede derfor den 30. april 2012. DGI Midtjylland valgte at flytte midler fra aktivitetskonto til projektlederkonto, hvilket sikrede projektet en længere implementeringsfase.

Begrundelserne for omfordelingen af ressourcer var:

1. Erfaringerne fra projektet viste, at projektets målgruppe ikke ønsker og heller ikke har forudsætningerne for at deltage i idrætslejr med et stort antal ukendte deltagere. De ønsker i stedet mindre stævne- og lejraktiviteter med færre og mere kendte deltagere. Dette betyder et markant mindre behov for udgifter til idrætslejr og -stævner i projektet.
2. Det er meget vanskeligt at samle deltagere på tværs af projektområdet til fælles modulopdelt uddannelse. Man satsede i stedet for på uddannelse tæt på det enkelte bosted og den enkelte forening, som deltog i projektet. Dette gjorde behovet for udgifter til denne post klart mindre.
3. Der var et stort behov for projektlederens kompetencer og erfaringer på tværs af projektområdet i takt med, at projektet udvikledes.

6.2.4 Foreninger og uddannelses tilbud

DGI Midtjylland har igennem hele projektforsøget forsøgt at etablere samarbejde med de foreninger, der hører under DGI Midtjylland. Der er gennemført rundringninger til idrætsforeninger om et besøg. Samarbejdet beskrives som gensidigt, hvor DGI Midtjylland kunne tilbyde foreningerne forskellige spotkurser og få foreningerne til at fokusere på, om de ville være en idrætsforening for alle. Samtidig har DGI Midtjylland – ifølge projektlederen – også lært meget af samarbejdet med idrætsforeningerne, da flere af foreningerne allerede inden møde med projektet havde valgt at arbejde med udsatte børn og unge på en måde, som projektet kunne formidle til andre foreninger.

En stor del af de penge, som DGI Midtjylland modtog fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn, blev brugt på at udvikle brugerbetalte kurser til foreningerne. I alt er der udviklet fire spotkurser, der henvender sig til trænere, kommende trænere og frivillige i foreningerne. En forening kan frit tilmelde sig ét af de fire spotkurser eller alle fire. Spotkurserne koster 150 kr. pr. deltager. En forening skal dog højst betale for enten ti eller 15 deltagere. Dette er dog ikke endeligt fastlagt. Under projektperioden betalte projektmidlerne for leje af lokale og forplejning, hvilket foreningerne selv skal sørge for efter projektets afslutning.

Målet med spotkurserne var, at der i idrætsforeningerne bredt, hos såvel børn og unge og forældre som instruktører og ledere, skulle være en større og mere konkret viden om de anbragte børn og unge fra det anbringelsessted, som deltagerne kommer fra, samt øget forståelse for at de anbragte børn og unge inkluderes i det lokale foreningsliv. Ifølge projektlederen omhandler kurserne det, der er rundt om selve idrætsaktiviteten, og som er et vigtigt element i at være en god forening. I kurserne er der fokus på den anerkendende tilgang til mødet mellem mange forskellige medlemmer og trænere, samt at træneren med enkle værktøjer kan skabe grobund for en god kommunikation og et styrket foreningsliv.

Idéen bag spotkurserne var:

- At udvikle et koncept, som dygtiggør foreningerne uden at stigmatisere anbragte børn mere, end de allerede er.

- At sætte fokus på udsatte børns behov i et foreningsregi.
- At udvikle et koncept, der kan bruges både under og efter projektet.
- At udvikle et koncept, som økonomisk kan hænge sammen, når projektet er ophørt.

De fire spotkurser, som blev udviklet, var:

- Spotkursus 1: Vi er alle forskellige.
- Spotkursus 2: Kommunikation i øjenhøjde.
- Spotkursus 3: Konfliktopløsning.
- Spotkursus 4: Foreningen rundt om idrætten.

Spotkurserne blev udviklet i et samarbejde mellem DGI Midtjylland, en idrætslærer og repræsentanter fra bosteder. Der er uddannet fem undervisere til at formidle kurserne. Evalueringerne af kurserne tyder på, at deltagerne har været tilfredse med indholdet og formen.

6.2.5 Idrætsforening for alle

DGI Midtjylland forsøgte undervejs i projektperioden at opfordre idrætsforeningerne til at være en idrætsforening for alle for dermed at sætte fokus på holdninger og værdier i arbejdet med forskellige børne- og ungemålgrupper. For at en idrætsforening må kalde sig 'Idrætsforening for alle', skal foreningen bl.a. have fokus på følgende:

- En positiv og anerkendende tilgang til medlemmerne.
- En god modtagelse af nye medlemmer.
- Uddannelse af trænere og instruktører.
- God vejledning af trænere og instruktører i det daglige.
- Positive værdier om fx 'fair play'.

Er foreningen bevidst om dette og handler derefter, bl.a. ved skriftligt at have forholdt sig til ovenstående fokusområder, kan den benytte logo og diplom for 'Idrætsforening for alle'. DGI Midtjyllands mål var, at betegnelsen 'Idrætsforening for alle' ville give foreningen et image som en inkluderende forening, hvor der er plads til alle.

Projektet har tilbudt vejledning til alle idrætsforeninger. Vejledningen har bestået eksempelvis i forældreinvolvering, rekruttering af instruktører, det sociale ansvar samt mødet mellem professionelle og frivillige i samarbejdsprojekter.

6.2.6 Bosteder

Erfaringer fra projektet har ifølge projektlederen vist, at det hjælper at fokusere på en aktiv fritid i de unges nærmiljø. Det viser sig, at der er klart flere børn og voksne, der deltager i foreningslivet, når de voksne ved hjælp af statusmøder og vejledning fokuserer på det at være aktiv i foreningslivet. Dertil er der forskel på, hvor meget de unge deltager i foreningslivet. Ifølge projektlederen er der flere børn og unge fra bosteder, som deltager i projektet, der er foreningsaktive, end fra bosteder der ikke deltager.

Projektlederen har haft statusmøder med de bosteder, der har ønsket at deltage i projektet, og han fortæller, at statusbesøgene med fokus på en aktiv fritid har været igangsættende for

mange bosteder, således at bostederne har fået fokus på idrætten. Efterfølgende har det dog ikke nødvendigvis betydet, at alle de bosteder, som projektlederen har haft kontakt til, har benyttet sig af DGI Midtjyllands tilbud, ligesom nogle af bostederne efterfølgende har valgt at gå andre veje.

Projektets fremdrift har siden første kvartal 2011 været præget af de ændringer og nedskæringer, som bostederne har mærket. Både de private og de offentlige bosteder har haft svært ved at finde overskud og ressourcer til at engagere sig i udviklingen af projektet eller deltage i de tilbudte aktiviteter, og flere bosteder har i løbet af det seneste år har trukket sig fra projektet.

6.2.7 Kurser

DGI Midtjylland har udviklet uddannelsesbuddet 'Bosted i Bevægelse' (BIB) til bosteder for anbragte børn. Målet med BIB-uddannelsen er, at personalet på bostedet får øget viden, inspiration og lyst til at arbejde bevidst og målrettet med idræt, leg og bevægelse i børnenes hverdag. Et andet væsentligt mål med uddannelsen er at få tydeliggjort bostedets holdninger til idræt, leg og bevægelse.

BIB består af en obligatorisk del, som er et heldagskursus på to gange to timer. Ligeledes kan der tilkøbes ekstra temakurser, som er målrettet specifikke emner. Kurset har brugerbetaling, og prisen forventes at blive mellem 8.000 kr. og 14.000 kr.

DGI tilbyder også, at et bosted kan blive DGI-certificeret 'Bosted i Bevægelse'. For at blive det, skal bostedet opfylde følgende krav:

- Deltage med hele personalegruppen i modul 1 og 2 (dog med hensyntagen til nødvendig bemanning på institutionen).
- Deltagelse af minimum to personer fra hver afdeling i modul 3.
- Udvikle en politik og handlingsplan, hvoraf bostedets værdier og mål i forhold til idræt, leg og bevægelse fremgår.
- Implementere politikken og handlingsplanen i hverdagen i to måneder, hvorefter forløbet evalueres.
- Seks måneder efter certificeringen vil bostedet og DGI i samarbejde vurdere bostedets fremtid som BIB og iværksætte eventuelle supplerende tiltag.

Indtil videre har to bosteder gennemført kurset, og yderligere et bosted har bestilt et kursus. Projektlederen mener, at det beskedne antal deltagende bosteder skyldes, at kurset først var færdigt medio 2011, og at bostederne er ramt af nedskæringer.

6.2.8 Plejefamilier

I starten af projektet og i projektansøgningen var der intet fokus på plejefamilierne, men det kom der senere i projektperioden. Projektlederen havde store problemer med at få fat på plejefamilierne, og grundet forskellige regler har det ikke været muligt at danne sig et overblik over, hvor mange plejefamilier der har været en del af projektet.

Der har været intromøder for interesserede plejefamilier, hvor de har fået kendskab til projektet. Ved mødet fik plejefamilierne i Herning Kommune og Silkeborg Kommune tilsendt en personlig invitation, men da det ikke lykkedes projektlederen at få kontakt til en ansvarlig

for plejefamilierne i Viborg Kommune, måtte han opgive at sende en invitation ud til plejefamilierne i denne kommune.

BIB-kurset til bosteder tilbydes også plejefamilier kaldet 'Plejefamilier i Bevægelser' (PIB). Kurset indeholder de samme moduler som BIB. Der er ligeledes en obligatorisk del og ekstra temakurser, som kan tilkøbes. For at en plejefamilie kan blive DGI-certificeret 'Plejefamilie i Bevægelse', skal plejefamilien deltage i den obligatoriske del og beskrive mål og værdier i forhold til idræt, leg og bevægelse. Kurset er blevet tilbudt plejefamilierne i en kommune som et kommunalt tilbud. Fire familier har gennemført. Her betalte kommunen for kurset, men plejefamilierne skulle selv stille timer til rådighed. Projektlederen fortæller, at der ikke er den store efterspørgsel fra plejefamilierne på kurset.

6.2.9 Tilbud til børnene

DGI Midtjylland har udviklet forskellige koncepter til børnene, som skal motivere dem til at dyrke idræt og finde ud af, hvilke interesser de har. Alle arrangementerne skal købes hos DGI Midtjylland. Nedenfor ses hvilke arrangementer der udbydes:

- Åbent hus-arrangementer.
- Idræt på tværs.
- DGI-arrangement sammen med lokalforeninger.
- Bestil en aktivitet.

6.2.10 Perspektiver på anvendelse af midler samt forankringspotentiale

Projektlederen har fra starten lagt op til, at projektet 'Idrætsforeningen for alle' ikke skulle være et projekt for projektets skyld, som han udtrykker det. Alligevel kan det netop være konsekvensen af de projektjusteringer, der blev foretaget. Sporskiftet betød, at DGI Midtjylland i højere grad satsede på at udforme og udbyde kurser og aktiviteter end på at rekruttere og fastholde målgruppen i et idrætstilbud. Selvom resultaterne af projektet med projektlederens ord først rigtig kommer til sin ret, når DGI Midtjylland finder ud af, om uddannelses- og certificeringsværktøjerne efterspørges, så efterlader projektet også nogle vigtige spørgsmål om den videre proces fra organisationer og foreningers viden til praktisk handling, der kommer børnemålgruppen til gode. Problemet er, at både foreninger og bosteder skal finde finansiering til at deltage i kurserne og at blive opkvalificeret til at tackle de udfordringer, der er en direkte forlængelse af deres arbejdsområde. Det er efter projektets afslutning op til parterne selv at tage initiativ til at kontakte hinanden, og man kan stille spørgsmålet, om tanken om certificering i tilstrækkelig grad har lært parterne at samarbejde og ført til ændrede prioriteringer hos de deltagende parter. Ser man på de deltagende foreningers vedtægter og hjemmesider, er det vanskeligt at finde spor af, at de skulle være blevet mere værdibevidste og rummelige. En af udfordringerne ved kvalificerings- og certificeringstanken er, at det dels vil kræve hyppige fornyelser af certificeringen, hvis dette middel skal være effektivt, og at foreninger og bostederne selv skal finansiere kvalificeringen i form af brugerbetaling på kurserne.

6.3 Esbjerg Karate Klub - Karatefamilien

Udvælgelsen af projekt 'Karatefamilien' til den fordybende analyse skyldes indholdet og karakteren af det semiterapeutiske arbejde i en forholdsvis lille idrætsforening med sigte på at integrere og resocialisere særligt udsatte unge.

6.3.1 Baggrund, organisering og idegrundlag

I 2008 søgte Esbjerg Karate Klub om midler fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn til at gennemføre projekt 'Karatefamilien' i et år. De søgte om 990.000 kr., men fik 750.000 kr. Projektet tog udgangspunkt i det, der blev beskrevet som et stadigt større problem, at mange unge ikke møder op til undervisningen i skolen eller helt dropper ud, bl.a. pga. problemer i hjemmet eller vanskeligheder ved at forstå deres eget ansvar for læring.

Esbjerg Karateskole blev etableret i 1974 på Vedbæk skole under chefinstruktør Erik Schou. Klubben har gennem årene skiftet lokale og lokalt tilhørsforhold mange gange. Ligeledes har klubben flere gange ændret stilart inden for karate. I 1976 ændrede klubben navn til Esbjerg Karate Klub, som klubben hedder i dag. I 1982 skiftede klubben stilart til Okinawan Shuri-rya, hvilket også er den form for karate, som klubben i dag dyrker. De forskellige stilarter inden for karate handler om tekniske og historiske forskelle og kan sammenlignes med dialekter af det samme sprog. Det var først i 1991, at klubben flyttede til de lokaler midt i Esbjerg, som klubben benytter i dag. I 2012 indviede klubben et nyt 'dojo', som karatekunstens træningssted benævnes, hvor den fik tre store træningslokaler. Lokalerne til udvidelsen fik klubben stillet gratis til rådighed, materialerne blev sponsoreret, og al arbejdskraft blev udført af frivillige medlemmer i klubben.

Karsten Dam kom til foreningen i 1997 for at udvikle karatesystemet samt at varetage klubbens etik og moral. Chefinstruktøren har ingen valgret i klubben og kan til enhver tid afsættes, hvis bestyrelsen ikke mener, han varetager klubbens etik og moral. I Esbjerg Karate Klub er man tro mod de normer og værdier og det regelsæt, der ligger til grund for karate. Karate handler ikke om at vinde, men om at overleve. Karate er krigerens vej til udvikling af større selverkendelse samt styrkelse af selvværdet gennem tillid til egne evner. Gennem ansvarstagen og disciplinering bliver man en rollemodel for andre og er dermed med til at skabe en bedre verden for alle. I foreningen skelnes mellem karatesport og karatekunst, hvor karatekunst er kampen mod sig selv, mens karatesport er kampen mod et andet menneske.

6.3.2 Karatekunst

I Esbjerg Karate Klub undervises der kun i karatekunst, og essensen i kampkunst er at virke som et redskab for personlig udvikling. I karatekunst lærer eleven at forsvare sig med hænder, fødder og krop uden brug af våben. Men det er ikke kun fysisk træning. Det er også psykologisk og spiritual træning. Gennem hård træning og øvelser opbygger karate ikke kun kroppen, men også i lige så høj grad den mentale side. Formålet med karatekunst er altså ikke at vinde kampe, men det er en psykisk proces, hvor balance (indre og ydre) og harmoni samt spirituel og fysisk styrke kommer gennem disciplineret træning. Sådan præsenterer klubben idégrundlaget for karatekunst.

6.3.3 Karatefamilien

I 2004 startede på forsøgsbasis et efterbehandlingstilbud for stofmisbrugere. Den daværende kommunaldirektør i Esbjerg Kommune kontaktede Karsten Dam, da han havde nogle unge mennesker, der var problemer med, og som kommunen ikke rigtig vidste, hvad den skulle gøre ved. I starten blev Karsten købt fri fra sit fuldtidsarbejde en halv dag hver tirsdag til at træne de unge drenge. Det udviklede sig hurtigt til at blive to halve dage, tirsdag og torsdag, derefter to hele dage om ugen, og til sidst blev det fem dage om ugen, som det er i dag, og Karsten sagde sit fuldtidsjob op.

Indsatsen ramte et udækket behov og har med tiden udviklet sig i forhold til både målgruppe og aktivitet. Karateklubbens indsats i forhold til mennesker, som har haft en svær start på livet, dækker i dag tre hovedområder, som på papiret er meget forskellige, men i praksis udgør en samlet og helhedsorienteret indsats. De tre områder er:

- Karateprojektet – et aktiveringsprojekt under socialforvaltningen Esbjerg. Målgruppen er unge over 18 med svære problemer socialt, i forhold til misbrug, adfærd m.m., og som dermed også har svært ved at finde fodfæste i livet, i skolen, på uddannelse og på arbejdsmarkedet.
- Karate/skole – et kombineret undervisnings- og fritidstilbud for unge mellem 12 og 18 år, som ellers er svære at fastholde i folkeskolens almindelige tilbud.
- Karatefamilien – et omfattende tilbud består af personlig kontakt og støtte, som dækker døgnets 24 timer året rundt.

'Morgenholdet', som de kalder det samlede tilbud til mennesker, der har det svært i livet, gennemføres hver dag fra mandag til fredag. Klubben har fastansatte trænere, der træner morgenholdet. En ganske almindelig dag starter med, at de mødes i karateklubben til morgenkaffe, morgenmad og socialt samvær. Når man mødes om morgenen, giver alle hinanden et knus. Derefter begynder den fysiske træning. Efter træningen er der middagsmad og hygge, hvorefter anden træningssession, der består af meditation, går i gang. Holdet slutter hver dag kl. 14.00. Hver onsdag tager holdet på tur eller udflugt, fordi det at være i fredfyldt natur er en stor del af filosofien i kampkunst.

6.3.4 Økonomi og kommunesamarbejde

Esbjerg Karate Klub havde i mange år et godt samarbejde med skolerne i Esbjerg og stod for undervisning af skoletrætte elever. Det var en stor succes, men ophørte, da betalingen fra skolerne blev for kompliceret, og klubben ikke selv havde råd til at ansætte en lærer til undervisningen.

I dag samarbejder Esbjerg Karate Klub fortsat med Esbjerg Kommune. Alle afdelinger i kommunen kan henvise til klubben, som også har et samarbejde med to andre kommuner. Klubben betegner samarbejdet som godt.

'Morgenholdet' har fungeret i seks år. Der er igennem årene sket en del ændringer. Tilbage i 2009, hvor Esbjerg Karate Klub blev støttet af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn, var der fem trænere på morgenholdet. I dag er der kun to tilbage, fordi der ikke er råd til flere. De to trænere er overbebyrdet med arbejde, men gør det, fordi de elsker det og gerne

vil hjælpe andre mennesker, men de mener, at der burde være flere trænere til holdet. I 2012 havde morgenholdet en frivillig tilknyttet, men cheftræneren fortæller, at det er svært at finde frivillige, fordi det er et krav, at de skal kunne karate.

Hvert år får morgenholdet 700.000 kr. fra kommunerne til at dække alle udgifter. Det skal dække lønninger, morgenmad og frokost til eleverne samt en årlig skitur for 20 personer.

Esbjerg Kommune har gennem alle årene benyttet morgenholdet og betalt for pladser på holdet. For et år siden betød nogle omlægninger i kommunen, at holdet var tæt på at blive lukket. Mange af eleverne kæmpede for holdet, og for at kommunen forsat skulle støtte holdet. Kommunen fandt nogle penge dertil, men ikke i den størrelsesorden, som det reelt koster ifølge cheftræneren.

6.3.5 Karatefamilien

Den del af Karateklubbens aktiviteter, som fik støtte fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn, benævnt som 'Karatefamilien', gik ud på, at de unge dels modtog undervisning i dansk og matematik af en lærer ansat ved Esbjerg Ungdomsskole og dels modtog karateundervisning i klubben. Folkeskolens formålsparagraf og trinmål var udgangspunktet for skoleundervisningen, og det var et mål, at de unge som minimum kunne gå til eksamen i fagene dansk og matematik, og at de samtidig opnåede at graduere fra hvidt bælte til et bælte, der gav dem større lyst til ansvar for dem selv og andre.

Målgruppen for indsatsen i 'Karatefamilien' er unge mellem 12 og 18 år, som i deres adfærd skiller sig ud fra andre unge, og som ofte har oplevet en del modstand derhjemme, i skolesystemet og på arbejdsmarkedet med begrænset omsorg og opbakning i deres liv.

Det er unge, som har modtaget mange tilbud i deres liv, og som er droppet ud af lige så mange. Det er bl.a. unge, som har fået stemplet 'uanbringelige', eller unge, som har fået så stort et misbrug, at de ikke evner at komme ud af det igen.

For at kunne indgå i projektet, skal den unge først og fremmest være motiveret for at deltage og for at skabe en positiv forandring. Er den forudsætning på plads, kan projektet rumme mange, komplicerede og alvorlige problemstillinger ifølge cheftræneren.

6.3.6 Resultater og fastholdelse

Ni elever deltog i projekt 'Karatefamilien' i 2009, og ud af disse ni har otte gennemført og er nu i enten et skoleforløb eller et arbejde.

I de seks år hvor 'Morgenholdet' har kørt, har i gennemsnit 20 personer gennemført hvert år. Det vil sige at omkring 60 til 70 pct. af de personer, der kommer i kontakt med 'Morgenholdet', gennemfører.

Esbjerg Karate Klub har ikke en klar definition på, hvad det vil sige at gennemføre, men det betyder, at eleven kommer videre med sit liv. Det kan fx være en person, der havde problemer med stoffer, og som er blevet stoffri, eller en person der var droppet ud af skolen, som er begyndt igen. Det handler om, at personen er kommet videre fra det plan, hvor pågældende befandt sig, da vedkommende startede på morgenholdet. Det er altså individuelt, hvornår en person har gennemført forløbet. Derfor tager træningen også udgangspunkt i den enkeltes ressourcer og øjeblikkelige situation for derved at opnå størst mulig motivation og fysisk og mental udvikling.

De fleste af dem, der går på 'Morgenholdet', går der i et halvt til et helt år. Men der er også

nogle, der har været på 'Morgenholdet' i op til tre år. Eller andre vender tilbage til holdet, fordi de igen har fået problemer. *"Vi er der hele tiden, ligesom en familie, det er derfor vi hedder Karatefamilien"* (Karsten Dam).

På 'Morgenholdet' holder de aldrig fri, heller ikke på helligdage. Hver mandag til fredag er der mødepligt, også i julen og til nytår, af den simple grund: *"Et sind i tomgang, er en friplads for dæmoner"* (Karsten Dam). Men det betyder ikke, at de ikke holder jul og nytår. Hvert år inviterer Karsten de elever, som ikke har andre steder at være, til jul og nytår. *"Det er blevet som et andet hjem for mig, vi har det som en familie"* (elev).

Karsten forklarer, at eleverne bliver tiltrukket af familiefølelsen, og det er en vigtig årsag til, at eleverne kommer dag efter dag. *"De ved, at vi holder af dem, at vi vil dem det godt. Der er altid nogen, som de kan snakke med"* (Karsten Dam).

Det er Karstens opgave både at være far og mor. Han hører på, hvad de har at sige. Han er også den eneste, der må sige, at de ikke må komme mere, fx hvis han flere gange har sagt, de skal 'gå den vej' og de så er gået 'den modsatte vej'.

"De elsker jo at være her, så tit når de har været ude en måneds tid, så kommer de tilbage og siger, at nu vil de gerne gøre det godt, og så får de lov at komme ind igen. Tit så handler det også om, at de har teet sig dumt fredag og kommer tilbage og undskylder mandag." (Karsten Dam)

Karsten fortæller, at han altid tager imod de nye, som var det statsministeren, der kommer ind af døren. Han mener, det vigtigste er, at de kan lide at være der. Når de så føler sig trygge, så begynder han at rette på dem. En anden instruktør fortæller, at i 'Karatefamilien' møder eleverne heller ikke en masse barrierer, da det der handler om at finde ud af, hvem du egentlig er, og hvem du gerne vil være, og ikke hvem du var.

Karsten bruger også meget tid på forældrene til eleverne på 'Morgenholdet', da han mener, at problemerne tit ligger hos forældrene.

"Vi arbejder også med forældrene. Jeg tager ud til forældrene og fortæller, hvordan de skal agere over for deres børn. Du skal gøre sådan og sådan, I skal være mere strenge, de skal have nogle arbejdsopgaver. Tit og ofte ligger problemerne hos forældrene. Det gør jeg så om eftermiddagen." (Karsten Dam)

"Jeg vil aldrig glemme, hvor godt jeg havde det på morgenholdet. Vil savne samværet med de andre, men som sagt, så skal man jo videre i livet, og det er det, jeg ønsker. Jeg føler mig mere stærk indeni."(elev)

Når en person starter på 'Morgenholdet', er det altid kun for en periode. Målet er, at eleverne gennem daglig træning bliver styrket til at skabe sig en god og sund tilværelse, hvor der lægges vægt på at få eleverne i arbejde eller uddannelse. Derfor hjælper Esbjerg Karate Klub eleverne med at komme i jobtræning eller at få en uddannelse, der svarer til den enkeltes ressourcer og behov.

Karsten fortæller, at der altid er nogle af de gamle elever, der falder i igen eller får en ny svær periode i deres liv, og når det sker, er de altid velkomne på morgenholdet:

”Jeg har altid sagt, at hvis du først kommer ind under mine vinger, så kan du komme her hele livet. Så de må komme her resten af livet uden at betale. Så der er livtidsforsikring i de 4.000 kr., kommunen betaler om måneden, og det siger jeg også til dem”

På interviewtidspunktet (foråret 2012) gik én af de gamle elever på ’Morgenholdet’. Da han gik på ’Morgenholdet’ første gang, fik de ham til at tage en uddannelse, som han nu er færdig med, men han kan ikke finde en læreplads og var ved at køre sur i det hele. Karsten tilbød ham at komme tilbage på holdet indtil han finder en læreplads:

”Så ringede kommunen og sagde, vi har jo tre på venteliste, og nu hører vi, at I har plads til en af de gamle elever. Så fortæller jeg dem, at der er der altid plads til, og at de kommer ind før de andre. Men det har kommunen svært ved at forstå.” (Karsten Dam)

6.3.7 Udbredelse og forankring

’Karatefamilien’ og ’Morgenholdet’ findes også andre steder internationalt. Eksempelvis i Schweiz og i Florida. Ligeledes står en af de trænere, der tidligere var tilknyttet ’Morgenholdet’, et lignende forløb i Holsted Kommune. Man er også ved påbegynde noget tilsvarende i Vejle, hvor træneren har besøgt ’Karatefamilien’ i Esbjerg for at studere, hvordan det gribes an.

6.3.8 Perspektiver på karateklubbens indsats

’Karatefamilien’ er først og fremmest et tilbud om personlig kontakt og støtte, som kan konsolidere den positive udvikling, den unge opnår gennem de øvrige aktiviteter i klubben.

Den personlige relation skal sikre, at den unge oplever at være velkommen, at være set og at føle, at der er nogle, der vil ham eller hende noget godt. Den unge får en opmærksomhed og respekt, som viser, at det ikke er ligegyldigt, hvad vedkommende laver, eller om de lader stå til. Der stilles krav til den unge, som den unge kan honorere, og som er med til at skabe en udvikling, der ikke er på gruppens præmisser, men på den enkelte unges præmisser. Omvendt gives også støtte til at håndtere problematiske forhold uden for ’Karateklubben’ – fx ved at deltage i svære samtaler på skolen, med arbejdsgiveren osv. Den personlige støtte styrker aktivitetsdelen, ligesom aktivitetsdelen styrker den personlige støtte.

Ud over den individuelle kontakt indeholder indsatsen i ’Karatefamilien’ et gruppeorienteret element. ’Karatefamilien’ består af en tæt familie, som omfatter trænerne i karateprojektet og de unge, som deltager.

Den tætte familie har trænerne som omdrejningspunkt – trænerne opdrager, giver omsorg og er opmærksom på alle unge. Herudover består den tætte familie altid af både nye og gamle unge. De gamle unge er, sammen med trænerne, med til at bære karatekulturen videre til de nye.

Den store karatefamilie består af hele karateklubbens medlemmer og kontakter. Dvs. at den unge indgår i klubbens fællesskab, som består af et fast defineret hierarki og normsystem, som fungerer i henhold til karatekunstens filosofi. Men den udvidede familie er også et uformelt netværk, som bakker op om de unge i forhold til at skaffe lærepladser, arbejde, bolig m.m.

6.4 BROEN Danmark – Aktivt idrætsliv for vanskeligt stillede

BROEN blev udvalgt til en fordybende analyse, fordi det er lykkedes foreningen at hjælpe mange vanskeligt stillede til at komme igang med at dyrke idræt, og fordi tilgangen i så høj grad tager sigte på at inkludere det enkelte barn i almindelige idrætsforeninger.

6.4.1 Baggrund

I 2002 startede foreningen 'BROEN Horsens' på privat initiativ fra Hans Søgård med det formål at hjælpe udsatte børn og unge til gå til idræt. Idéen til 'BROEN' fremkom tilfældigt. Kort efter Hans Søgård var gået på pension i 2002, snakkede han med sin datter, som var ansat på en afvænningsklinik i Horsens Kommune. Hun fortalte ham om to drenge på henholdsvis 10 og 12 år, hvis mor var misbruger og indlagt på afvænningsklinikken. De to drenge ville gerne spille fodbold, men det var der ikke råd til, da begge forældre var misbrugere. Hans Søgård formåede via sit netværk og lokale forretningsfolk i Horsens at skaffe midler, så drengene kunne blive meldt ind i en fodboldklub og få betalt deres kontingent samt købe det nødvendige sportsudstyr. Hans endte med at skaffe flere midler end nødvendigt, hvorfor han henvendte sig til en SFO i et af de udsatte boligområder i Horsens Kommune, hvor listen over børn og unge, som havde brug for økonomisk støtte til at få en aktiv fritid, var lang. Listen var så lang, at Hans måtte ud og søge flere penge. Han endte hos SSP i Horsens, der gav ham en startkapital på 10.000 kr. Inden længe støttede Hans over 20 børn og indså, at det hele måtte organiseres, hvis han skulle fortsætte sit arbejde med målgruppen. Flere personer blev involveret, og sammen fik de stiftet den frivillige forening 'BROEN Horsens'. En forening der har til formål at hjælpe udsatte børn i Horsens Kommune med at få et struktureret fritidsliv. Hans blev formand for foreningen og har siddet på posten de seneste ti år.

I ansøgningen til puljen for idræt for vanskeligt stillede børn er 'BROEN Danmarks' idégrundlag formuleret således:

”Målet er at skabe en positiv udviklings- og forandringsproces for udsatte børn og unge gennem idrætsaktiviteter, der bevirker, at målgruppen oplever faste rammer og struktur på hverdagen, tryghed, glæde, livskvalitet og muligheden for at være barn uden bekymringer – i det mindste i den tid de er til idræt og væk fra hjemmet.”

6.4.2 Organisering af 'BROEN Danmark'

Hans Søgaard er pensionist og arbejder frivilligt som formand for 'BROEN Danmark'. Erik Haumann er ansat som konsulent i 'BROEN Danmark'. Derudover beskæftiger BROEN Danmark en lønnet fuldtidskonsulent samt en lønnet deltidsevaluator.

I 2008 blev der etableret en satellitafdeling i Mariagerfjord, og efter kort tid søgte BROEN penge fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn til at etablere satellitter af idrætsforeningen 'BROEN Horsens' i de fem største byer i Jylland. Til dette formål fik 'BROEN Danmark' 800.000 kr. Kort tid efter fik 'BROEN' 3,2 millioner kr. fra Socialministeriet til at gøre 'BROEN' landsdækkende i løbet af en periode på fire år.

Lokalforeningerne er en del af 'BROEN Danmark', men tilpasset den enkelte kommunes geografi og demografi. I dag er der etableret 12 lokalafdelinger af 'BROEN' Danmark, som

befinder sig i Aalborg, Horsens, Mariagerfjord, Næstved, Struer, Vejle, Guldborgsund, Tønder, Nyborg, Svendborg, Herlev samt Odense. Ligeledes er der en lokalafdeling på bedding i Aarhus, og der er interesse for etablering af lignende foreninger i Frederikshavn, Valby og på Amager. Ud over de ca. 60 bestyrelsesmedlemmer i lokalforeningerne er der også 30 frivillige ved 'BROEN Danmark'. Det betyder at omkring 90 personer er beskæftiget frivilligt i 'BROEN Danmark'. Alle 12 lokalafdelinger har samme formål: at hjælpe børn fra mindrebedemidlede familier i alderen 6 til 18 år med at få et aktivt idrætsliv. Hver lokalafdeling har deres egen bestyrelse og vedtægter

6.4.3 'BROEN's idegrundlag og forandringsteori

For 'BROEN Danmark' er det barnets tarv og ikke forældrenes, der er i fokus, hvorfor de har valgt at støtte børn fra resourcesvage familier, hvor familiens situation betyder, at barnet ikke har mulighed for et aktivt fritidsliv sammen med andre børn eller unge. Det betyder, at 'BROEN Danmark' bestræber sig på at give økonomisk støtte til de børn, hvis forældre ikke selv kan betale for at give deres børn et aktivt idrætsliv.

"Både den gamle og nye regering vil ikke rigtig sige, hvor fattigdomsgrænsen ligger, så det er en vurderingssag. Men vi kan se med flere af de familier, vi har, at hvis de fik sat lidt struktur ind i deres økonomi, vil de måske kunne få råd til fritidsaktiviteter til deres børn, men det har de ikke, det kan de ikke. Så derfor kigger vi rigtig meget på børnenes tarv og vil gerne hjælpe dem med et sundt fritidsliv. Eksempelvis med misbrugsfamilier. Nogle har måske et rådighedsbeløb, hvor man tænker, at der burde være råd til at sende børnene til sport, men i misbrugsfamilierne er alle pengene væk den 5. i hver måned. De skylder penge væk, og de kan ikke administrere dem. Vi har rigtig mange historier, eksempelvis hvor bedstemoderen køber en cykel til drengen, så han kan cykle til sin sport, hvorefter faderen sælger den for to kasser øl." (Erik Haumann)

'BROEN Danmark' forholder sig ikke teoretisk eller metodisk til den valgte fremgangsmåde, men man refererer til et tiårigt erfaringsgrundlag og fremhæver, at hvis der etableres ti sateletter af idrætsforeningen 'BROEN' rundt omkring i Danmark, og de udsatte børn får økonomisk hjælp og personlig støtte, så skønner man, at det vil give 600 børn øget tryghed, nærvær, selvtillid og selvværd, sunde vaner og normer, udvikle deres personlighed i den positive retning, bryde den sociale arv og i bedste fald også påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse og opnå en fast relation til arbejdsmarkedet.

6.4.4 Støtten

Den form for støtte, som 'BROEN Danmark' yder til de udsatte børn og unge, er individuelt bestemt. Det afhænger af, hvad det enkelte barn har brug for. 'BROEN' har mulighed for at hjælpe børn og unge med økonomisk og praktisk støtte i form af støtte til kontingent, udstyr og transportudgifter.

De frivillige fra lokalforeningerne kan påtage sig forskellige støtteroller som for eksempel at tage med ud for at finde og købe det nødvendige sportsudstyr, guide i forhold til valg af idrætsgren (eller andre fritidsaktiviteter), valg af idrætsforening samt gå med dem, når de skal møde idrætsforeningen første gang. I BROEN Danmark holder man på princippet om, at

der aldrig kommer penge mellem dem og familierne, hvilket betyder, at familierne ikke får penge i hånden. Samarbejdet mellem eksempelvis sportsforretninger og BROEN betyder, at det heller ikke er muligt at returnere varer for penge.

6.4.5 Målgruppe

Målgruppen er socialt udsatte børn og unge i Danmark i alderen 6 til 18 år. I starten var målgruppen kun børn og unge, hvis forældre på grund af alkohol- eller stofmisbrug ikke kunne tage vare på og støtte deres børn. I dag støtter 'BROEN Danmark' særligt fem grupper af børn og unge:

- Børn der er ramt af fattigdom.
- Børn fra misbrugsfamilier.
- Børn der skal integreres, både etniske danske børn og børn af anden etnisk herkomst.
- Børn der er socialt isoleret.
- Børn der er på kanten af kriminalitet.

6.4.6 Målopfyldeelse

Projektet har tre succeskriterier i forhold til projektets overordnede målsætning:

1. Ved projektets afslutning er 1.200 udsatte børn blevet aktive med idræt. En opgørelse fra 1. februar 2012 viste, at 'BROEN Danmark' på landsplan havde hjulpet omkring 1.000 børn. Da projektet først stopper december 2012, regner man med at nå målet. 'BROEN Horsens' er stadig den største lokalafdeling, som støtter næsten 600 ud af de 1000 børn.
2. Ved projektets afslutning er der etableret velfungerende og selv bærende satellitter af 'BROEN' i ti byer. Denne målsætning er allerede nået, da der i dag er etableret 12 lokalafdelinger, og flere er på vej.
3. Ved projektets afslutning er en forankring sket. Denne målsætning synes ikke at blive opfyldt. På nuværende tidspunkt ønsker BROEN Danmark driftsmidler til én fuldtidskonsulent, som skal stå for opstart og udvikling af nye lokalafdelinger samt til at sikre en forankring af de lokalafdelinger, der allerede er blevet oprettet.

To ud af projektets tre mål er opnået, men 'BROEN Danmark' mener stadig, at der er rigtig mange børn, som har brug for hjælp. Deres nye mål er at etablere nye lokalafdelinger i alle de kommuner, hvor der er et behov for det. Deres udfordring er at finde frivillige, som vil yde en indsats – ulønnet og nogle gange mange timers arbejde. En anden udfordring er at skaffe midler, som lokalforeningerne kan bruge på målgruppen.

6.4.7 Projekt eller forankring

Et af projektets succeskriterier, som var formuleret i ansøgningen til puljen til idræt for vanskeligt stillede børn, var, at der ved projektets afslutning (2012) var sket en forankring af 'BROEN Danmark'. De to hovedmænd bag foreningen, Erik Haumann og Hans Søgaard, tror ikke at dette succeskriterium bliver opfyldt. De fortæller, at der er brug for et hovedkontor, hvor lokalafdelingerne kan ringe til med spørgsmål og få hjælp til uforudsete problemer. Ligeledes giver de udtryk for, at der er stort potentiale i at åbne flere lokalafdelinger rundt om i Danmark, men at det kræver en konsulent, der kan hjælpe lokalafdelingerne især i opstartsfasen.

'BROEN Danmark' har ansøgt om tilskud fra Social- og Integrationsministeriets satspulje i 2012 til at forlænge og forankre institutionen 'BROEN Danmark'. Social- og Integrationsministeriet har imidlertid givet 'BROEN Danmark' afslag på ansøgningen, med den begrundelse, at

"det vurderes, at projektet lever op til kriterierne for driftsstøtte. Det vurderes dog, at projektet i højere grad, end de andre projekter der har fået støtte, kan afsøge alternative finansieringsmuligheder, eftersom underaktiviteterne i projektet har lokal interesse."

BROEN Danmark forklarer, at det ikke er underafdelingerne, de har søgt midler til, men at det er til driften af hovedafdelingen BROEN Danmark og særligt aflønning af deres fuldtidskonsulent. Hvis BROEN ikke får penge andre steder fra, må hovedafdelingen BROEN Danmark lukke pr. 31. december 2012.

BROEN Danmark har følgende opgaver i forhold til lokalafdelingerne:

1. Agere problemknuser og tovholder på tværs.
2. Sikre sponsorater og igangsætte sportsaktiviteter.
3. Skabe rammer for erfaringsudveksling på tværs.
4. Understøtte projekter i lokalafdelingerne.
5. Hjælpe med ansøgningerne til offentlige og private puljer.
6. Hjælpe med etablering af hjemmesider.
7. Økonomistyring.
8. Afholdelse af en årlig konference hvor bestyrelserne fra samtlige lokalafdelinger samles.

Ud over de 12 afdelinger, der allerede er en realitet, er fire nye afdelinger under etablering, og 'BROEN' vurderer, at der er et behov for 40 afdelinger landet over. Alle lokalafdelinger er udelukkende bemandede med frivillige.

Hans Søgaard og Erik Haumann mener ikke, at foreningen kan undvære en hovedafdeling, som er samlingspunkt og tovholder for lokalafdelingerne.

"Ydermere vil mange af de nuværende lokalafdelinger forsvinde. De fleste er etableret, og da både bestyrelser og hjælpere er frivillige, mangler de den nødvendige erfaring på området. Det kan vi se ud fra, da vi har daglige henvendelser om hjælp til forskellige problemer."

'BROEN Danmark' har også modtaget tilskud fra Bikubenfonden (2,5 millioner kr.), som dog går ubeskåret til lokalforeningerne, hvor de bruges til at støtte målgruppen – kontingent, indkøb af tøj, sko og rekvisitter i forbindelse med den enkelte aktivitet og støtte til nye initiativer. Ligeledes har 'BROEN Danmark' indledt et samarbejde med nogle af de store fonde – bl.a. TrygFonden som har støttet foreningen med 600.000 kr.

6.4.8 Rekruttering af børn

I 90 pct. af tilfældene møder lokalforeningen barnet gennem en professionel som fx en lærer, en pædagog, en SFO medarbejder, en sagsbehandler eller en sundhedsplejerske. I mødet mellem den professionelle og barnet eller familien, foretager den professionelle en screening af barnet for at finde ud af, hvilket behov barnet har. Derpå rettes der henvendelse til 'BROEN' for at høre om foreningen har mulighed for at hjælpe barnet.

I lokalafdelingerne 'BROEN Horsens' og 'BROEN Mariagerfjord' har de efterhånden også god erfaring med, at foreninger selv tager kontakt til 'BROEN', hvis de har et medlem, som af forskellige årsager pludselig ikke kan betale kontingent mere, eller hvis de oplever, at et barn ikke har råd til det rigtige sportsudstyr. Lokalafdelingerne får også henvendelser fra private, som ønsker hjælp. Da de tilknyttede personer i lokalforeningerne alle er frivillige, foretrækker BROEN, at det er en sagsbehandler, der vurderer familiens økonomi. Hvis familien ikke har en sagsbehandler tilknyttet, foretager lokalafdelingen om nødvendigt selv vurderingen af barnets situation.

Screeningen starter med et møde mellem familien og en frivillig fra den pågældende lokalforening. Her spørger den frivillige, hvilke idrætsgrene barnet gerne vil gå til, og om det har venner, der dyrker den pågældende idrætsgren. Ligeledes finder den frivillige ud af, om barnet har behov for sportsudstyr, tilskud til transport eller kørsel til og fra træning.

'BROEN' er underlagt en stram økonomi, hvorfor lokalafdelingerne nogle gange bliver nødt til at sige nej, hvis idrætsgrenen er for dyr. I en lokalforening har de eksempelvis en regel om, at de højst må have ti børn, der går til dyre idrætsgrene, og når den liste er fyldt op, kan det næste barn, der gerne vil gå til en dyr idrætsgren, først få lov at begynde, når der er en fra listen, der stopper. Ligeledes kan 'BROEN' også forlange, at barnet bliver meldt ind i den billigste af eksempelvis to rideklubber, hvis familien ønsker, at 'BROEN' skal betale. 'BROEN Horsens' har eksempelvis lavet en aftale med en rideklub i Horsens Kommune, hvor BROENs børn kan få lov at blive medlem til en billigere kontingentsats.

6.4.9 Fastholdelse

Ifølge 'BROEN Horsens' dyrker børnene, de hjælper, i gennemsnit idræt i tre år med støtte. Overordnet er det af to grunde svært at sige, hvor lang fastholdelsestiden er.

- De fleste foreninger er først blevet dannet i løbet af de seneste fire år.
- Foreningen har kun en foreløbig registrering af børnene, hvilket betyder, at det kun er de børn, der er startet i 2011, der findes en startdato for.

Hans fortæller, at han tror, at en af årsagerne til, at det lykkedes at fastholde de udsatte børn og unge så længe, er, at

”de børn ’BROE’N støtter, de ved godt, at de ikke har de store muligheder, de ved godt, at det er andre mennesker, der betaler for dem.” (Hans Søgård)

De forskellige foreninger benytter ligeledes forskellige metoder til at fastholde børnene i den pågældende aktivitet. I ’BROEN Horsens’ har de fx indført den regel, at et barn minimum skal gå til den sportsgren, de har valgt, i et år. Hvis et barn vælger at stoppe efter eksempelvis tre måneder, vil ’BROEN Horsens’ ikke støtte barnet igen, før et år efter at barnet begyndte i den pågældende aktivitet.

”Det skal have konsekvenser, hvis de vælger at springe fra efter tre måneder. De skal ikke spring fra sportsgren til sportsgren.” (Hans Søgård)

For at forebygge denne situation får barnet ofte en måneds prøvetid i foreningen, før vedkommende endeligt skal beslutte sig for idrætsgrenen, og inden ’BROEN’ begynder at betale kontingent.

6.4.10 Rekruttering af frivillige

En af udfordringerne ved at starte nye lokalafdelinger er at finde frivillige. Det kan især være svært at finde frivillige til de daglige opgaver med at køre børn til træning. Erfaringen viser, at det er nemmere at finde frivillige, jo længere tid en forening har eksisteret. Eksempelvis oplever ’BROEN Horsens’, som har eksisteret i over ti år, at der er mange, der gerne vil være frivillige.

Rekruttering af frivillige følger nogle faste procedurer, når lokalafdelingerne oprettes. Erik Haumann tager kontakt til de lokale frivilligcentre i kommunerne og henvender sig til Frivilligjob.dk, hvor de lægger en annonce ind. Ligeledes søger de efter frivillige på ’BROEN Danmarks’ hjemmeside samt lokalafdelingernes hjemmeside. ’BROEN’ oplever, at det især er efterlønnere og pensionister, som melder sig til de frivillige opgaver.

6.4.11 Samarbejde

De 12 lokalforeninger samarbejder med de tilknyttede kommuner og lokale sportsforeninger. Der er stor forskel på, hvilket samarbejde lokalforeningerne har med kommunerne, men samarbejdet er vigtigt for begge partner. Ofte er det via kommunerne, lokalforeningerne rekrutterer børnene, og omvendt kan sagsbehandlere, fritidskonsulenter og socialrådgivere ringe til ’BROEN’, hvis kommunen ikke selv har mulighed for at yde støtte til et barn, som har behov for hjælp. Eksempelvis kan kommunen godt bevilge kontingent til et barn, men den ikke må ikke give støtte til køb af sportsudstyr.

Ligeledes modtager langt størstedelen af lokalforeningerne støtte fra kommunerne. ’BROEN Horsens’ modtager årligt 100.000 kr., mens de nyetablerede lokalforeninger stadig kun modtager engangsbeløb og skal søge hvert år.

Lokalforeningerne samarbejder med mange forskellige foreninger, og typen af samarbejde er individuel fra forening til forening. Der samarbejdes fx om følgende områder:

- Gratis prøvetid i foreningen.
- Nedsat kontingentsats.
- Specielle hold for 'BROEN's børn.
- Udlån af brugt udstyr til barnet i prøvetiden.
- Foreninger der henvender sig til 'BROEN' med ønske om økonomisk støtte til specifikke børn.

'BROEN' beskriver deres samarbejde med foreningerne som godt og fortæller, at foreningerne ofte er 'BROEN's forlængede arm i forhold til børnene. De frivillige i 'BROEN's lokalforeninger har ikke overskud til at være mentor for børnene, så hvis børnene har brug for at snakke med en voksen, bliver det ofte en frivillig fra idrætsforeningen.

6.5 DHIF – X-sport Kraftcentre

”Det endte jo ikke lige der, hvor vi havde troet det ville ende” (citater af projektansvarlig)

'X-sport' er et projekt under Dansk Handicap Idræts-Forbund (DHIF), som består af tre delprojekter: 'X-sport Kraftcentre', 'Børneklubben X-sport' og 'X-sport Hjemmeside'. De to førstnævnte er finansieret som separate projekter fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn. Hjemmesiden er finansieret gennem en bevilling fra satspuljemidlerne uafhængig af denne pulje. 'X-sport Kraftcentre' vil være omdrejningspunkt for denne del af evalueringen, fordi det er denne del af projektet, som har modtaget langt størstedelen af tilskuddet fra puljen, og fordi 'Børneklubben X-sport' kun har forbrugt ca. 25 pct. af de bevilligede 144.500 kr. 'Børneklubben X-sport' søgte om tilskud med den målsætning at oprette en landsdækkende klub for børn og unge med handicap. Klubbens formål var at ”opbygge, udvikle og formidle tilbud til børn og unge med handicap” (ansøgning). På den ene side har der været tale om tre afgrænsede og selvstændige projekter med hver deres projektbeskrivelse og tilhørende bevilling, men i praksis har målgruppe og målsætning været overlappende eller enslydende.

'X-sport Kraftcentre' havde som udgangspunkt til formål at etablere fem regionale kraftcentre, som skulle udbyde supplerende idrætstilbud til de eksisterende handicapklubbers idrætstilbud til børn og unge med handicap. Det skulle være et samlet initiativ for de børn og unge, som i forvejen dyrkede idræt i handicapklubber med idrætten og sociale arrangementer som samlingspunkt, arrangeret i de fem regionale kraftcentre.

6.5.1 Idégrundlag

Projektet er baseret på erfaringer fra et tidligere projekt i DHIF-regi ('Ung Idræt'), som efter samme koncept arrangerede landsdækkende idrætssamlinger for børn og unge. Man oplevede i 'Ung Idræt', at afstanden til aktiviteten var en barriere for deltagelse og ønskede derfor at etablere kraftcentrene som regionale enheder. Idégrundlaget var, at de børn og unge, som grundet manglende alderssvarende tilbud ofte dyrkede idræt sammen med voksne, skulle have muligheden for at dyrke idræt og deltage i sociale aktiviteter med idrætsudøvere på deres egen alder for derved at fastholde dem i den lokale klub. Projektet var altså tænkt som et supplement til den idræt, der foregår ude i de lokale klubber, og var oprindeligt tænkt som et fastholdelsesprojekt.

6.5.2 Forandringsteori

Der er i 'X-sport' ikke beskrevet nogen eksplicit forandringsteori, men af ansøgningen fremgår det, at en undersøgelse udarbejdet af en bachelorstuderende i 2006 viser, at unge brugere har et stort behov for, at der oprettes særlige tilbud til dem, hvor de kan "dyrke deres idræt på egne præmisser samtidig med, at de kan styrke deres sociale netværk med andre unge ligesindede" (ansøgning). At projektet 'UNG Idræt' ikke kunne dække dette behov skyldtes de geografiske afstande. Forandringsteorien er altså baseret på lokale erfaringer og antager, at de unge bedre kan fastholdes i den lokale idrætsaktivitet, hvis der parallelt hermed tilbydes idrætslige og sociale aktiviteter med alderssvarende idrætsudøvere.

6.5.3 Målsætning og succeskriterier

Projektet 'X-sport' har i ansøgningen opstillet to konkrete mål.

1. At der oprettes fem regionale kraftcentre, som hver især skal udbyde mellem fire og otte idrætsgrene én til to gange pr. måned.
2. At der skal deltage 150 (2008), 250 (2009) og 300 (2010) børn og unge i kraftcentrenes aktiviteter.

Ifølge DHIF's egen opgørelse er de fem kraftcentre blevet oprettet, og der har i løbet af de fire år, projektet er gennemført, deltaget 240 børn og unge i kraftcentrenes aktiviteter.

Det er vanskeligt at vurdere, hvorvidt projektet har opfyldt succeskriterierne. For det første fordi 'X-sport' oprindeligt var projekteret som et fastholdelsesprojekt, men med Kulturministeriets godkendelse ændrede fokus til et rekrutteringsprojekt cirka halvvejs gennem projektperioden. For det andet fordi hverken succeskriterierne eller den opnåede deltagelse forklares eller uddybes i forhold til:

- Hvad der forstås ved deltagelse.
- Om målsætningen skal forstås kumulativt eller som årligt nytilkomne deltagere.
- Hvordan disse er opgjort i forhold til unikke cpr-numre inden for de enkelte sportsgrene og på tværs af disse.

Ligeledes er det vanskeligt at vurdere projektets målopfyldelsesgrad, fordi der i det modtagne dokumentationsmateriale ikke er opstillet nye succeskriterier i forhold til projektets ændrede målsætninger.

6.5.4 Organisering

Projektet er udviklet af og integreret i DHIF som en del af organisationens udviklingsarbejde, som varetages af konsulenter i DHIF. Projekt 'X-sport Kraftcentre' blev udviklet og beskrevet af en DHIF-konsulent, som kort efter projektstart ophørte i sin stilling i DHIF. Det betød, at to nye konsulenter overtog opgaven med at realisere etableringen af de fem kraftcentre.

Da DHIF-projektet overvejede placeringen af de fem kraftcentre, ønskede man, at der skulle være gode faciliteter kombineret med en slagkraftig lokal forening. Der blev oprettet kraftcentre i Aalborg, Aarhus, Odense, København og Vordingborg¹. Stederne blev udvalgt,

¹ Der har også været andre byer involveret i kraftcentrene (bl.a. Vejle og Hillerød), men de fem nævnte er de mest centrale aktivitetsbyer.

fordi det var store byer med handicapidrætsforeninger, som kunne bruges som rekrutteringsgrundlag for projektet. Der blev ansat fem koordinatore syv timer om ugen, som skulle fungere som ildsjæle eller tovholdere. I Odense var der problemer med at finde den rigtige klub til at stå for tilbuddet. Man ønskede klubber med flerstrengede idrætstilbud, så der ville blive et bredt tilbud til de unge. I Odense måtte man dog vælge en fodboldklub, som ikke havde de samme muligheder for at tilbyde mange forskelligartede idrætsgrene på samme lokalitet. Idrætten kom derfor i Odense til at foregå på tre forskellige adresser, og idéen med at skabe et ungemiljø på tværs af idrætten blev derfor ikke realiseret i Odense. I Vordingborg blev der aldrig rekrutteret det antal børn og unge, som succeskriterierne lagde op til, men DHIF anser alligevel kraftcentret for en succes, fordi der på grund af den geografiske placering var et ringere rekrutteringsgrundlag.

6.5.5 Ejerskab

DHIF er landsforbund for handicapidrætterne i Danmark og har et stort antal foreninger (ca. 400), som udgør deres medlemsgrundlag. For hver af de forskellige idrætsgrene er der i DHIF et idrætsudvalg, som repræsenterer de forskellige idrætsgrene på landsplan. Det er medlemmerne ude i de lokale foreninger, projektet som udgangspunkt forsøgte at fastholde. Derfor har det været essentielt for projektet, at de forskellige idrætsudvalg har følt ejerskab til projektet for dermed at kunne gøre de lokale klubber interesserede og at udbrede kendskabet til aktiviteterne i kraftcentrene til deres medlemsskare. De lokale foreninger, som blev direkte involveret i at etablere og understøtte de regionale kraftcentre, var meget engagerede i projektet. Omvendt lykkedes det ikke projektet at skabe opbakning eller ejerskab blandt DHIF's egne idrætsudvalg til kraftcentertanken. En af de interviewede DHIF-konsulenter siger: *"Vi bed os aldrig rigtig fast i de klubber, der lå bag alt det her og hele 'kraftcenter-tanken'. Det synes jeg, vi manglede"*. De ansvarlige DHIF-konsulenter vurderer, at problemet med at skabe ejerskab i idrætsudvalgene kan tilskrives projektets tilblivelse og form. At det var et skrivebordsprojekt, hvor intentionerne var gode nok, men ikke var baseret på ønske eller initiativ fra idrætsudvalgene, som var base for medlemsgrundlaget. Projektet var påbegyndt, fordi administrationen i DHIF så det som det helt store lys. Idrætsudvalgene i DHIF var derimod ikke interesserede i projektet og mente, at det var forkert organiseret:

"De syntes, det var et separat projekt, som ikke havde noget med dem at gøre." (Projektansvarlig 1)

"Det blev nærmest opfattet sådan, at DHIF administrationen konkurrerede med idrætsudvalgene om nogle af deres aktiviteter.(...) De havde nogle gode rutiner mange steder, og nu ændrede vi på de rutiner." (Projektansvarlig 2)

I de få tilfælde hvor kraftcentrene koordinerede deres aktiviteter med det pågældende idrætsudvalg, kunne projektet se en positiv effekt på kraftcenteraktiviteten. Der er i DHIF en erkendelse af, at man langt tidligere – og helst før projektansøgning – skulle have koordineret med de forskellige idrætsudvalg i forhold til, hvad de kunne bruge kraftcentrene til, og hvordan de kunne få gavn af de aktiviteter, der foregik der, og måske endda have koordineret nogle af de lokale aktiviteter ind i aktivitetsskemaet for kraftcentrene. Derfor har forbundet efter en

intern evaluering af 'X-sport' besluttet, at aktiviteterne i en fremtidig børne- og unge-indsats skal bygge på nogle konkrete ønsker fra idrætsudvalgene, så det primært er disse, der får ejerskab til aktiviteterne.

6.5.6 Projektstyring

Ifølge en af de lokalt ansatte koordinatore virkede det som om, projektet tidligt i forløbet landede mellem to stole, forstået på den måde at projektstyringen ændrede karakter. Den indledningsvise sparring og detaljerede instruktion omkring koordinatorens rolle blev afløst af en mere fri rolle, hvor koordinatoren følte det meget overladt til sig selv at definere og udfylde opgaverne forbundet med koordinatorstillingen. Der var ifølge koordinatoren ikke noget krav om, at han skulle dokumentere, hvad han lavede, ligesom han ikke blev præsenteret for nogen retningslinjer for, hvordan projektets målsætninger tænkte opnået. Koordinatoren mener, at de retningslinjer, han fik, udelukkende gik på, at han skulle gennemføre aktiviteter målrettet den specifikke aldersgruppe. Han husker, at han søgte en mere struktureret opgavebeskrivelse fra DHIF-konsulenterne, men at den feedback, han fik, ikke tilfredsstillede det behov:

”Så der begyndte jeg at overtage det meget selv og koordinere det selv, og så gik jeg min egen vej. Men det synes jeg også, de lagde meget op til, for der var ikke så meget styring eller projektledelse fra oven.(...) Jeg synes, det var svært pludselig at stå helt alene, men jeg fik ikke den hjælp, jeg havde behov for.”²

Som antydnet i citatet, havde koordinatoren det indtryk, at projektledelsen lagde op til, at han skulle gå egne veje, selvom han opfatter dette som et problem. Han er ikke i tvivl om, at han ved sin ansættelse havde fået tilsendt og havde læst projektansøgningen, men han valgte alligevel meget tidligt i projektet at fokusere på en anden målgruppe og målsætning end den i ansøgningen beskrevne. For hans vedkommende blev målsætningen for det kraftcenter, han var koordinator for, hurtigt ændret til etablering af nye aktiviteter med det formål at rekruttere nye medlemmer til den lokale handicapidrætsklub. Selvom denne projektforståelse afveg fra den oprindelige projektbeskrivelse, er det koordinatorens opfattelse, at det ikke var i modstrid med DHIF's intentioner:

”Jeg kom aldrig rigtig med på den der bølge med, at vi skulle lave noget ekstra træning for eksisterende medlemmer. Jeg så ikke rigtig relevansen her i byen. Det var et bevidst valg, da der ikke var nogen at fastholde i og omkring klubben i Aarhus. Det var en meget bedre idé at finde nye medlemmer. (...) Så jeg tror bare, jeg kørte min egen stil lige fra projektets start. Jeg kan ikke huske, at der var nogen, der satte sig imod det.”

Meget tidligt i projektperioden valgte én af de lokale koordinatore altså at fokusere på en anden målsætning og målgruppe, end den der var beskrevet i projektansøgningen. Da dette skete for flere år siden, er det umuligt at rekonstruere det hændelsesforløb, der gik forud for denne prioritering, og en af de interviewede konsulenter er da også uenig i konsulentens udlægning og mener, at en delvis rekruttering af nye medlemmer kunne rummes inden for

2 Et mødereferat understøtter, at koordinatoren har udtrykt behov for hjælp fra DHIF-konsulenterne.

projektbeskrivelsen. Dog synes det åbenbart, at koordinatoren har manglet konkrete retningslinjer fra projektledelsen, og at projektledelsen ikke har fundet anledning til at reagere på eller ikke har været vidende om, at der i et enkelt af kraftcentre har været en anden dagsorden end den oprindeligt beskrevne.

6.5.7 Rekruttering

Oprindeligt var projektet tænkt som et fastholdelsesprojekt, som skulle give børn og unge med handicap, der allerede var aktive idrætsudøvere i foreningslivet, muligheden for et stærkere tilhørsforhold til idrætten gennem en landsdækkende klub og ved sociale idrætsarrangementer med børn og unge på samme alder. Det var først og fremmest koordinatorene, som havde til opgave at rekruttere de unge fra de lokale klubber, ligesom de også var ansvarlige for rekruttering af klubtrænere m.v. En væsentlig forudsætning for, at dette kunne lade sig gøre, var selvfølgelig, at de lokale klubber havde kendskab til og interesse i aktiviteterne i kraftcentre. Som det fremgår ovenfor, var det en organisatorisk barriere, at de respektive idrætsudvalg i DHIF ikke opfattede aktiviteterne som understøttende deres formål – og til en vis grad endda opfattede projektets aktiviteter som konkurrerende med deres egne aktiviteter.

En anden problemstilling for projektet var, at de unge, som ugentligt dyrkede idræt i de lokale klubber, ikke ønskede at bruge lang tid på transport for at komme til to timers idræts træning og efterfølgende socialt samvær. DHIF vurderer, at der nok skulle have været mere fokus på træning og selve idrætsaktiviteten, hvis rekrutteringen af den oprindelige målgruppe skulle have været en succes, eller som en af konsulenterne udtrykker det: ”*Dem der allerede trænede fast, var ikke interesserede i at køre 100 km for to timers træning og et stykke pizza*”.

Retrospektivt kan man konkludere, at to så væsentlige barrierer – manglende organisatorisk opbakning fra foreningerne og udvalgene i organisationen samt manglende interesse fra målgruppen – har været afgørende for, at den oprindelige projektbeskrivelses målgruppe ikke har kunnet rekrutteres.

Dertil kommer, at projektet oplevede endnu en barriere i forhold til rekruttering fra målgruppen. Der er i handicapidrætten – ligesom i samfundsdebatten generelt – stort fokus på social inklusion. Det betyder, at organisationer, institutioner og foreninger m.m. skal være åbne for og skabe rum til, at fysisk og psykisk handicappede kan inkluderes i samfundslivet. Også i idrætten er der fokus på de pædagogiske og sociale kvaliteter ved integration og inklusion af udsatte i foreningslivet. For et forbund som DHIF betyder det, at man stiller ekstra store krav til sig selv i den henseende, eller som en af DHIF-konsulenterne formulerer det:

”Det er noget, vi har sloges med i mange år. Og vi har nok haft en tendens til i handicap- idrætsforbundet at være lidt politisk korrekte, og at der skulle være plads til alle. Men det har også skabt nogle sammenstød.” (projektansvarlig 1)

I projekteringen af ’X-sport’ har man i den forbindelse ikke arbejdet med differentiering af målgruppen hverken i forhold til idrætsgren eller type af handicap, og man har således ikke taget højde for, at der også blandt handicappede er sociale og idrætslige præferencer i forhold til, hvem man dyrker idræt med, og hvem man er social med. Der er blandt handicappede stor forskel på, om man har fysiske eller mentale handicap. Ifølge de interviewede konsulenter kan sidstnævnte have fordele, når det gælder udøvelsen af idrætten, mens det kan være et

problem for fx udviklingshæmmede at følge med i snakken i '3. halvleg':

”Og det fik vi tilbagemeldinger på, at 'jeg vil ikke bare være sammen med alle'. Altså det at have idrætsinteresse er ikke ensbetydende med, at vi dyrker det sammen med alle. Så der var en helt klar distinktion omkring, hvem man skulle dyrke det sammen med eller have 3. halvleg sammen med.” (projektansvarlig 1)

En tidligere undersøgelse af idræt for socialt udsatte grupper (Ibsen et al. 2011) peger på, at det for deltagere i idrætstilbud for socialt udsatte har stor betydning, hvem man dyrker idræt sammen med. For en del af deltagerne er det vigtigt at have en følelse af at dyrke idræt sammen med socialt ligestillede og ligesindede. Deltagerne lægger vægt på den tryghed, der findes i, at de øvrige deltagere har et nogenlunde ensartet erfaringsgrundlag, fordi der herved opstår en fælles forståelse for bestemte måder at opfatte ting eller bestemte handlemåder.

6.5.8 Sammenfatning

I lyset af den oprindelige projektansøgning har projekt 'X-sport' ikke været en succes. Det er ikke lykkedes at få fat i den målgruppe, der oprindeligt var tænkt som deltagere i projektet. Det har ført til, at man fra projektledelsen omkring midtvejs i projektperioden har valgt at omprioritere indsatsen, således at den målgruppe, man faktisk fik fat i, også blev den målgruppe, indsatsen blev tilrettelagt efter. DHIF vurderer, at 240 børn gennem en fireårig periode har deltaget i idrætsaktiviteter i de fem regionale kraftcentre, hvoraf omkring 120 er blevet rekrutteret som nye medlemmer til DHIF's lokale klubber. Det synes forbundet selv er en stor succes. De konkrete initiativer omkring kraftcentrene er ikke fortsat efter projektperiodens afslutning, men erfaringerne fra projektet anvendes i DHIF's fremtidige arbejde med at rekruttere børn og unge til handicapidrætten.

6.6 IF FREM Skørping - Én for alle – alle for én

”Der har jo været barrierer, men de har bare været nogle steder, jeg ikke havde regnet med, at de ville være.” (ProjektlederProjekt 'Én for alle – alle for én' er et projekt, som søger at skabe et alsidigt idrætstilbud til børn og unge med psykiske og sociale problemstillinger (autisme, ADHD m.m.) samt generelle motoriske problemer. Tilbuddet søges integreret i en etableret idrætsforening i lokalområdet (IF FREM Skørping, Rebild Kommune) med det formål at skabe et tilhørsforhold til såvel forening som lokalsamfund for børnene. Projektet søger at råde bod på fraværet af idrætstilbud til denne gruppe af børn og unge, som stort set er ikke-eksisterende i området, fordi målgruppen typisk ikke selv er opsøgende over for de etablerede idrætsforeninger.

6.6.1 Idégrundlag

Projektet har hentet inspiration fra et lignende projekt, som tidligere er gennemført i Ballerup. Projektet i Ballerup havde dog en mere snæver målgruppe (udelukkende børn med autisme), men eftersom rekrutteringsgrundlaget i Rebild Kommune er væsentlig tyndere end i Ballerup, valgte projektet at udvide målgruppen til at omfatte en bredere gruppe af psykiske

og sociale problemstillinger, ligesom generelle motoriske vanskeligheder også er inkluderet i målgruppen. Det samme gør sig gældende for den aldersgruppe, man har henvendt sig til i projektet. Der er blevet arbejdet med en 'vejledende aldersgruppe' på 6 til 12 år, og det afgørende har ikke været den biologiske alder, men den alder det fysiske og psykiske funktionsniveau svarer til. Det har således været afgørende for projektet at være fleksibelt i forhold til fysisk og psykisk funktionsniveau for på den ene side at kunne rekruttere tilstrækkeligt mange deltagere og på den anden side at sikre, at deltagergruppen udgjorde en nogenlunde homogen gruppe i forhold til idrætsaktiviteten og de sociale kompetencer. Projektets idé og beskrivelse er udarbejdet af projektlederen, som samtidig har siddet i styregruppen for projektet og i bestyrelsen for den idrætsforening, hvor projektet er søgt integreret. Projektlederen er selv forælder til et barn med autisme, er uddannet fysioterapeut og idrætslærer og har selv fungeret som instruktør på nogle af gymnastikholdene. Der har således, i kraft af projektlederens forskellige roller og personlige engagement, været en naturlig tovholder for projektets aktiviteter og forskellige samarbejdsrelationer.

6.6.2 Forandringsteori

Det er i projektansøgningen beskrevet, hvordan projektet følger en tostrengt strategi. For det første er der en sundhedsmæssig strategi, som gennem fysiske aktiviteter skal imødegå målgruppens større risiko for inaktivitet, fordi der i de etablerede idrætsforeninger ikke eksisterer tilbud som er tilpasset de specielle behov, denne målgruppe har. Det beskrives samtidig i ansøgningen, hvilke faggrupper man tænker at rekruttere som frivillige instruktører for derved at sikre et instruktørkorps, som har en bred, men samtidig specifik viden om de problemstillinger, der kendetegner denne målgruppe. For det andet skal organiseringen af tilbuddet i en eksisterende gymnastikafdeling bidrage til et stærkere tilhørsforhold til i første omgang idrætsforeningen og de øvrige medlemmer og i sidste ende til lokalmiljøet generelt. For begge strategier henvises der til lokale erfaringer, som suppleres med erfaringer fra andre danske projekter, og der inddrages i et vist omfang også videnskabelig litteratur i beskrivelserne af problematikkerne og de metoder, der er valgt til at imødegå disse.

6.6.3 Målsætning og succeskriterier:

Der er i projektbeskrivelsen ikke opstillet konkrete målbare målsætninger, som projektet kan bedømmes efter i evalueringen. Formålet er beskrevet ud fra idéen om at skabe et alsidigt idrætstilbud til målgruppen og på baggrund heraf skabe tilhørsforhold til foreningen, give målgruppen større kropsbevidsthed samt at udvikle børnene fysisk, psykisk og socialt. Men der angives ikke for nogen af disse en metode til, hvordan man vil redegøre for, i hvor høj grad disse formål er opnået, ligesom der ikke angives konkrete succeskriterier for, hvornår formålene menes at være opnået³. Denne uklarhed omkring målsætninger afspejles i afrapporteringen af projektet. Det vurderes i denne, at projektet *"på mange måder har været en succes. Det er lykkedes at skabe et alsidigt idrætstilbud til børn med autisme og ADHD (...)"*, og videre at nogle har fået et tilhørsforhold til klubben, mens andre ikke har. På samme vis beskrives de underliggende målsætninger uden egentlig systematik, men ud fra projektlederens skøn. Projektlederen selv har været forundret over, at der ikke fra Kulturministeriets

3 University College Nordjylland har gennemført en undersøgelse af de motoriske, de fysiologiske og de pædagogisk/psykologiske resultater af projektet.

side har været retningslinjer for afrapporteringen og har efterspurgt sådanne retningslinjer flere gange.

Selvom det på baggrund af projektansøgningen og den foreliggende dokumentation om aktiviteter og deltagere i projektet ikke er muligt at belyse præcist, i hvilket omfang projektet har nået sine mål, har projektet vist sin succes på den måde, at idrætstilbuddet er fortsat, efter bevillingen fra puljen er ophørt. En medvirkende årsag til denne succes har sandsynligvis været projektets organisering.

6.6.4 Organisering

I forbindelse med projektansøgningen blev der søgt en bred vifte af samarbejdspartnere til projektet. Rebild Kommune, DGI Nordjylland, den lokale idrætsforening og CVU Nordjylland m.fl. var således nogle af de institutioner, man fra start kunne trække på ressourcer fra. Disse samarbejdsrelationer har ifølge projektlederen været vigtige for projektets opstart og etablering. Af flere grunde var det fra projektets start både naturligt og vigtigt, at idrætstilbuddet var placeret i regi af den lokale idrætsforening IF FREM Skørping. Det var naturligt, fordi projektlederen selv var instruktør og bestyrelsesmedlem i gymnastikafdelingen, som også var hurtig til at anerkende og bakke op om projektet. Placeringen af gymnastikholdet under IF FREMs gymnastikafdeling gav samtidig den organisatoriske fordel, at det ikke var nødvendigt at bruge ressourcer på at etablere en ny forening, samt at man kunne anvende de eksisterende kanaler for PR og anden formidling omkring projektet. Samtidig var tilknytningen til den eksisterende forening vigtig som en del af projektets målsætninger om at skabe inklusion af projektets målgruppe i den lokale idrætsforening. Der var såvel praktiske som ideologiske fordele ved den valgte organisering.

På trods af opbakningen fra kommunen og gymnastikafdelingen under IF FREM oplevede projektlederen barrierer fra, for hende, uventede kanter. Både autismsforeningen og ADHD-foreningen, som projektlederen ønskede at bruge til at promovere projektet, var henholdsvis afvisende og nølende i deres støtte til projektet⁴. Ligeledes var der blandt de øvrige formænd i idrætsforeningen modstand mod projektet, fordi de mente, det var for dyrt. I det hele taget husker projektlederen opstartsfasen i idrætsforeningen som vanskelig:

”Jeg tog det nok for givet, at idrætsforeningen syntes, at det var en god ide (...) Så jeg tænkte, at idrætsforeningen må da synes, det er en fantastisk idé. Men det var faktisk nok dem, der var den største forhindring at hoppe over. I hvert fald i første omgang.”

Først efter at bevillingen fra puljen var kommet i hus, indvilligede idrætsforeningen således i at etablere projektet som en del af idrætsforeningen, og som nævnt er projektet videreført uden ekstern støtte. Dette kan lade sig gøre, fordi foreningen er gået med til, at de ekstra udgifter, der er forbundet med at have et gymnastikhold med færre deltagere og flere instruktører, skal dækkes af indtægter fra nogle af de andre gymnastikhold, som giver overskud. På den måde er det muligt – så længe bestyrelsen er velvilligt indstillet – at sikre at børn og unge med handicap kan dyrke idræt i en forening med almenidræt. Selvom projektlederen har haft succes med at integrere ’Én for alle – alle for én’ i gymnastikforeningen, er det ikke

⁴ Autismsforeningen var afvisende i starten, og ADHD foreningen svarede aldrig på forespørgselen. Sent i forløbet lagde Autismsforeningen dog idrætstilbuddet ud på deres hjemmeside.

nødvendigvis udtryk for en generel holdningsændring i idrætsforeningen. Projektlederen har således for nylig foreslået, at projektet blev bredt ud til de andre afdelinger under IF FREM Skørping, men det blev afvist med den begrundelse, at der ikke er børn med autisme og ADHD i de øvrige dele af foreningen. Specielt to forhold synes at forklare dette. På den ene side er der uvidenhed i forhold til børn og unge med disse handicap, og på den anden side handler det om, at man er bange for at stille for store krav til de frivillige instruktører, der er aktive i foreningen.

”Så jeg troede, at de var ved at være omvendt, fordi foreningen fik meget positiv omtale, fordi de havde en social villighed og en social ansvarlighed. Men jeg tror, det er et spørgsmål om, at man ikke har kendskab (...), man er bange for, at man skal bruge ekstra ressourcer, og man ved, at i forvejen så er mange af instruktørerne og trænerne der som frivillige, og bare det at få dem på et almindeligt kursus kræver rigtig mange ressourcer. Så det ene er, at de ikke ved, at de børn de går der, og den anden ting det er, at man er lidt bange for at stille for store krav til de frivillige.”

I gymnastikafdelingen stilles der ikke længere spørgsmålstejn ved eksistensberettigelsen af idrætsstilbuddet ’Én for alle – alle for én’, og idrætsforeningen har også accepteret, at holdet kræver ekstra ressourcer i forhold til de øvrige hold. Men projektlederen kan godt være nervøs for, hvad der sker, når der på et tidspunkt kommer en ny bestyrelse, som måske ikke har den samme viden og de samme erfaringer omkring de specielle behov, der gør sig gældende, når det handler om idræt for børn med særlige behov.

6.6.5 Social inklusion

Når det fra start var vigtigt for projektet at blive etableret under den eksisterende lokale idrætsforening, var det ikke kun på grund af praktiske og personlige forhold. Selve formålet med projektet var samtidig, at målgruppen skulle få et tilhørsforhold til foreningen og i forlængelse heraf blive inkluderet i foreningen såvel som i lokalsamfundet. Denne inklusionstankegang er udbredt inden for idræt for personer med særlige sociale og fysiske problemstillinger. Tanken bag social inklusion gennem idræt er, at idrætsudøvelse, og de sociale rammer for denne, indeholder nogle kvaliteter, som til en vis grad kan minimere eller udrydde sociale skel. Socialt udsatte personer kan således, gennem deltagelse i ikke-udsatte sammenhænge, erhverve sig sociale kompetencer, som kan være medvirkende til at bryde social eksklusion. For projekt ’Én for alle – alle for én’ var det ikke i selve idrætsdeltagelsen, den sociale inklusion skulle ske, men i de sociale rammer skabt gennem placeringen i en almen idrætsforening. Gennem den daglige gang i idrætsforeningen skulle børnene få en fornemmelse af, at det ikke var handicapidræt, de gik til, og skabe et tilhørsforhold til foreningens øvrige medlemmer og i sidste ende til lokalsamfundet. Det handler altså om at skabe identifikation og socialt tilhørsforhold gennem idrætsdeltagelse. Projektlederen forklarer selv, at hun godt er klar over, at holdet ikke i sig selv skaber inklusion, fordi holdet eksklusivt er målrettet børn og unge med særlige behov, men at det er en succes i den forstand, at enkelte af deltagerne fra ’Én for alle – alle for én’ er fortsat i en almen idrætsforening efterfølgende. Hun er ikke klar over, hvor stor en del af deltagerne, det gælder for. Samtidig har projektlederen dog flere eksempler på børn og unge, for hvem denne model ikke har været en fordel. En af de unge, som var rigtig

glad for at deltage på holdet, gik på den lokale skole, og samtidig med at gymnastikholdet trænede, var der flere af hans klassekammerater, som trænede håndbold i hallen ved siden af. For ham betød placeringen af projektet i den lokale idrætsklub, at han følte sit handicap yderligere synliggjort gennem deltagelsen i et idrætstilbud for børn med særlige behov. Denne deltager følte sig mere ekskluderet end inkluderet og valgte derfor at stoppe på holdet.

At skabe identifikation som 'idrætsdeltager' frem for 'handicappet' eller 'udsat' er således en balancegang, hvor konteksten kan være afgørende for udfaldet, og bestræbelserne på at inkludere kan have utilsigtede effekter. Casen 'X-sport', viser tilsvarende, at det ikke er alle inden for handicapidræt, som ønsker at identificere sig med idrætsdeltagere med andre former for handicap end deres egne. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, at bestræbelserne på at inkludere kan have modsatrettet effekt og opfattes som værende stigmatiserende for den enkelte. Projekt 'Én for alle – alle for én' oplevede i den henseende, at en af deltagerne ønskede at stoppe på holdet og deltage i en almindelig idrætsforening, fordi han oplevede, at de andre deltagere var meget anderledes end ham. Projektet har således vist, at der for nogle kan være fordele ved at skabe forbindelse til almenidrætten, mens det for andre kan være forbundet med negative associationer, når man forsøger at skabe disse forbindelser. Uanset de gode intentioner i bestræbelserne på social inklusion i idrætten, er det afgørende at være opmærksom på den kontekst, projektet foregår i, samt at vurdere hvorvidt der er tale om et behov eller ønske fra brugergruppen, eller som projektlederen formulerer det:

"Jeg tror ikke på, at inklusion bare er nemt – og slet ikke i idræt. Idrætten kan være meget ekskluderende. Det kan den i høj grad. Og stigmatiserende fordi de bliver så tydelige, de problemstillinger du har. Så man skal godt nok passe på. Som der var en der sagde, så kan det godt være, at de her børn tilsyneladende indgår rent socialt med de andre børn, men hvis man så lægger mærke til deres legemønster, så kan det være, at det altid er dem, der står og svinger, når de hopper i sjippetov, eller at de bare står og lytter, når samtalen kører. Og så kan man spørge, om det er inklusion, hvis de hele tiden er tabt bag en vogn. Men der er også nogle børn, hvor der ikke skal så meget til for at det lykkes ... Jeg vil sige, empati må være det væsentligste."

Social inklusion gennem idrætsdeltagelse er således et komplekst forehavende. Nogle grupper af handicappede vil have mulighed for og gavn af at deltage i socialt inkluderende aktiviteter i ikke-handicappede sammenhænge, mens det for andre grupper vil virke modsat hensigten og forstærke følelsen af eksklusion eller stigmatisering. I alle tilfælde vil den givne kontekst være bestemmende for, i hvilken grad inklusionen vil være en succes eller opleves som stigmatiserende. Som nævnt i afrapporteringen af projektet er der også grupper, for hvem de sociale, kognitive og/eller færdighedsmæssige udfordringer i forbindelse med deltagelse i sådanne aktiviteter vil være for store. For denne sidste gruppe vil tilbud om at gå på hold med ligestillede fortsat være den bedste løsning.

6.6.6 Rekruttering

Fra starten var der stor søgning til gymnastikholdet. Projektet havde forinden opstillet en succesrate på deltagelse af ti børn på holdet, men allerede ved det første hold var 18 børn tilmeldt, og det blev nødvendigt at oprette venteliste for de børn, som ønskede at komme på holdet. Projektlederen tilskriver selv en del af succesen i opstartsfasen til projektets nyhedsværdi samt kontakten til flere medier, som gerne ville lave indslag omkring gymnastikholdet. Den indledende succes fortsatte stort set gennem de første tre år af projektet, hvorimod det i dag synes lidt mere besværligt at rekruttere nye børn og unge til holdet. På den ene side er mediernes interesse taget af, og nyhedsværdien er faldet, men samtidig er der i de omkringliggende byer også startet lignende hold, og der er derfor ikke så stort et geografisk område at rekruttere fra. Selvom det selvfølgelig er positivt, at der er kommet flere tilbud til målgruppen, mener projektlederen, at der kan komme så mange tilbud inden for et forholdsvis lille geografisk område, at rekrutteringsgrundlaget for den enkelte aktivitet bliver for tyndt.

Projektlederen er ikke længere fast tilknyttet 'Én for alle – alle for én', men er stadig aktiv i gymnastikafdelingen. Hun har således kunnet følge videreførelsen og forankringen af holdet og mener, at noget af den dynamik, der kendetegnede holdet i de første par år, er aftaget, hvilket influerer på rekrutteringen. En del af den PR, der foregår, handler også om instruktørens 'face-to-face'-kontakt med forældrene, hvor der fortæles om aktiviteterne. De instruktører, som har overtaget holdet, typisk pædagog- og fysioterapeutstuderende, har ikke haft overskud til eller ikke prioriteret denne del i samme grad, men har primært været orienteret mod træningen og selve holdet. Dette hænger sandsynligvis sammen med den specielle form for ejerskab, der knytter sig til initiativtagere og ildsjæle i projektverdenen.

6.6.7 Ildsjælens rolle

Ildsjælen er en af de faktorer, som generelt tillægges stor betydning og værdi i projektverdenen, og måske specielt når det handler om projekter målrettet særlige målgrupper. Ofte opfattes ildsjælen som afgørende for et projekts succes eller fiasko. De to konsulenter fra DHIF, som blev interviewet, berettede således om en sønderjysk idrætsklub for handicappede, som for nogle år siden var ved at lukke. På den generalforsamling, hvor lukningen var på dagsordenen, meldte en ildsjæl sig som formand, og i dag er klubben den største af sin art i Danmark. Uanset ildsjælens rolle i denne succes, viser beretningen noget om den værdi ildsjæle tillægges inden for dette miljø. Ifølge konsulenterne er ildsjælene også afgørende for mange af aktiviteterne i DHIF, men samtidig er det for et forbund som DHIF vigtigt at sørge for at projektretningen bliver til gavn for både ildsjælen – som ellers mister gnisten – og forbundet. Det er altså en balancegang, hvor kunsten er at kunne give tilpas frie tøjler til, at ildsjælen kan gennemføre sit mere eller mindre personlige projekt, og på den anden side at tøjle udviklingen, så den forløber i den intenderede retning.

I projekt 'Én for alle – alle for én' beskriver projektlederen sig selv som en ildsjæl. Hendes engagement var nært forbundet med rollen som forælder til et barn med handicap, kombineret med hendes aktive deltagelse i bestyrelsesarbejdet i gymnastikafdelingen. Netop den personlige involvering er noget, der ofte kendetegner ildsjælens engagement, og projektlederen betegner således projektet som hendes hjertebarn. En vigtig del af ildsjælens rolle handler om omfanget af ressourcer, der lægges i arbejdet. En ildsjæl vil – netop på baggrund af det personlige engagement – ofte være tilbøjelig til i mindre grad at skelne mellem arbejde og fritid,

fordi projektet også er et personligt projekt. Desuden kan det synes som om, der også er en forskel i tilgangen til arbejdet, fordi der er mere på spil for ildsjælen end blot opgavens succesfulde gennemførelse. Når afgrænsningen mellem det personlige og det faglige udviskes, betyder det også, at succesgraden influerer på det personlige plan, eller som projektlederen formulerer det:

”De tænker ikke nødvendigvis fremad, omkring hvad det vil gøre for dem, ligesom jeg gjorde omkring min søn, og at det her er et spørgsmål om social udvikling. Det tror jeg ikke, de tænker i samme grad, fordi de ikke selv har børn med handicap. Det er måske det, der karakteriserer en ildsjæl, at der er meget handling, fordi man i en eller anden grad har et indre motiv for det (...) Jeg tror en ildsjæl er meget udviklingsorienteret.”

6.6.8 Sammenfatning

Det er lykkedes for projekt 'Én for alle – alle for én' at skabe et alsidigt idrætstilbud til målgruppen, og at rekruttere flere deltagere end forventet. Etableringen og forankringen af idrætstilbuddet i en almen idrætsforening er ligeledes gennemført med succes. De øvrige mål omkring social inklusion i forening og lokalsamfund er det derimod meget svære at dokumentere. Projektet har dertil vist, at social inklusion for det første er en kompleks proces, som er meget sensitiv over for den kontekst, den foregår i, og for det andet er en proces, som ikke nødvendigvis er godt for alle i enhver sammenhæng.

7.0 Sammenfattende analyse

I 2005 vedtog et enigt Folketing, at der skulle etableres en pulje til idræt for vanskeligt stillede børn for perioden 2005 til 2008 på i alt 40 millioner kr. Formålet med puljen var at ”sikre, at vanskeligt stillede børn i højere grad involveres i idrætsforeningernes tilbud”.

Fra puljen blev der ydet tilskud til idrætsforeninger evt. i samarbejde med fritidsinstitutioner, der ville iværksætte målrettede initiativer for vanskeligt stillede børn, herunder anbragte børn, handicappede børn, svært overvægtige børn, børn af anden etnisk herkomst end dansk samt børn af vanskeligt stillede forældre.

I 2011 fik Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC) på Syddansk Universitet til opgave at evaluere puljen. Det følgende er en sammenfatning af evalueringen.

7.1 Evalueringens formål og fremgangsmåde

Formålet med evalueringen af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn er for det første at vurdere projekternes samlede effekt, dvs. hvor mange børn fra målgruppen, projekterne har formået at få til at dyrke idræt, hvor mange af dem, der er ikke er faldet fra igen, og hvor mange af projekterne, der er fortsat efter at projektstøtten hørte op. For det andet tager evalueringen sigte på at belyse den måde, projekterne har fungeret, dvs. organiseringen af dem, hvordan pengene er anvendt, samarbejdet med andre foreninger eller institutioner mv. Endelig er det også evalueringens formål, at de mange erfaringer fra projekterne formidles, hvilket sker i denne rapport og i et pixi-hæfte, hvor de vigtigste konklusioner trækkes op, samt konferencen om idræt for vanskeligt stillede børn den 11. oktober 2012.

Puljen til idræt for vanskeligt stillede børn har givet økonomisk støtte til i alt 87 projekter, hvoraf 53 er omfattet af denne evaluering. 33 projekter for overvægtige børn er tidligere blevet evalueret i rapporten *'Virker det og i givet fald hvorfor'* (la Cour 2009) og dele af projektet Get2Sport er evalueret i rapporten *'Brune og hvide kartofler i samme gryde'* (la Cour 2008). Begge disse rapporter indgår i den samlede evaluering af puljen. I nedenstående oversigt kan man se fordelingen af projekterne på antal projekter og størrelsen på den tildelte økonomiske støtte.

Målgruppe	Antal projekter	Indgår i denne evaluering	Samlet økonomisk støtte (kr.)
Anbragte børn og unge	5	5	5.023.250
Børn og unge med funktionsnedsættelse og handicap	27	27	5.195.290 ¹
Børn og unge af vanskeligt stillede forældre og af anden etnisk herkomst	15	14	5.660.054
Overvægtige børn	40	7	3.254.056 ²
I alt	87	53	19.132.650

1) 700.800 ikke udbetalt fordi projekter ikke blev gennemført

2) 216.000 blev returneret fra et af projekterne.

Evalueringen søger at give svar på følgende spørgsmål:

1. I hvilken grad er puljens formål om at sikre vanskeligt stillede børns idrætsdeltagelse blevet indfriet?

- I hvilken grad har puljen resulteret i nye tilbud for denne gruppe?
- Med hvilken succes er det lykkedes de forskellige projekter at rekruttere børn og unge fra målgruppen?
- I hvilken grad er det lykkedes foreningen eller organisationen at fastholde de rekrutterede børn i projektet og som idrætsaktive (såfremt der findes pålidelige informationer derom)?

2. Hvordan er projekterne blevet etableret, udviklet og eventuelt forankret?

- Hvordan er projektet organiseret og finansieret, hvordan er pengene anvendt, og hvor mange frivillige og lønnede har arbejdet på projektet?
- Hvordan er projektet integreret i den forening eller organisation, som står bag projektet?
- Hvordan har samarbejdet (partnerskabet) med projektet fungeret?
- Fortsætter projektet, og hvad har man gjort for at videreføre det efter projektstøttens ophør?

3. Hvilke centrale barrierer og muligheder i arbejdet med at udvikle idrætstilbud for vanskeligt stillede børn har projekterne synliggjort, herunder såvel organisatoriske og økonomiske som praktiske og aktivitets-mæssige forhold.

For at give svar på disse spørgsmål er der både gennemført en kortlægning af alle 53 projekter med en indsamling af foreliggende information og dokumentation om projekterne samt gennemført en uddybende analyse af seks af projekterne.

Kortlægningen omfatter en analyse af ansøgninger, projektbeskrivelser, evalueringer og andet skriftligt materiale fra de 53 projekter. Alle projekterne fik en skrivelse med en anmodning om at sende foreliggende materialer og dokumentation til CISC. Ud fra det modtagne materiale blev der udarbejdet et overblik over projekterne vedrørende formål, økonomisk støtte, organisering samt resultater og erfaringer fra projektet. Såfremt det foreliggende materiale ikke gav svar på alle spørgsmålene, blev projekterne igen kontaktet for at få oplysninger derom samt få uddybet nogle af de mest interessante oplysninger og eventuelle resultater fra gennemførte evalueringer og erfaringsopsamlinger.

På grundlag af de indsamlede data og analysen i den første fase blev seks projekter udvalgt til en uddybende analyse. De seks projekter omfatter to projekter fra hver af følgende tre målgrupper: 1) Børn der er anbragt uden for hjemmet, 2) børn og unge af anden etnisk herkomst end dansk samt børn af vanskeligt stillede forældre, og 3) børn og unge med handicap. For hvert af de seks projekter er der gennemført interviews med relevante nøglepersoner fra projektet samt indsamlet yderligere dokumentation.

7.2 Evalueringens begrænsninger

Muligheden for at gennemføre evalueringen med den grundighed og dybde, som CISC ønskede, og de mange projekter fortjener, har desværre været begrænset af, at hovedparten af projekterne var afsluttet før denne evaluering blev iværksat, samt at der kun for et fåtal af projekterne foreligger en evaluering eller dokumentation af projektets forløb, resultater og erfaringer.

De fleste af projekterne er afsluttet i 2010 og 2011. Efter at projektstøtten ophørte, er nogle projekter blevet videreført, men ofte i en anden form og med en anden leder. Enkelte projekter blev forlænget og var derfor ikke afsluttet, da evalueringen blev påbegyndt. Det har for det første betydet, at det tog lang tid at få kontakt til de personer, som havde ansvaret for det pågældende projekt. For det andet var mange informationer og erfaringer gået i glemmebogen hos de ansvarlige. Endelig har interessen for at medvirke i nogle tilfælde heller ikke været lige så stor, som hvis det handlede om et igangværende projekt. Det sene tidspunkt for evalueringens gennemførelse har dog også været en fordel i den forstand, at det har givet mere troværdige oplysninger om projekternes fortsættelse og forankring end de meget spekulative antagelser og forhåbninger, der ofte præger evalueringer af projekter, der ikke er afsluttet. Det ideelle havde selvfølgelig været, at evalueringen var blevet igangsat samtidig med, at de første bevillinger fra puljen forelå, og afsluttet et år efter, at bevillingerne løb ud. Det ville have givet et meget bedre grundlag for at vurdere projekternes forløb og resultater og uddrage de væsentligste erfaringer derfra.

Ulemperne ved det sene tidspunkt for evalueringens gennemførelse havde imidlertid ikke været så stort et problem, hvis der var blevet gennemført grundige evalueringer af eller erfaringsopsamlinger fra hvert af projekterne. Men det er desværre ikke tilfældet. For omkring halvdelen af projekterne foreligger der i bedste fald kun en statusrapport eller et regnskab. Den anden halvdel af projekterne er for de fleste projekters vedkommende blevet evalueret af projektlederen. I nogle tilfælde i form af en grundig og forholdsvis omfattende redegørelse for aktiviteter og resultater samt erfaringer fra projektet. Men i de fleste tilfælde i form af en forholdsvis kortfattet og udokumenteret opremsning af resultater. Kun ganske få af projekterne har fået gennemført en ekstern evaluering. Dette har betydet, at informationer og vurderinger af projekternes forløb og resultater er præget af den positive holdning til projektet, som de ansvarliges udlægning deraf meget naturligt bærer præg af. Ofte med anekdotiske fortællinger, de gode eksempler og en stærk tro på idrættens betydning for sundhed, integration mv. uden kritiske refleksioner over, hvor meget projektet har ændret på børnenes idrætsdeltagelse og trivsel. Alvorligere er det imidlertid, at der i de fleste tilfælde slet ikke foreligger nogen vurdering af projekterne.

Dette fravær af evaluering, dokumentation eller erfaringsopsamling er gennemgående blevet forklaret med, at det ikke er blevet prioriteret, men der henvises også til, at Kulturministeriet og Socialministeriet, der administrerede puljen, ikke har stillet krav derom. Dels har der ikke været et krav om en slutevaluering. Dels har man ikke stillet krav om præcise succeskriterier, som man efterfølgende ville kunne vurdere projektet efter.

Dette er givetvis en følge af en forholdsvis 'blød' styring af puljen og de bevilgede projektmidlers anvendelse fra Kulturministeriets og Socialministeriets side. Der har efter alt at dømme været lille vilje til at stille specifikke krav til, hvordan pengene måtte anvendes, og

man har generelt imødekommet projekternes ønsker om en anden anvendelse af midlerne. Det fremgik dog af bevillingsskrivelsen til projekterne, at de skulle fremsende statusrapport med dokumentation for projektets fremdrift.

Ved denne evaluerings påbegyndelse forelå der ikke et samlet overblik over projekternes gennemførelse, statusrapporter mv., hvilket vidner om en forholdsvis lille interesse for at kontrollere, om midlerne blev anvendt som tiltænkt. Det er i den sammenhæng interessant, at flere af de interviewede projektledere selv har undret sig over dette og fortæller, at de har efterspurgt en stærkere styring og klare retningslinjer fra ministerierne vedrørende de bevilgede penges anvendelse.

7.3 Projektmetoder

Gennemgangen af de 53 projekter viser, at man kan skelne mellem forskellige tilgange eller metoder i bestræbelsen på at få vanskeligt stillede børn og unge til at dyrke idræt.

1. *Tilpasset idræt og foreningsliv.* Denne projektmetode tager udgangspunkt i den – mere eller mindre bevidste – antagelse, at børnene ikke er i stand til at deltage i almindelig idræt og foreningsliv, fx pga. deres handicap, begrænsede erfaringer med idræt og foreningsliv eller psykosociale problemer. Metoden går derfor ud på at tilpasse idrætsaktiviteten og det sociale liv i foreningen til en gruppe af vanskeligt stillede børn, deres erfaringer og behov. Et eksempel på dette er 'Karatefamilien', 'VM i taekwondo', 'Golf for vanskeligt stillede' og 'IdrætsZen', men også de idrætsformer, som tilbydes børn og unge med et handicap. I projekt 'IdrætsZen' var der fx fokus på at tilpasse aktivitetsvalget til barnets kompetencer og erfaringer. I 'SportsZonen' valgte man taekwondo, fordi man mente, at denne idrætsgren i særlig grad kunne øge deltagernes selvtillid gennem mestring af færdigheder. Projekterne for overvægtige børn gør typisk meget ud af at give børnene gode oplevelser med idræt, så de får lyst til at bevæge sig. Et projekt har eksplicit nævnt den anerkendende pædagogik, men generelt er der et fravær af struktureret anvendelse af pædagogisk metode. Tilpasningen sker ofte på lukkede hold for den specifikke målgruppe.
2. *Støtte fra voksne.* Denne projektmetode har det udgangspunkt, at børn med særlige behov har lige så stor lyst til at dyrke idræt og også kan deltage i de samme idrætsgrene og idrætsforeninger, som øvrige børn kan, men at de mangler hjælp dertil, bl.a. fordi forældrene ikke er i stand til at give dem den fornødne hjælp og opbakning. Metoden går derfor ud på, at børnene får hjælp fra en voksen ven eller en mentor som en slags kompensation for fraværende støtte og hjælp fra forældrene. 'BROEN' er et eksempel på denne tilgang. Man tager afsæt i barnet og den unges særlige situation og forsøger at hjælpe dem til at deltage i idræt ved at reducere eller kompensere for økonomiske og praktiske barrierer. I 'IdrætsZen' får de anbragte børn og unge en voksen idrætsven, når de meldes ind i en forening. Idrætsvennens rolle er bl.a. at hjælpe barnet med at afklare foreningens (u)skrevne regler og blive en del af foreningens fællesskab. I projektet 'Aktiviteter tiltrækker, relationer holder' er der også fokus på relationer mellem voksne frivillige og børn og unge.
3. *Samarbejde mellem foreninger og kommunale institutioner.* Denne tilgang bygger på den antagelse, at grupper af vanskeligt stillede børn ikke finder vej til idrætsforeningerne.

Dels fordi de ikke får hjælp og støtte fra forældrene til at komme til idræt. Dels fordi de har svært ved at finde den form for idræt og bevægelse, som passer dem (fx overvægtige børn). Derfor skal der skabes et samarbejde mellem de kommunale institutioner, som har og kender de pågældende børn, og idrætsforeninger som gerne vil skabe aktiviteter for denne målgruppe. Projekt 'Grib Chancen' er et eksempel på denne projektmetode, som gik ud på, at idrætsforeninger skulle oprette hold for overvægtige børn, mens kommunen (sundhedsplejerskerne især) skulle hjælpe med at rekruttere børnene til de oprettede aktiviteter (dette og lignende projekter har dog også meget til fælles med projekttypen 'Tilpasset idræt og foreningsliv'). Flere af projekterne for børn og unge med handicap hører også under denne type.

4. *Aflastning og støtte til foreninger i områder med mange socialt udsatte og vanskeligt stillede børn.* Denne metode bygger på den antagelse, at en almindelig forening baseret på frivillighed har svært ved at håndtere de udfordringer, der er forbundet med deltagelsen af vanskeligt stillede børn og unge. Projekt 'Kvaglund IF' er et eksempel på denne metode. Derfor må der en struktureret og professional assistance til, så foreningen bedre kan løfte opgaven. DGI Midtjyllands projekt 'Idrætsforening for alle' tager ligeledes sigte på at kvalificere og udvikle idrætsforeningerne til at kunne rumme vanskeligt stillede børn.

I mange tilfælde benytter projekterne sig af en blanding af disse metoder i arbejdet med idræt for vanskeligt stillede børn. På det eksisterende datagrundlag kan evalueringen ikke sige noget om, hvilken tilgang der er bedst, og det vil givetvis også være forskelligt fra målgruppe til målgruppe og kontekst til kontekst, hvad der fungerer bedst.

7.4 Er puljens formål om at sikre vanskeligt stillede børns idrætsdeltagelse blevet indfriet?

Denne første del af evalueringen har belyst, om puljen for idræt for vanskeligt stillede børn har ført til nye tilbud for målgruppen. Dernæst er det undersøgt, i hvilken grad projekterne har formået at rekruttere børn og unge fra målgruppen, og om projekterne har evnet at få børnene til at fortsætte med at dyrke idræt. Endelig er det analyseret, hvor mange af projekterne, der er fortsat, efter at projektmidlerne hørte op.

7.4.1 Nye tilbud

Kortlægningen af projekterne viser, at puljen både har støttet eksisterende aktiviteter og helt nye projekter og aktiviteter for målgruppen.

Støtten til eksisterende projekter har skabt bedre rammer og vilkår for aktiviteter, som allerede fandtes i den pågældende forening eller organisation, og hvor man havde en erfaring med at arbejde med idræt for vanskeligt stillede børn. Projekterne 'BROEN', 'Karatefamilien', 'VM i Taekwondo' og 'Nørrebronx' er eksempler på projekter, der snarere er en udvikling af eksisterende indsatser i de pågældende foreninger end noget helt nyt. Generelt er der gode erfaringer og resultater fra disse projekter. Det kan dels skyldes, at det er aktiviteter, der allerede har vist sig at fungere, men med støtten fra puljen har fået bedre vilkår til fx udvikling og rekruttering. Men det kan måske også hænge sammen med, at der hos initiativtagerne

er et større engagement i projektet, fordi det ikke er skabt som et resultat af projektstøtten fra puljen til idræt for vanskeligt stillede børn.

Puljen har dog primært støttet oprettelsen af en række nye aktiviteter for målgruppen i foreninger og organisationer, hvor aktiviteten eller projektet ikke eksisterede, før bevillingen blev givet. Aktiviteten er altså ny i den pågældende forening, men er i mange tilfælde kendt fra andre foreninger og andre sammenhænge. Projekterne er snarere karakteriseret ved mere og bedre støtte til målgruppen, andre rekrutteringsveje, nye organiseringsformer mv. end nye aktiviteter, undervisningsformer mv. – med enkelte undtagelser. Det er især denne type af projekter, der ikke har nået de formulerede mål, og som ikke fortsætter, når projektmidlerne hører op. Det kan naturligvis hænge sammen med, at det netop er en ny aktivitet i den pågældende forening, eller fordi det er en ny type aktivitet eller metode, som her blev afprøvet. Det er mere skrivebords-projekter til forskel fra ovennævnte eksisterende projekter, der er mere erfaringsbaserede. Men det kan selvfølgelig også skyldes, at det reelle engagement i projektet ikke er den samme, som der hvor aktiviteten er etableret uden samme eksterne støtte. Set i et lidt bredere perspektiv er det overraskende, hvor få eksempler der findes på projekter, der sætter barnet eller den unges behov i centrum og derudfra skaber tilpassede aktiviteter.

7.4.2 Rekruttering

På tværs af de forskellige typer af projekter viser evalueringen og svarene fra projektlederne, at det for de fleste projekter er lykkedes at rekruttere børn og unge, der hører til de relevante målgrupper. Nedenstående punkter er udtryk for de områdespecifikke erfaringer med rekruttering:

- I de forholdsvis få projekter for anbragte børn er det lykkedes at rekruttere et relativt stort antal børn, hvilket har krævet et tæt samarbejde mellem idrætsorganisationerne (idrætssamvirke, foreninger og landsdelsorganisationer hos DGI) og bostederne. Derimod har det vist sig at være vanskeligt at rekruttere børn fra plejefamilier.
- Hovedparten af projekterne for børn og unge med handicap rapporterer, at det ikke er noget problem at rekruttere medlemmer til idrætsaktiviteterne. Det kan hænge sammen med, at disse børn udviser stor lyst til at dyrke idræt, men mangler tilbud, og når først mulighederne byder sig, kommer de også.
- I gruppen af projekter for vanskeligt stillede børn og børn af anden etnisk herkomst end dansk findes en række overbevisende gode projekter, der har formået at skabe gode resultater. I de fleste af projekterne fortæller projektlederne, at rekrutteringen af børn og unge til projektet er forløbet smertefrit. Det er især værd at fremhæve 'BROEN', 'Karatefamilien', 'VM i Taekwondo' og 'Nørrebrox', der alle har levet op til de oprindelige målsætninger om at rekruttere og fastholde et stort antal børn over længere tid. Der er desværre også seks projekter, der ikke er blevet evalueret, og derfor er det usikkert, hvad disse projekter har opnået.
- I projekterne omkring børn med overvægt har det været svært at rekruttere det forventede antal børn, hvilket også er erfaringen fra andre evalueringer af sådanne projekter (la Cour 2009).

Dette positive billede af projekternes evne til at rekruttere børn og unge fra målgruppen – med undtagelse af projekterne for overvægtige børn – er overraskende i forhold til erfaringer fra andre tilsvarende projekter og den generelle opfattelse, at det er svært at få mange af børn og unge fra målgruppen til at gå til idræt og især i en forening. Det kan hænge sammen med, at mange af disse projekter har haft relativt gode økonomiske vilkår. Men måske har projekterne også tegnet et lidt for positivt billede af rekrutteringen. Konklusionen er alene baseret på projektledernes egne vurderinger af rekrutteringen.

I de tilfælde hvor projekterne har haft svært ved at rekruttere børn fra målgruppen, er der en tendens til, at målgruppen udvides og gøres bredere. Udvidelse af deltagertallet synes at gå forud for et fokus på målgruppen og måske færre børn end skitseret i projektbeskrivelserne (se fx projektet 'Levedygtige idrætstilbud til børn og unge med handicap på Mors', som udvidede målgruppen til at have fokus på børn i skolealderen med både fysiske og psykiske handicap, voksne udviklingshæmmede, senhjerneskadede og psykiatrien). Det karakteriserer rekrutteringen af denne målgruppe, at den ofte sker via eller med hjælp fra kommunale sagsbehandlere, sundhedsplejersker, institutioner mv., som kan henvise eller opfordre barnet til at deltage i aktiviteten. Rekrutteringen sker ikke lige så naturligt som til de almindelige aktiviteter og hold i foreningen. Endvidere er netværk, foreninger og kommunale institutioner (skoler, SFO'er og fritidsklubber i boligområder, hvor mange socialt udsatte og børn af anden etnisk herkomst end dansk bor) vigtige for rekrutteringen.

7.4.3 Fastholdelse

Det ser også ud til, at det er lykkedes for mange af projekterne at få mange af børnene til at fortsætte med at gå til idræt. Men der er selvfølgelig også her et frafald, som ligeledes findes i den almindelige idræt. Det sker imidlertid ofte, fordi barnet eller den unge ønsker at prøve noget andet. For denne målgruppe kan det være mere problematisk, hvis barnet stopper, fordi der sjældent er ret mange reelle alternativer. Eksempelvis kan det være vanskeligt for et barn med et handicap at finde en anden aktivitet, hvis det ikke ønsker at fortsætte i det nuværende idrætstilbud. Der savnes dog generelt præcise og pålidelige informationer om, hvor mange af børnene, der er fortsat i idrætstilbuddene, og hvor længe. Det er altså noget usikkert, hvor stort frafaldet er.

- I de projekter for anbragte børn, hvor man har registreret antallet af børn, der har deltaget og hvor længe, har man levet op til egne forventninger, idet mere end halvdelen af de rekrutterede børn og unge fra målgruppen har gået til idræt over én eller flere sæsoner.
- I gruppen af projekter for børn af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk viser de projekter, som har foretaget en form for registrering deraf, at de fleste af børnene og de unge fortsat er aktive efter mere end et år. Det gælder dog ikke alle projekter, og i nogle projekter er det svært at opgøre på en meningsfuld måde, fordi aktiviteterne er 'øjeblikks-aktiviteter', der ikke lægger op til vedvarende deltagelse (fx deltagelse i stævne eller event som det var tilfældet med 'Futbol de Calle').
- Det fremgår af handicapidrætsprojekterne, at det er gået forholdsvis fint med at fastholde børnene i aktiviteterne. For specifikke typer af handicap kan der være problemer med at få børnene til at fortsætte, og det er ofte i projekter, hvor det også er svært at rekruttere børn og unge. Det gælder især børn med autisme, ADHD og andre sociale

vanskeligheder, eller hvis der er lang afstand for børnene til den pågældende aktivitet. Det kan også være et problem, hvis projektet omfatter børn og unge med forskellige typer af handicap.

7.4.4 Projekternes fortsættelse

Det største problem for fastholdelsen synes at være, at mange projekter stopper, når projektmidlerne hører op. Evalueringen viser dog, at mange projekter har formået at fortsætte under en eller anden form, men der er stor forskel på dette mellem de forskellige typer af projekter.

- Fire af fem projekter for anbragte børn blev ikke videreført, da projektstøtten hørte op. Dog arbejder én kommune videre med projektmodellen, og i et andet projekt er der udarbejdet en formel samarbejdsaftale mellem et anbringelsessted og en idrætsforening.
- I gruppen af projekter for børn af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk er 11 ud af 14 projekter videreført på en eller anden måde. Deraf er tre videreført uden anden ekstern støtte end den almindelige kommunale støtte, mens de resterende har formået at hente ekstern støtte fra anden side (bl.a. fonde).
- I gruppen af projekter for børn og unge med handicap er det også lykkedes for hovedparten af projekterne at videreføre aktiviteten. Det gælder især de projekter, som søgte om driftsstøtte til eksisterende aktiviteter, men det gælder også for de fleste af de mere nyskabende projekter, hvoraf ni ud af 14 projekter er videreført.
- Af de syv projekter målrettet mod overvægtige børn og unge er det kun ét projekt, der har evnet at fortsætte. Og det er et projekt i en forening, hvis primære målgruppe netop er overvægtige børn (Fit for Kids).

Det er svært at sige noget generelt om, hvad der adskiller de projekter, der formår at køre videre, fra de projekter, der er stoppet. Dog viser det sig, at de projekter for børn og unge med handicap, som er stærkt lokalt forankrede, for en stor dels vedkommende har succes med at videreføre aktiviteten, hvorimod de projekter, der ikke er blevet videreført, især er projekter med landsdækkende eller regionale aktiviteter. Desuden ser det også ud til, at præcise definitioner af målgruppe og målgruppens behov og ønsker er faktorer, som kendetegner gruppen af videreførte projekter. Endvidere er der en tendens til, at projekter, der eksisterede forud for bevillingen, i højere grad overlever, end nye projekter, der først blev etableret, da bevillingen blev givet. Endelig er der en tendens til, at projekter der er forankret i foreninger og organisationer, hvor arbejdet med vanskeligt stillede børn, unge og voksne er et af organisationens primære mål, har større succes end foreninger og organisationer, hvor det mere har karakter af at være en tillægsaktivitet for nye målgrupper.

7.5 Hvordan er projekterne blevet etableret, udviklet og forankret?

Denne del af evalueringen har for det første set på, hvordan projekterne er finansieret, og hvordan projektstøtten typisk er blevet brugt. Dernæst er det belyst, hvordan projekterne er organiseret med særlig fokus på tilknytningen til eller integreringen i den forening eller organisation, der ejer projektet. Endelig er det analyseret, hvordan samarbejdet mellem projektet og diverse samarbejdspartnere har fungeret.

7.5.1 Projektets finansiering og brug af ressourcerne

Der er store forskelle på, hvor meget de forskellige projekter har fået i støtte. Det mindste beløb er 6.000 kr., og det største er 2.698.500 kr.

- Bevillingerne til de fem projekter for anbragte børn udgjorde til sammen 5.023.250 kr. Disse projekter fik overvejende det beløb, som de havde søgt om. En simpel analyse af udgiften pr. barn viser, at den gennemsnitlige udgift i projekterne pr. barn eller ung er ca. 33.000 kr.
- De 14 projekter inden for idræt for børn af vanskeligt stillede forældre og børn af anden etnisk herkomst end dansk fik til sammen 5.660.054 kr., dvs. i gennemsnit noget mindre end projekterne for anbragte børn. De fleste af disse projekter fik betydeligt mindre, end de havde søgt om. Den gennemsnitlige udgift i projekterne pr. barn eller ung er ca. kr. 4.300 kr.
- 27 projekter til idræt for børn og unge med handicap fik til sammen bevilget 5.194.690 kr. Da det samlede beløb stort set er det samme, som for de to førstnævnte grupper af projekter, er det gennemsnitlige støttebeløb meget mindre. Endvidere er fordelingen mellem projekterne meget ulige. Således har Dansk Handicap Idræts-Forbund modtaget godt halvdelen af beløbet (det ene projekt i samarbejde med Dansk Skoleidræt) til to større projekter, mens de mange lokale foreningsbaserede projekter typisk har modtaget mellem 50.000 kr. og 200.000 kr. Fire af projekterne med en samlet bevilling på 700.800 kr. er ikke gennemført. På tværs af meget forskellige projekter, hvor kontakten til børnene og de unge varierer meget, har den gennemsnitlige udgift pr. barn og ung (til sammen 1.157), der har haft glæde af projekterne, været kr. 3.613.
- De syv projekter for svært overvægtige børn fik til sammen 3.470.000 kr., hvoraf 215.943 kr. dog ikke er blevet brugt ('Move on – børn og unge i bevægelse'). De fleste af disse projekter har fået størstedelen af det beløb, der blev ansøgt. Den gennemsnitlige bevilling til projekterne er forholdsvis stor, men det skyldes primært to store bevillinger til DGI (det ene i samarbejde med DIF) på til sammen 2.805.000 kr. De øvrige projekter har søgt om, og fået, meget beskedne beløb.

Det skal præciseres, at det er forbundet med en betydelig usikkerhed at beregne den gennemsnitlige projektudgift pr. barn og ung, som har haft glæde af projekterne. For det første er opgørelsen af antallet af deltagende børn og unge usikker. For det andet er der stor forskel fra projekt til projekt på, hvor meget børnene har deltaget i aktiviteterne. For det tredje har nogle projekter (og typisk forholdsvis dyre projekter) mere være rammesættende for fremtidige aktiviteter i foreninger for vanskeligt stillede børn (fx udarbejdelsen af kurser og materialer)

end direkte aktiviteter for målgruppen. Med disse forbehold i baghovedet viser beregningerne, at det er forholdsvis dyrt at engagere vanskeligt stillede børn og unge i et aktivt idrætsliv i sammenligning med udgiften til almindelige børns idrætsdeltagelse. Men sammenholdes denne udgift med de store omkostninger, som nogle af disse børn og unge påfører det offentlige, er det en lille udgift. Endvidere viser sammenligningen mellem projekttypene, at der er store forskelle på projektudgiften pr. barn. Det er især projekterne målrettet anbragte børn, som har været udgiftskrævende.

De fleste af projekterne er udelukkende eller hovedsageligt finansieret af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn. Nogle projekter har også fået støtte fra kommunen, lokale virksomheder, fonde og andre ministerier. Foreningerne og organisationerne, hvor projektet er forankret, har i mange tilfælde også bidraget med penge og frivillig arbejdskraft.

En gennemgang af de foreliggende budgetter og regnskaber viser, at projekterne generelt har brugt midlerne som budgetteret. Flere projekter har ikke brugt alle midler inden for bevillingsperioden, men har som regel fået lov til at fortsætte med projektet for resterende midler. Kulturministeriet og Socialministeriet har været ret store over for enkelte projekters ønske om at omprioritere midlernes anvendelse.

En stor del af pengene til disse projekter er gået til løn til projektleder og instruktører, hvilket gør projekterne meget afhængige af fortsat ekstern finansiering. Der er meget større lønnet arbejde i disse projekter end i almindelige idrætsforeninger, og det frivillige indslag er relativt begrænset. Men der er undtagelser på velfungerende projekter, som overvejende eller udelukkende fungerer ved frivilligt arbejde (bl.a. projektet 'Nørrebronx').

7.5.2 Projektets organisering

Projekternes organisering afhænger af, hvilken organisationstype projektet er forankret i. De projekter, som primært har modtaget midler til drift eller udvikling af eksisterende aktiviteter, har taget udgangspunkt i en eksisterende foreningsstruktur, og derfor er der i forbindelse med bevillingen ikke foretaget organisatoriske tiltag blandt disse. Det er så at sige bare en aktivitet i foreningen.

De fleste større projekter, som typisk er organiseret i en idrætsorganisation, er som regel organiseret med en styregruppe og en projektleder og undertiden også en arbejdsgruppe. Medlemmerne i styregruppen repræsenterer typisk forskellige interesser i projektet.

Formålet med puljen var som nævnt at fremme involveringen i idrætsforeningernes tilbud blandt vanskeligt stillede børn, og det fremgik af Folketingets bevilling, at støtten kunne gå til 'idrætsforeninger evt. i samarbejde med fritidsinstitutioner, der iværksætter målrettede initiativer for vanskeligt stillede børn'. Trods denne præcisering er en stor del af midlerne ikke gået direkte til idrætsforeninger men – i bedste fald – indirekte via idrætsorganisationer på landsplan eller regionalt plan. Man kan skelne mellem fire typer af organisationer, som har fået en bevilling fra puljen.

1. Den største gruppe af tilskudsmodtagere er *almindelige idrætsforeninger*, både enstregede og flerstrengede, der har fået støtte til drift og udvikling af en aktivitet eller igangsætning af et særligt tilbud for en gruppe af børn og unge, som falder ind under puljens målgruppe. 23 af projekterne er forankret i en almindelig idrætsforening.

2. Den næststørste gruppe af tilskudsmodtagere er landsidrætsorganisationer, landsforbund, regionale organisationer tilknyttet en landsidrætsorganisation og fællesorganisationer for idræt i en kommune. Det er især DGI ('Idræt for anbragte børn og unge', 'Move on – børn og unge i bevægelse', 'Grib chancen – til et lettere liv' og 'Idræt for børn med særlige behov – se hvad jeg kan'), DIF ('Get2Sport'), Dansk Handicap Idræts-Forbund ('Børneklubben X-sport', 'X-sport Kraftcentre', 'Etablering af samarbejde med fire (rask)idrætsforbund', 'Et aktivt cykelliv for børn og unge med synshandicap', 'Atletik og multiidræt på specialskoler og SFO'er for flerhandicappede' og 'Skolesport, Leg, Liv og Læring') samt idrætsråd (Viborg Idrætsråd). 17 af projekterne er forankret i en sådan organisation for foreninger, dvs. ikke direkte i en lokal forening.
3. Den tredje gruppe af tilskudsmodtagere er foreninger, som har målgruppen som et centralt formål. Det vil sige foreninger, hvis mål er at fremme socialt udsatte eller vanskeligt stillede børn og unges deltagelse i idræt eller samfundslivet generelt. Det er især handicapidrætsforeningerne, men også foreninger som 'BROEN', 'Somali Community in Denmark', 'Nørrebrox' og 'Fit for Kid'.
4. Endelig har en kommune fået en bevilling til at fremme idrætsdeltagelsen i en specifik idrætsforening (Esbjerg Kommune/Kvaglund IF).

Det er svært på det foreliggende grundlag for evalueringen at vurdere styrken og svagheden ved de forskellige organiseringsformer. Det følgende er derfor mere en refleksion til debat derom. Styrken ved aktiviteter for målgruppen i en almindelig idrætsforening er, at det i princippet skulle føre til større inklusion og integration med almindeligt stillede børn og unge, end i foreninger, der primært henvender sig til socialt udsatte og vanskeligt stillede børn og unge. Endvidere har mange almindelige idrætsforeninger en stærk lokal forankring med en stærk organisation og kontinuitet. Svagheden ved den almindelige idrætsforening kan være, at tilbuddene til vanskeligt stillede børn og unge ofte ikke er foreningens primære interesse og ofte er båret af enkelte personers engagement. Det er dog typisk en person, som i forvejen er engageret i foreningen, som er projektleder. Men der er i mange tilfælde grænser for, hvor meget den almindelige idrætsforening vil bruge af ressourcer, tid og engagement på målgruppen. Gennemgangen af de foreliggende evalueringer og erfaringsopsamlinger fra projekterne tyder på, at der har manglet et reelt ejerskab til projekterne i nogle af de almindelige idrætsforeninger.

Det er ikke problemet i de foreninger, hvor arbejdet med vanskeligt stillede børn og unge er en central del af deres mission. Gennemgangen af de mange projekter viser, at projekter under denne type forening generelt har fungeret fint. Svagheden ved denne organiseringsform kan imidlertid være, at den måske er god til at tilpasse aktiviteter til målgruppen, men det kan blive en form for eksklusion i forhold til almindeligt stillede børn og unge. Der er også en tendens til, at det er foreninger for meget afgrænsede målgrupper (med et specifikt handicap, fx døve eller sindslidende), og derfor må rekrutteringen ske fra et stort geografisk område, hvilket igen giver et usikkert medlemsgrundlag.

Af bevillingen af pengene til puljen til idræt for vanskeligt stillede børn fremgik det, at der kunne ”ydes tilskud til idrætsforeninger evt. i samarbejde med fritidsinstitutioner, der iværksætter målrettede initiativer for vanskeligt stillede børn, herunder børn på anbringelsessteder, i plejefamilier mv.” Trods dette er en stor del af bevillingerne gået til landsidræts- og

regionalorganisationerne, hvoraf flere projekter har haft et mere indirekte sigte på vanskeligt stillede børn og unge. I Kulturministeriet og Socialministeriet, der har administreret puljen, har man øjensynlig ikke skelnet mellem idrætsforeninger og landsidrætsorganisationer. Styrken ved projekter under en landsidræts- eller regionalorganisation er, a) at de burde have den økonomiske og faglige styrke til at gennemføre et projekt på et højt fagligt niveau, b) at arbejdet for at styrke målgruppens deltagelse i idrætsforeninger bliver bredere end det afgrænsede lokale sigte i lokale foreninger, c) og at det burde øge sandsynligheden for, at projektet fortsætter efter bevillingens ophør. Svagheden kan imidlertid være, at projektet ikke får den lokale forankring, som var tiltænkt. Endvidere viser en gennemgang af disse projekter, at der også er en tendens til, at projektet ikke bliver forankret i organisationen. Det er overvejende et professionelt projekt, som bestyrelse, udvalg og frivillige i lille grad er involveret i og i nogle tilfælde ser med skepsis på. Der er også eksempler på svag projektstyring af og interesse for projektet fra organisationens side (se bl.a. evalueringen af DHIF's projekt 'X-sport Kraftcentre'). Trods store bevillinger og fuldtidsansatte projektledere er de fleste af de store projekter, som landsidrætsorganisationerne fik støtte til, ikke fortsat efter bevillingsperiodens ophør, og det er også derfra størstedelen af de ubrugte projektmidler stammer.

På tværs af de forskellige projekter ses en tendens til, at det er de mindre og mellemstore projekter med en eller flere lokale ildsjæle, som er lykkedes bedst. Der er grund til at diskutere, om man havde fået mere ud af puljen, hvis pengene i højere grad var gået til lokale projekter forankret i idrætsforeninger evt. i samarbejde med lokale kommunale institutioner.

7.5.3 Projektets samarbejde med andre foreninger og kommunale institutioner

Det går igen i de mange projekter, at de fleste af dem er gennemført i et samarbejde med andre foreninger eller kommunale myndigheder og institutioner. Derved adskiller de sig fra den typiske idrætsforening, hvis relation til kommunen overvejende vedrører adgangen til faciliteter og anlæg samt ansøgninger om støtte fra folkeoplysningsmidlerne. Det er der gode grunde til. Først og fremmest fordi rekrutteringen af vanskeligt stillede børn og unge ofte forudsætter et tæt samarbejde med institutioner, hvor børnene kommer eller opholder sig (skole, SFO, fritidsklub, specialinstitution, anbringelsessted), eller kommunale sagsbehandlere, sundhedsplejerske m.fl.

Evalueringen viser, at der er meget forskellige erfaringer med disse samarbejder eller partnerskaber. I de fleste projekter ser man dog positivt på samarbejdet, men går man tættere på, som vi har gjort i de udvalgte cases, er det noget mere nuanceret. Ser man på de to uddybende projektbeskrivelser inden for handicapområdet, berettes der om problemer i forhold til at etablere samarbejdsrelationer, hvilket har krævet en del opmærksomhed i projekterne.

Enkelte projekter har haft specifikt fokus på etableringen af partnerskaber og samarbejdsrelationer mellem relevante institutioner, foreninger, kommuner og idrætsorganisationer, og de rapporterer alle om vellykkede indsatser og efterfølgende videreførelse af partnerskaberne (fx projektet 'Grib Chancen').

Nogle projekter beklager sig over en svag eller næsten fraværende involvering fra den kommunale forvaltning. I nogle kommuner har der været en stor samarbejdsvilje og lydhørhed i forhold til projektet, mens andre kommuner ikke har vist den store interesse. Det gælder bl.a. projektet 'IdrætsZen' i Viborg, og DGI Midtjylland beklager sig tilsvarende over det manglende samarbejde med samme kommune om projektet 'Idræt for anbragte børn og

unge'. Andre projekter fremhæver, at samarbejdet med kommunale myndigheder er usmidigt og besværligt. Det hænger ofte sammen med, at de to parter har forskellige rationaler. Mens foreningerne er optaget af at få varige medlemmer, kommer kommunen let til at se på aktiviteterne som en social- eller sundhedsrelateret intervention i forhold til en bestemt gruppe, hvorfor kommunens interesse typisk samler sig om, hvilke gavnlige effekter projektet har på deltagerne.

Samarbejdet med de forskellige kommunale eller private institutioner ser til gengæld ud til at have fungeret godt i de fleste af projekterne, hvor det har fundet sted. Svigtende samarbejde undskyldes ofte med en forringelse af institutionens økonomi. Det er dog en central pointe, at sådanne samarbejder ikke kan standardiseres. Hver af dem må tage udgangspunkt i specifikke forhold i det pågældende projekt, den pågældende forening og den pågældende institution. Det bekræfter, hvad forskning i partnerskaber har vist: At den lokale kontekst spiller en stor rolle for karakteren af partnerskabet, og derfor må partnerskabets konkrete udform tage udgangspunkt deri (Høyer-Kruse et al. 2008).

Ud fra en kommunal synsvinkel eller en institutions synsvinkel kan det imidlertid også være vanskeligt og tidskrævende at indgå i et samarbejde med forskellige foreninger og organisationer om projekter, der ofte kun fungerer i en kortere periode. Det kan også være for usikkert at arbejde sammen med en forening inden for en bestemt idrætsaktivitet (som 'Golf for vanskeligt stillede').

Flere af projekterne, som idrætsorganisationer har stået bag, har haft problemer med at involvere lokale idrætsforeninger. Det gjaldt fx DGI Midtjyllands projekt 'Idræt for anbragte børn og unge' og til dels også projektet 'Grib Chansen', som DGI og DIF stod for i fællesskab på Fyn. Det var ganske enkelt svært at engagere lokale foreninger deri, men når først det lykkedes, fungerede samarbejdet udmærket.

7.6 Barrierer og muligheder

Gennemgangen af de 49 gennemførte projekter, som denne evaluering vedrører, har på den ene side tydeliggjort en række barrierer for arbejdet med at fremme vanskeligt stillede børns idrætsdeltagelse, men har på den anden side også vist, at det kan lade sig gøre. I det følgende er nogle af de væsentligste barrierer og muligheder i arbejdet med at udvikle idrætstilbud for vanskeligt stillede børn og unge trukket op. Afsnittet inddrager også viden fra andre evalueringer og viden fra forskning på området. Analysen er opdelt i fire dele. Først identificeres problemerne, der er forbundet med den gruppe af børn og unge, der her er benævnt som vanskeligt stillede børn og unge. Dernæst belyses barrierer og muligheder på det aktivitetsmæssige niveau. Dette følges op af en vurdering af barrierer og muligheder på det organisatoriske niveau. Til slut belyses det samme på det politiske niveau.

7.6.1 Målgruppen

Undersøgelser af børns idrætsdeltagelse viser, at de fleste børn gerne vil gå til idræt, og det gælder også de forskellige børne- og ungemålgrupper med varierende grader af udsathed. Det bekræfter mange af projekterne, som har indgået i denne evaluering. Det har generelt ikke været svært at rekruttere børn til projekterne, og børnene, der har deltaget, har været glade

for at deltage. Årsagerne til den lavere idrætsdeltagelse i denne gruppe skal findes i en kombination af a) forældrenes utilstrækkelige opbakning (kombinationen af lav socioøkonomisk status og lille idrætsinteresse hos forældrene er stærkt udslagsgivende for idrætsinteressen (Nielsen og Ibsen 2008)), b) dårlige muligheder for at dyrke idræt (manglende idrætsstilbud og få faciliteter i området), (se bl.a. la Cour 2008; Nielsen og Ibsen 2008; Ibsen et al 2012), c) og lavt selvværd og trivsel hos børnene.

Denne evaluering viser dog også – hvad såvel forskningen som tidligere evalueringer også har peget på – at vanskeligt stillede børn og unge er en meget heterogen gruppe af børn og unge. Nogle projekter tog sigte på en klart defineret og afgrænset målgruppe, mens andre var målrettet en bredere målgruppe, både hvad angår type af handicap eller 'socialt udsathed' og alder. Flere projekter for børn med handicap nævner, at sidstnævnte tilgang kan være problematisk, fordi for store forskelle i både handicap og alder betyder, at nogle fravælger aktiviteten. Det synes at være en svaghed ved nogle projekter, at de ikke er tilstrækkeligt præcise, hvad angår målgruppe. På den anden side vil en stærkere og mere præcis opdeling i særlige grupper af vanskeligt stillede børn og unge gå imod ønsket om inklusion og integration og gøre det endnu vanskeligere for almindelige idrætsforeninger at etablere sådanne tilbud.

Nogle barrierer for en aktiv idrætsdeltagelse går på tværs af flere grupper, mens andre barrierer er knyttet til en bestemt gruppe. Det er en væsentlig barriere, at der ofte ikke skelnes tydeligt nok mellem disse grupper. At man så at sige tror, at det er de samme metoder og løsninger, der skal bruges over for børn af anden etnisk herkomst end dansk, socialt udsatte børn og overvægtige børn. Der er endvidere en tendens til, at man overser nogle af de mindst idrætsaktive. Her tænker vi især på pigerne. Bl.a. er piger af anden etnisk herkomst end dansk meget mindre idrætsaktive end piger af forældre med en dansk baggrund, mens der er små forskelle på idrætsdeltagelsen mellem drenge af anden etnisk herkomst end dansk og drenge af dansk herkomst (Nielsen og Ibsen 2008; Toftegaard-Støckel, Nielsen, Ibsen og Andersen 2010; Ibsen et al. 2012).

En af de centrale barrierer, som nævnes af et stort antal projekter, handler om forældrenes rolle. Vanskeligt stillede familier har ofte et meget lille kendskab til foreningslivet og har ikke mange ressourcer til at bakke op om børnenes medlemskab af en forening. I størstedelen af de evaluerede projekter argumenteres for nødvendigheden af synlig og hyppig tilstedeværelse i det område eller nærmiljø, hvor indsatsen skal foregå. At have et barn med et handicap kræver mange ressourcer i dagligdagen, hvorfor der ikke er så meget fokus på deltagelsen i idræt. Samtidig er det relativt ringe udbud af idrætsaktiviteter til børn og unge med handicap årsag til lange transporttider til aktiviteten. Det kan derfor være svært at få forældre til handicappede til at prioritere idrætten. Nogle steder har man meget bevidst arbejdet på at engagere forældrene i foreningen. Andre steder – som vi især finder i projekterne i denne evaluering – har man forsøgt at kompensere for forældrenes manglende opbakning ved at få frivillige voksne til at hjælpe det enkelte barn med at komme til idræt (fx 'BROEN' og 'Idrætszen').

Den latente og meget synlige stigmatisering af målgruppen er ligeledes en barriere. For nogle overvægtige børn kan det for eksempel være en barriere for deres deltagelse i en almindelig idrætsforening, at de skal færdes i et miljø, hvor de fleste børn er normalvægtige. Det forhold synes de færreste af projekterne at have forholdt sig til forud for projektstarten.

Den sidste barriere på målgruppeniveau er økonomien. Flere undersøgelser er kommet til den konklusion, at økonomien spiller en rolle for idrætsdeltagelsen blandt børn af anden et-

nisk herkomst end dansk og børn af vanskeligt stillede forældre, og derfor anbefales reduceret kontingent for denne gruppe (LG Insight). Mange kommuner giver øget støtte til medlemmer med et handicap, og den såkaldte Fritidspas-pulje, som Socialstyrelsen administrerer, tager bl.a. sigte på at give økonomisk støtte til vanskeligt stillede børn, så de kan deltage i fritidsaktiviteter. Det er dog usikkert, hvor meget det betyder, og materialet for denne evaluering har heller ikke kunnet belyse dette. Set i lyset af de barrierer, som angives i de 49 projekter, er det er måske en ineffektiv anvendelse af begrænsede ressourcer til at fremme vanskeligt stillede børns idrætsdeltagelse.

7.6.2 Det aktivitetsmæssige niveau

Denne evaluering har ikke haft fokus på, hvilke aktiviteter, undervisnings- og træningsformer og pædagogikker, der fungerer i forhold til de forskellige grupper af vanskeligt stillede børn, og de foreliggende erfaringsopsamlinger og eksterne evalueringer, som er gransket i denne evaluering, har heller ikke meget fokus derpå. Derfor er det begrænset, hvad denne evaluering kan pege på af barrierer og muligheder på det aktivitetsmæssige niveau. I projekt 'IdrætsZen' har der været meget stor opmærksomhed på at finde frem til den rette aktivitet til det enkelte barn, og erfaringer taler for, at aktiviteter med begrænset spilkompleksitet og begrænsede sociale stimuli kan være at foretrække for sårbare anbragte børn og unge.

Projekter for vanskeligt stillede børn benytter ofte alternative idræts- og bevægelsesaktiviteter i sammenligning med de dominerende aktiviteter for børn og unge i foreningerne (la Cour 2012). Det ser vi også en tendens til i de projekter, som denne evaluering har omfattet. Samtidig viser undersøgelser, at de idræts svage grupper efterspørger de samme, mest udbredte idrætsaktiviteter, som de idrætsaktive børn går til. Og idrætsinteresserne hos de vanskeligt stillede børn er lige så forskellige, som de generelt er hos de idrætsaktive børn. Der er derfor perspektiv i at arbejde med alternative eller mindre dyrkede idræts- og bevægelsesaktiviteter for denne målgruppe, men det er en fejltagelse, hvis man forbigår de store og populære idrætsaktiviteter, fordi mange af målgruppens børn og unge opfatter deltagelsen i disse som en markør for normalitet.

Den videnskabelige litteratur har identificeret en række forhold, som har betydning for et inkluderende læringsmiljø (Farrell, 2004). For det første er den fysiske tilstedeværelse, dvs. i hvilken grad man er til stede i fællesskabet, af afgørende betydning. For det andet er accept og anerkendelse vigtig, dvs. i hvilken grad man bydes velkommen som fuldgyldig og aktiv deltager i fællesskabet. For det tredje spiller det en rolle, at barnet også deltager aktivt i fællesskabet, dvs. bidrager i fællesskabets aktiviteter. For det fjerde har det betydning, at læringsmiljøet bidrager til udvikling af et positivt selvbillede (idrætsligt og personligt), dvs. i hvilken grad man lærer og udvikler positive selvbilleder. Ud fra det foreliggende materiale om projekterne og interviewene med lederne af de seks projekter, som har deltaget i den uddybende del, er det meget få af projekterne, der har tænkt i disse baner, men enkelte af dem har helt eller delvist arbejdet efter disse principper. Det gælder bl.a. Sydøstlolland Gymnastikforenings projekt 'Bevægelsestilbud til børn, som har været på julemærkehjem', Esbjerg Karate Klubs projekt 'Karatefamilien', Nørrebro Taekwondo Klubs projekt 'VM i taekwondo Nye klubber Nye stjerner', Dansk Golf Unions projekt 'Backspin og Selvværd' samt Storådalens golfklubs projekt 'Golf for vanskeligt stillede børn'.

Det er dog helt tydeligt, at langt de fleste projekter først og fremmest er erfaringsbaserede

og i meget lille grad bygger på den foreliggende faglige viden om udsatte børn og unge, børn med handicap mv. Mange projekter ville have haft gavn af en form for projekt-model eller projekt-metode, hvor de forskellige parametre, der har betydning for et projekts gennemførelse og succes, er beskrevet. Det må dog ikke blive for teoretisk og abstrakt, så de personlige erfaringer og ildsjælenes engagement tilsidesættes. Det er således vigtigt at finde en balance mellem den foreliggende faglighed og det, som foreningerne og de frivillige tror på og evner at gennemføre.

7.6.3 Det organisatoriske niveau

Puljen tog sigte på at fremme vanskeligt stillede børns deltagelse i idrætsforeninger. Derfor er det centralt at se på barrierer og muligheder i foreningerne i arbejdet med at fremme denne målgruppes idrætsdeltagelse.

Undersøgelser af idrætsforeninger og evalueringer af forebyggelses- og integrationsprojekter i foreninger viser, at mange foreninger er optaget af at give alle børn mulighed for at dyrke idræt. Det er en af grundene til, at mange foreninger har et forholdsvist lavt kontingent. Men samtidig er det de færreste foreninger, der ønsker at være et velfærdsinstrument for kommunen (Ibsen, Boje og Frederiksen 2009), og der er studier, der viser, at nogle foreninger ikke bryder sig om at udskille bestemte grupper, der gøres en ekstra indsats for. Man vil gerne være åben for alle og fx have medlemmer af anden etnisk herkomst end dansk, men man kan ikke lide at kalde det 'integrationsarbejde' og bryder sig ikke om særbehandling af en bestemt gruppe og øremærkede midler dertil (Rasmussen 2008: 64-66). Det gælder måske også, når vi taler om sundhed og forebyggelse. Det kan tænkes, at de ord og begreber, som præger dagsordenen på det politiske niveau og i den offentlige forvaltning, kan være en barriere for foreningernes indsats i forhold til særlige grupper og særlige sundheds- og integrationsindsatser.

Undersøgelser viser også, at foreningernes evne til og interesse for at udvikle tilbud for denne målgruppe afhænger af, om foreningen har et lokalt integrerende sigte ('lokalforeningen'), eller om den primært er aktivitets-orienteret ('aktivitetsforeningen') (Ibsen 2006). Norske erfaringer viser endvidere, at det gør en forskel, om idrætsaktiviteter for handicappede organiseres af særlige foreninger for målgruppen (fx handicapidrætsforening) eller af almindelige idrætsforeninger. Denne evaluering tyder ligeledes på, at det har væsentlig betydning for indsatsernes succes, hvilke mål og værdier foreningen har. Foreninger som har et socialt integrerende sigte, og hvis aktiviteter primært er målrettet vanskeligt stillede børn og voksne, lykkes øjensynligt bedre med projekter for vanskeligt stillede børn og unge end almindelige idrætsforeninger.

Projekter af den slags, som her er evalueret, har ofte et tvetydigt forhold til spørgsmålet om lønnede/professionelle contra ulønnede/frivillige. På den ene side benytter sådanne projekter i meget højere grad lønnede medarbejdere, end man gør i idrætsforeninger generelt, og det er en udbredt forestilling, at arbejdet med denne målgruppe forudsætter en større faglighed og indsigt, end almindelige frivillige har. På den anden side tillægges det frivillige engagement også stor betydning i projektverdenen, og måske specielt når det handler om projekter målrettet børn og unge, der har brug for ekstra hjælp og støtte. Samtidig ved vi, at frivillige er helt nødvendige i handicapidrætten, hvor man benytter betydeligt flere frivillige, end man gør i almenidrætten (Ibsen og Østerlund 2011). Ofte opfattes ildsjælen som afgørende for et

projekts succes eller fiasko. Den personlige involvering er ofte kendetegnende for ildsjælens engagement, og for flere af lederne af de undersøgte projekter har projektet været et hjertebarn. Denne kombination af projektansatte og frivillige giver sådanne projekter og indsatser flere udfordringer. For det første er indsatserne mere afhængige af ekstern økonomisk støtte til løn til ansatte, fordi medlemsbetalingen ikke kan bære lønnen, og der er grænser for, hvor meget foreningens andre aktiviteter eller afdelinger kan eller vil finansiere. For det andet stiller det særlige krav til samarbejdet mellem de ansatte og de frivillige. De frivillige bliver let de ansattes hjælpere, hvilket ikke er befordrende for deres engagement. For det tredje kan det være et problem, at de frivillige ikke har erfaring med og konkret indsigt i vanskeligt stillede børn og unges baggrund, behov og reaktionsmønstre.

Et fjerde karakteristisk træk ved den måde, disse projekter er organiseret, er samarbejdet mellem foreningen og de frivillige på den ene side og kommunale institutioner og professionelle (fx lærere, sagsbehandlere og sundhedsplejersker) på den anden side. Denne og tidligere evalueringer viser, at dette samarbejde er meget afgørende for rekrutteringen af flere grupper inden for den brede gruppe af vanskeligt stillede børn og unge (se bl.a. la Cour 2011). Det gælder fx når sundhedsplejersker henviser overvægtige børn til idrætsforeningers tilbud, og sagsbehandlere formidler kontakt mellem plejefamilier og idrætsforeninger. Men samtidig viser flere evalueringer, at det er vanskeligt at fastholde foreninger i et partnerskab med mindre initiativet til partnerskabet kommer fra foreningen og bygger på et ligeværdigt forhold (se bl.a. Høyer-Kruse, Thøgersen, Støckel og Ibsen 2008). På grund af de unges særlige situation har mange af disse børn og unge været under særlige foranstaltninger økonomisk og forvaltningsmæssigt. Fra projekternes side har man derfor måttet forholde sig til kommunernes fortolkninger af Serviceloven og Forvaltningsloven, og mødet med det kommunale og statslige bureaukrati opleves i en række konkrete tilfælde som uoverskueligt og forvirrende. 'Systemet' (det offentlige) opleves som stift og ufleksibelt og som udtryk for kassetænkning. Omvendt er der flere eksempler fra projekterne på, at kommunen ikke synes, at projektet (foreningen) fungerer tilstrækkeligt professionelt og ikke lever op til almindelige normer for samarbejde og projektstyring (også i projekter med gode resultater). Samarbejder og partnerskaber må derfor udvikles, så de tager højde for de særlige værdier, rationaler mv., som gælder for den pågældende forening og den pågældende kommunale institution.

7.7 Det politiske niveau

Der synes især at være to forhold på det politiske niveau, som udgør en barriere for at forbedre indsatsen for vanskeligt stillede børn og unges deltagelse i idrætsforeninger.

For det første er projektstøttens midlertidige karakter – typisk støtte i to eller tre år – en barriere for den mere vedvarende indsats. Dels fordi det muligvis får mange foreninger til at afholde sig fra – for alvor – at engagere sig deri. Dels fordi velfungerende projekter frustreres over, at aktiviteter må ophøre eller reduceres, når projektmidlerne hører op, mens der bruges kræfter på at søge midler fra en ny pulje. Man synes ikke at høste frugterne af de mange positive erfaringer og initiativer på dette område, fordi man fra politisk og forvaltningsmæssig side ikke har idéer til eller planer for, hvordan velfungerende aktiviteter og organiseringsformer kan få en mere varig karakter og udbredes til hele landet.

For det andet synes den kommunale involvering i disse projekter at være tvetydige. På den ene side lovpriser mange kommuner sådanne projekter og involverer sig også ofte på forskellig vis deri. Fx ved at være repræsenteret i styregruppen og ved at bidrage med visse arbejdsressourcer i forvaltningen eller på institutionerne. På den anden side er mange projekter skuffede over, at kommunen ikke vil prioritere indsatsen, når projektmidlerne hører op, og der er behov for en mere permanent finansiering eller genforhandling af samarbejdsaftalerne. Flere projekter giver udtryk for, at de havde fået løfte om, at kommunen ville støtte indsatsen, hvis det blev en succes, men måtte senere sande, at kommunen ikke kunne holde løftet. Når kommunen i nogle tilfælde holder sig på sidelinjen af projektet, kan det også hænge sammen med, at den ikke blev taget med på råd, da projektet og ansøgningen blev udarbejdet.

7.8 Inklusion i idrætten

Begrebet inklusion er opstået i specialpædagogikken og udtryk for en erkendelse af, at der må foretages organisatoriske og indholdsmæssige forandringer i uddannelsessystemet, såfremt alle elevers mangeartede behov og interesser skal imødekommes (Tetler, 2009). Hovedvægten er således på skoleforandringer på systemisk plan snarere end en tilpasning af den enkelte eller særlige målgrupper til de givne forhold. For så vidt indebærer inklusion et opgør med den traditionelle opsplitning mellem almenpædagogik og specialpædagogik og tager i stedet sigte på et inkluderende læringsmiljø, der kan rumme alle elevgrupper.

Dette synspunkt kommer også til udtryk i Salamanca-erklæringen om principper, politik og praksis for specialundervisningen:

”De, der har særlige uddannelsesmæssige behov, skal have adgang til almindelige skoler, som skal være i stand til at mødekomme deres behov ved at anvende en pædagogik, der er centreret omkring det enkelte barn.” (Undervisningsministeriet, 1994)

Idealet om inklusion har bredt sig fra skoleområdet til andre områder i samfundet som fx arkitekturen, hvor inkluderende eller universelt design er kommet i fokus i stedet for bare tilgængelighed for alle. Også inden for idrætten er inklusion ved at komme til orde i stedet for breddeidræt eller idræt for alle, men i praksis kan denne tilgang til idræt dog generelt ikke siges at være slået igennem i de evaluerede projekter. I de fleste sammenhænge har der været sat ind med særlige indsatser og tilpassede aktiviteter over for det enkelte barn eller en gruppe af børn, hvad enten der har været tale om ekskluderende, rummelige eller integrerende idrætstilbud. Inkluderende idrætstilbud, som tager udgangspunkt i mødet mellem det enkelte barn og omgivelserne, og hvor alle er forskellige og ikke lige, er endnu langt fra hverdagskost i idrættens aktiviteter og foreningsliv.

7.9 Blød styring af puljen

Kulturministeriet og Socialministeriets styring og administration af puljen er præget af en respekt for beløbsmodtagernes autonomi og den kultur for armslængdestyring, der er tradition for i Kulturministeriet, og som også kendetegner kommunernes støtte til idrætsforeningerne.

For det første er Folketingets bevilling forholdsvis åben. Det handler om støtte til idrætsforeningers initiativer for vanskeligt stillede børn, som afgrænses til en forholdsvis bred gruppe af børn. Dette er blevet fortolket relativt bredt, således at der bl.a. er givet støtte til landsidrætsorganisationers projekter, der via samarbejde med idrætsforeninger tager sigte på at fremme idræt for grupper, der ikke er så aktive i idrætsforeninger.

For det andet blev der ikke stillet specifikke krav til, hvordan ansøgningen skulle se ud, og hvilke krav ansøgerne skulle opfylde for at komme i betragtning til økonomisk støtte fra puljen. Andre puljer i statens regi stiller fx større krav til medfinansiering fra projektansøger, redegørelse for det faglige eller erfaringsmæssige grundlag for projektet, sandsynliggørelsen af projektets fortsættelse efter projektmidlernes ophør samt evaluering af projektets virkning.

For det tredje indeholdt bevillingsskrivelsen til beløbsmodtagerne kun få krav til dem ud over, at de skulle indsende statusrapport og regnskab til Kulturministeriet.

For det fjerde har Kulturministeriet og Socialministeriet været meget imødekommende overfor projekter, der ønskede en udskydelse af projektet, en udvidelse af målgruppen for aktiviteterne eller en ændring i anvendelsen af den økonomiske støtte.

For det femte har det været overladt til projekterne selv, om de ønskede en evaluering af projektet, og hvordan den i givet fald skulle gennemføres. Der har heller ikke været specifikke krav til, hvordan projektets aktiviteter, antal deltagere mv. skulle dokumenteres.

For det sjette har der ikke været en samlet plan for en evaluering af puljen. Nogle projekter er blevet evalueret grundigt af en ekstern evaluator. Mange projekter har foretaget en intern erfaringsopsamling. Men de fleste projekter har undladt at evaluere projektet. Ministerierne rekvirerede en evaluering af de fleste af projekterne for overvægtige børn. Endvidere er der gennemført en evaluering af Get2Sport, som denne pulje også har bidraget til finansieringen af. Endelig blev denne evaluering iværksat efter at de fleste af projekterne var afsluttet.

Styringen af en sådan pulje og karakteren deraf må afhænge af, hvad formålet er med puljen, og det har ikke været helt klart. Hvis formålet var at give særlig støtte til idrætsforeninger, der har aktiviteter og hold for vanskeligt stillede børn, havde det været hensigtsmæssigt at stille mere specifikke krav til ansøgerne for at komme i betragtning (der påviste aktivitetens relevans og sandsynliggjorde dets gennemførelse og fortsættelse efter projektmidlernes ophør).

Hvis formålet i højere grad var at støtte nye idéer og få erfaring med nye aktiviteter, metoder og organiseringsformer for at få flere vanskeligt stillede børn og unge til at dyrke idræt i en idrætsforening, er det hensigtsmæssigt at støtte meget forskellige projekter og give hvert enkelt projekt stor frihed til at udvikle og afprøve dets ideer. Men så er der til gengæld behov for, at ansøgningen redegør for det nye i projektet, og at der foretages en grundig erfaringsopsamling og evaluering, der kan afdække styrker og svagheder ved de forskellige projekter.

8.0 Anbefalinger

På baggrund af den gennemførte evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn, andre evalueringer af tilsvarende projekter samt foreliggende videnskabelig viden på området anbefaler CISC, at følgende diskuteres i bestræbelsen på at øge vanskeligt stillede børn og unges idrætsdeltagelse.

Der skelnes mellem forslag der vedrører:

1. Projektmetoden
2. Organiseringen af projektet
3. Puljepolitikken

Projektmetoden

1. Udvikling af de positive erfaringer med voksenvenner og lignende støtte til vanskeligt stillede børn.

Evalueringen viser, at der er positive erfaringer med voksnes støtte til børn og unge, som bl.a. 'BROEN', 'IdrætsZen' og 'Karatefamilien' bygger på. Det anbefales, at erfaringerne derfra får større opmærksomhed, og at det overvejes, hvordan denne metode kan få en større udbredelse.

Andre metoder kunne givetvis også fortjene en større opmærksomhed, men er i meget lille grad blevet beskrevet i de foreliggende erfaringsopsamlinger samt interne og eksterne evalueringer af projekterne.

2. Tydeligere anvendelse af en projekt-metode for projekterne.

De fleste af de projekter, som evalueringen har omfattet, har bygget på ansøgenes erfaringer eller tro på, hvordan man bedst får vanskeligt stillede børn og unge til at gå til idræt i en forening. Ganske få projekter har været teoretisk inspireret, og det kunne også være en spændetrøje for projekterne, hvis det var et krav, som man har set tendenser til i nogle puljer inden for forebyggelse og sundhedsfremme. Det ville dog givetvis være fremmede for mange af projekterne, hvis de i højere grad byggede på en projekt-model eller en projekt-metode, hvor de forskellige parametre for projektets gennemførelse og succes – aktivitetsmæssige, pædagogiske, organisatoriske mv. – var beskrevet. Formålet med en sådan projektmodel er at gøre ledere og instruktører bevidste om de faktorer, der har betydning for opfyldelsen af projektets mål.

Projektets organisering

3. Større vægt på at projekternes lokale forankring.

Evalueringen viser, at det især er projekter med en stærk forankring i en lokal forening og et lokalområde eller en kommune, som har succes. Dels fordi rekrutteringen afhænger af et godt lokalt netværk i lokalområdet og med kommunale institutioner og myndigheder. Dels fordi projektets succes i høj grad afhænger af ildsjæle med et personligt engagement.

4. *Større krav til ansøgninger om kommunal deltagelse i projektet.*

Mange af projekterne for vanskeligt stillede børn forudsætter et tæt samarbejde men den kommunale forvaltning og kommunale institutioner. Evalueringen viser, at en del projekter havde besvær med at få etableret dette samarbejde, da projektet havde fået bevillingen. Det vil øge chancerne for, at projektet bliver en succes, hvis dette samarbejde er aftalt med kommunen, inden ansøgningen indsendes.

Puljepolitikken

5. *Stærkere statslig styring af øremærkede midler til idrætsformål (puljer).*

Den 'bløde' styring af puljen og de enkelte projekter har den fordel, at foreningerne ikke besværes med tidskrævende afrapporteringer, at udgifterne til administration og kontrol begrænses, og at foreningerne har frihed til at udvikle projekterne i den retning, der giver mest mening og de bedste resultater. Blandt de evaluerede projekter er der flere eksempler på det positive ved dette. Svagheden er imidlertid, at andre hensyn end bevillingens formål får for stor betydning under projektets udvikling, og at det er svært at lære af erfaringerne fra de mange og meget forskelligartede projekter, når der fx ikke stilles krav om en grundig erfaringsopsamling eller evaluering med bl.a. en troværdig registrering af aktiviteterne i projektet og antal børn og unge, der har deltaget.

CISC foreslår derfor en opstramning af kommende puljers styring, som kunne bestå af følgende:

- a) En større præcisering af puljens formål, hvor det tydeliggøres, om sigtet er at støtte allerede eksisterende aktiviteter, som har svært ved at skaffe den nødvendige finansiering til driften, eller om det er at udvikle nye metoder, aktiviteter og organiseringsformer i arbejdet med vanskeligt stillede børn. Det kan således overvejes, om puljen fordeles på forskellige aktivitets- og projekttyper, fx:
 - Lokale projekter, der allerede fungerer eller er afprøvet med succes et andet sted, men har brug for midler til drift og udvikling. Her må ansøgningen dokumentere, hvordan aktiviteten fungerer samt behovet for ekstern støtte.
 - Nye projekter, hvor der især lægges vægt på nytænkning, og hvor godt dette er begrundet.
 - Landsidrætsorganisationers projekter, hvor der især lægges vægt på organisatoriske og strukturelle forandringer af idrætten med henblik på inkluderende tiltag.
- b) Mere præcise krav til bevillingens anvendelse med mulighed for at få ændringer deraf godkendt af bevillingshaver.
- c) Mere præcise krav til ansøgningerne om at skulle sandsynliggøre, at projektet kan fortsætte, når bevillingen ophører, som forudsætning for at opnå en bevilling.
- d) Større krav om afrapportering til især de større projekter. Her må der være en balance mellem bevillingens størrelse og kravene til afrapportering. I evalueringen af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn blev der stillet krav om, at projekterne skulle indsende statusrapport, regnskab og dokumentation for projektets fremdrift, men der var ikke krav

om en egentlig evaluering af projektet.

- e) Større faglig support, som projekterne kan benytte sig af i arbejdet med at udvikle projektet.
- f) Mere målrettet evaluering (uddybet nedenfor i forslag 7).

6. Plan for udviklingen af idræt for vanskeligt stillede grupper.

Igennem 15 år har forskellige puljer og forsøgsprogrammer, der i varierende grad har inviteret foreninger og kommuner til at igangsætte aktiviteter og projekter for vanskeligt stillede børn, unge og voksne, afløst hinanden. Disse projekter har givetvis betydet, at mange børn og unge fra målgruppen er blevet idrætsaktive, og mange foreninger har fået erfaring med arbejdet med disse børn og unge. Men vi er ikke blevet meget klogere på, hvad der virker bedst. Mange af projekterne har haft et kortvarigt forløb, og der har ikke været bestræbelser på at bruge erfaringerne fra disse projekter til at etablere mere permanente rammer og vilkår for foreninger og kommuner, der ønsker at gøre en indsats for at få flere vanskeligt stillede børn og unge til at gå til idræt.

CISC foreslår derfor, at kommende puljer iværksættes med sigte på at bruge erfaringerne derfra til en mere langsigtet politik, der kan komme hele landet til gode. En forsøgs- og udviklingspulje der bruges som forberedelse af mere permanentet ordninger, som forsøgs- og udviklingsprogrammerne i 1980'erne blev brugt til.

7. Mere målrettet evaluering.

Et af denne puljes potentialer er, at den har været åben for mange forskellige typer af projekter, der ved hjælp af forskellige metoder, aktiviteter og organiseringsformer har forsøgt at fremme vanskeligt stillede børns idrætsdeltagelse. Derfor er det også ærgerligt, at der er en stor risiko for, at man hurtigt glemmer erfaringerne derfra – både de gode og de dårlige. Dels fordi mange af projekterne desværre må stoppe efter bevillingens ophør. Dels fordi evalueringen af projekterne ikke i tilstrækkelig grad har kunnet afdække disse erfaringer på en tilstrækkelig kvalificeret måde (jævnfør kapitel 4 om evalueringens begrænsninger).

CISC foreslår derfor følgende vedrørende evalueringer af fremtidige tilsvarende puljer:

- a) Evalueringen er en integreret del af puljen.
- b) Kravene til afrapportering afstemmes med evalueringen.
- c) De lokale projekter bruger ikke tid og penge på evaluering af projektet, idet den overordnede evaluering har ansvaret for dette.
- d) Evalueringen påbegyndes ved de første projekters start.
- e) Evalueringen har som formål at vurdere de forskellige projekters og projekttypers styrker og svagheder.

Dette ville ikke koste mere, end de samlede udgifter til projekternes egne evalueringer og de overordnede evalueringer af udvalgte dele af puljen og den samlede pulje, men udbyttet deraf ville være meget større.

I sammenhæng dermed bør man fremme en egentlig forskning i virkningen af de mest interessante projekter, metoder og organiseringsformer til fremme af vanskeligt stillede grup-

pers deltagelse i idræt og anden fritidsaktivitet. Mange af projekterne er det, man i forskningen benævner som 'naturlige eksperimenter', der ofte er mere interessante og nytænkende end de interventioner, som forskere designer som led i forskningen af forskellige tiltag og metoders virkning.

Litteratur

Anker, Jørgen; Anders Munk; Inger Koch Nielsen og Mette Raun (2001). *De sociale puljer – en tværgående analyse af Socialministeriets puljemidler*. København: Socialforskningsinstituttet.

Farrell, Peter (2004). School Psychologists: Making Inclusion a Reality for All. *School Psychology International* 25:5.

Høyer-Kruse, Jens; Malene Thøgersen; Jan Toftegaard Støckel og Bjarne Ibsen (2008). *Offentlige-frivillige partnerskaber omkring børn og fysisk aktivitet*. Movements 2008: 8. Institut for Idræt og Biomekanik. Syddansk Universitet.

Ibsen, Bjarne (2002). *Evaluering af Det Idrætspolitiske Idéprogram*. Institut for Idræt og Institut for Forskning i Idræt og Folkelig Oplysning.

Ibsen, Bjarne (2006). *Foreningsidrætten i Danmark. Udvikling og udfordringer*. Idrættens Analyseinstitut og Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund.

Ibsen, Bjarne og Henning Eichberg 2006. *Dansk idrætspolitik. Mellem frivillighed og statslig styring*. Idrættens Analyseinstitut.

Bjarne Ibsen; Thomas P. Boje og Morten Frederiksen (2008). Den frivillige sektors velfærdspotentiale. Sammenligning af det sociale og kulturelle område. I Thomas P. Boje; Bjarne Ibsen and Torben Fridberg (red.). *Det frivillige Danmark*. Syddansk Universitetsforlag.

Ibsen, Bjarne og Karsten Østerlund (2011). *Frivilligt arbejde i idrætsforeninger. Forskelle og ligheder mellem specialforbund og idrætsgrene*. Idrættens Analyseinstitut.

Ibsen, Bjarne; Michael Fehsenfeld; Louise Bæk Nielsen; Anne Mette Boye og Rie Malling (2012). *Idræt i udsatte boligområder*. Rapport. Syddansk Universitet og Bascon. 339 sider.

Jespersen, Ejgil (1988). Sport, frihed og lighed. Pierre de Coubertin og olympismen. *Idrætshistorisk Årbog* 1988, 25-37.

Kulturministeriet (1987). *Betænkning om breddeidrætten i Danmark*. Betænkning nr. 1094.

Kulturministeriet (1996). *Idrættens tipsmidler*, bind 1 og bind 2.

Kulturministeriet (1998). *Kommissorium Idrætspolitisk Idéprogram*.

Kulturministeriet (2009). *Idræt for alle*. Breddeidrætsudvalgets rapport.

la Cour, Anette Michelsen (2009). *Virker det? Og i givet fald hvorfor?* Evaluering af idrætsprojekter for overvægtige børn. Institut for Idræt. Københavns Universitet.

la Cour, Anette Michelsen (2008). 'Brune og hvide kartofler'. En analyse af get2sport-indsatsens integrerende potentiale. Danmarks Idræts-Forbund.

la Cour, Anette Michelsen (2012). *Brune og hvide kartofler i samme gryde? En analyse af get2sport-indsatsens integrerende potentiale*. Upubliceret artikel, 1-19.

LG Insight (2009). *Evaluering af 'Foreningsordningen for styrket deltagelse i idræts- og foreningslivet for børn af vanskeligt stillede forældre'*. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration

Nielsen, Gert og Bjarne Ibsen (2008). *Kommunale forskelle på børns idrætsdeltagelse. En undersøgelse af fire kommuner*. Idrættens Analyseinstitut.

Rasmussen, Pernille Vibe (2008). *Foreninger og integration*. *Movements* 2008:7. Institut for Idræt og Biomekanik. Syddansk Universitet.

Tetler, Susan (2009). Integration, inklusion og delagtighed: tendenser i specialpædagogikken. I Susan Tetler og Søren Langager (red.): *Specialpædagogik i skolen*. Gyldendal, s. 51-62.

Toftegaard-Støckel, Jan; Gert Nielsen; Bjarne Ibsen og Lars Bo Andersen (2011). Parental, socio and cultural factors associated with adolescents sports participation in four Danish municipalities. In *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports Online* 21:4, 606-11.

Undervisningsministeriet (1994). *Salamanca Erklæringen og Handlingsprogrammet for Specialundervisning*.

Serien MOVEMENTS

Se de tidligere udgivelser i rapportserien på CISC's hjemmeside: www.sdu.dk/cisc

- 2012:6 Jan Arvidsen, Karen Dalgaard Pedersen og Søren Andkjær: Rum og rammer for Aktivt Udeliv : Et litteraturstudie om naturlige omgivers betydning for Aktivt Udeliv.
- 2012:5 Bjarne Ibsen: Human Ressource Management for Volunteers in Sports Organisations in Europe.
- 2012:4 Charlotte Skau Pawlowski og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ - Bevægelse i lokalområdet.
- 2012:3 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af projekt Grib Chancen.
- 2012:2 Louise Bæk Nielsen og Bjarne Ibsen: Idrætsdeltagelse og idrætsfaciliteter i Vordingborg Kommune.
- 2012:1 Thomas Gjelstrup Bredahl: Slutevaluering af Greve Kommunes metodeudviklingsprojekt "MultiMinen" - For 6-8 årige børn med overvægt.
- 2011:6 Peter Lund Kristensen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben': Den kvantitative del - Vejle Kommune.
- 2011:5 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af 'Bevæg dig sund og glad: Et projekt i Esbjerg Kommune for overvægtige børn og deres familier.
- 2011:4 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering vedrørende projekt Idrætszen.
- 2011:3 Bjarne Ibsen og Louise Bæk Nielsen: Idræt og idrætsfaciliteter på Bornholm.
- 2011:2 Jakob Haahr og Søren Andkjær (red.): Muligheder og begrænsninger for friluftsliv: Konferencerapport - artikler og abstracts.
- 2011:1 Ejgil Jespersen: Evaluering af Krop og Kontor forsøgsprojekter.
- 2010:7 Pernille Andreassen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben' - Vejle Kommune.
- 2010:6 Forskningsenheden for 'Bevægelse, Idræt og Samfund' (BIS): Forskningsprofil og udviklingsplaner for 2010-2014.
- 2010:5 Bjarne Ibsen, Anne Mette Walmar Hansen og Eva Vennekilde: Ændringer i kommunal idætspolitik efter kommunalreformen.
- 2010:4 Karsten Østerlund: Gå i Gang: Slutevaluering.
- 2010:3 Lise Specht Petersen: Rum for idræt og leg på Vesterbro.
- 2010:2 Bjarne Ibsen og Carsten Hvid Larsen: Aktivitet eller idrætspolitisk arbejde? Frivilligt arbejde i DGI Vestsjælland og DGI Nordsjælland.
- 2010:1 Bjarne Ibsen, Jan Toftegaard Støckel og Charlotte Klinker: Børn og fysisk aktivitet på Vesterbro.
- 2009:7 Lise Specht Petersen og Bjarne Ibsen: København – en by i bevægelse: evaluering af Københavns Kommunes motionsstrategi.
- 2009:6 Ole Lund: Evaluering af projekt 'Sund Cirkel'.
- 2009:5 Carsten Hvid Larsen og Bjarne Ibsen: Frivilligt arbejde i Gigtforeningen.
- 2009:4 Ole Lund: Sund indskoling – evaluering af sundhedsfremmende indsatser i SFO og indskoling i Frederikshavn Kommune.
- 2009:3 Kirsten Kaya Roessler: Gruppesamtaler som psykologisk behandling af kroniske smerter: erfaringer fra projektet "Tilbage til arbejdet".
- 2009:2 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Kolding By 2008.
- 2009:1 Ole Lund: Rend og Hop – Vi si'r stop: et sundhedsprojekts bestræbelser på at skabe bedre betingelser for det sunde liv i Varde Kommune.

- 2008:10 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Roskilde By.
- 2008:9 Per Jørgensen: Idrætspolitik i Gentofte Kommune gennem 100 år.
- 2008:8 Jens Høyer-Kruse, Malene Thøgersen, Jan Toftegaard Støckel, Bjarne Ibsen: Offentlige-frivillige partnerskaber omkring børn og fysisk aktivitet.
- 2008:7 Pernille Vibe Rasmussen: Foreninger og integration: Undersøgelse af foreningers vilkår for integrationsarbejde i Københavns Kommune.
- 2008:6 Thomas Gjelstrup Bredahl: Ekstern evaluering af Motion på Recept i Frederiksberg Kommune: September 2007.
- 2008:5 Thomas Gjelstrup Bredahl: Evaluering af Motion på Recept i Nordjylland 2007.
- 2008:4 Jens Troelsen, Kirsten Kaya Roessler, Gert Nielsen og Mette Toftager: De bolignære områders betydning for sundhed: hvordan indvirker bolignære områder på sundheden? – og hvordan kan udformningen gøres bedre?
- 2008:3 Ole Lund og Pernille Andreassen: Gå i gang: evalueringsrapport.
- 2008:2 Jan Toftegaard Støckel (red.): Parallel leg eller integreret leg? – partnerskaber om børn, leg og bevægelse.
- 2008:1 Pernille Vibe Rasmussen og Kirsten Kaya Roessler: Stofmisbrug og fysisk aktivitet: Evaluering af ”Krop og læring – Mere styr på eget liv”.
- 2007:1 Bjarne Ibsen: Børns idrætsdeltagelse i Københavns Kommune 2007.